

ÅRSRAPPORT 2015

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

ÅRSRAPPORT 2015

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

04 / 2016

Postadresse
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse
Stensberggaten 27
0170 Oslo
Sentralbord: 466 15 000

ISBN-nr trykt utgave: 978-82-8286-267-7
ISBN-nr digital utgave: 978-82-8286-268-4
Bestilling/nedlastning: bufetat.no/bestilling

Konsept og design: Oktan Oslo / oktanoslo.no
Illustrasjonsfoto: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Lars Pettersen/
Tinagent, Glenn Røkeberg og Tine Poppe

Trykk: RKGrafisk AS

// Bufdir skal, i tråd med menneskerettighetene, styrke enkeltmenneskets muligheter til mestring og utvikling gjennom å fremme en trygg barndom, gode oppvekstvilkår, likestilling og ikke-diskriminering. //

Leders beretning

AV MARI TROMMALD, DIREKTØR BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET

Året 2015 har vært preget av utvikling, omstilling og ikke minst av den største flyktningkrisen siden 2. verdenskrig. Samlet sett er jeg fornøyd med at direktorat og etat har levert svært godt på de krav som har kommet i tildelingsbrevene i 2015.

DIREKTØR BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET
MARI TROMMALD

Barn på flukt

Flyktningssituasjonen har vært særlig utfordrende, og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) ble som alle andre velferdsdirektorater berørt av situasjonen. Vi ble bedt om å gi råd til andre etater og kommuner for å sikre at barn på flukt får tilstrekkelig omsorg. I tillegg har etaten et særskilt ansvar for de om lag 860 barna som kom alene til Norge i 2015 og var under 15 år. De har lovfestet rett til en plass på omsorgssentre i regi av Bufetat

inntil de er kartlagt, utredet og har fått behandlet sin asylsøknad. Vi skal gi daglig omsorg til barna, og gjøre hverdagen deres så god som mulig. Ved inngangen til 2015 bodde om lag 100 enslige mindreårige asylsøkere på omsorgssentre. Fra mai var det en svært markant økning i antall ankomster, og ved årets slutt bodde rundt 750 enslige, mindreårige barn på sentrene.

Med et så stort press på omsorgssentrene og apparatet rundt, har vår organisasjon måttet strekke seg til det ytterste for å løse sitt samfunnsoppdrag og hjelpe barna i den sårbare situasjonen de befinner seg i. Jeg opplever at Bufetat har levert på denne krevende oppgaven. Region øst har utmerket seg spesielt. Arbeidet med å sikre et tilstrekkelig antall plasser i de statlige sentrene og kjøp av plasser fra private aktører har hatt høyeste prioritet, og lagt beslag på store ressurser både i direktoratet og etaten. Måten vår etat har håndtert situasjonen på viser

både handlingsvilje og gjennomføringskraft. Vi er svært tilfreds med at alle barn som har kommet til Norge har fått tilbud om plass.

Effektivitet og kvalitet i etaten

En viktig oppgave for direktoratet er å påse at barn, ungdom og familier med uttalte behov, får hjelp fra Bufetats regioner – når de trenger det. Samtidig skal vi sikre effektiv og forsvarlig drift. Etaten har over mange år gjennomgått betydelig effektivisering, synliggjort ved at aktivitetsveksten har vært vesentlig høyere enn den reelle utgiftsveksten. Jeg er svært tilfreds med at etaten også i 2015 kan vise til en positiv utvikling i produktiviteten med fortsatt nedgang i utgifter per oppholdsdag. Dette gir effekter på den økonomiske situasjonen, og etaten leverte svært gode resultater med et lite mindreforbruk i det statlige barnevernet i 2015. Når etaten klarer å effektivisere samtidig som etatens regioner arbeider for

å bedre kvaliteten i barneverns-tiltakene, kan vi være fornøyde. Jeg vil særlig trekke fram arbeidet i alle etatens akutttiltak med å sikre god medvirkning fra barn og familier, god samhandling og raskere avklaringer i akutt-situasjoner. Dette har vært et prioritert område fordi barn trenger forutsigbarhet og trygghet også i akuttsituasjoner.

Et annet innsatsområde har vært å bedre det forebyggende arbeidet mot utrygghet og konflikter på barneverninstitusjoner. Etaten har over flere år gjennomført betydelig kompetanseheving for de ansatte. Det er etablert et eget spiss-kompetansemiljø for akuttarbeid i beredskapshjem og institusjon og et miljø for sikkerhet for barn og ansatte på barneverninstitusjon som skal styrke dette arbeidet. Vi ser gode resultater for barna, men

også for de ansattes sikkerhet. Som eksempel kan nevnes at situasjoner som fører til trusler, slag, spark og stikk har blitt redusert med 24 prosent fra 2014. Selv om kvaliteten på mye av arbeidet er bedret, må vi erkjenne at det fortsatt er barn i det statlige barnevernet vi ikke lykkes med å skape en bedre situasjon for. Derfor er det viktig å fortsatt arbeide for å bedre kvaliteten. Jeg vil særlig trekke fram behovet for å videre-utvikle samarbeidet med andre sektorer som helse og skole.

Fosterhjemssatsingen fortsetter

Rekruttering av fosterhjem har vært et prioritert område over tid. Det rekrutteres stadig flere fosterhjem, og Bufetats regioner rekrutterte over 1400 nye

fosterhjem i 2015. Etter mange år med målrettet arbeid for å øke fosterhjem i slekt og nettverk ser vi nå resultater. Av nye fosterhjem er nå rundt 40 prosent i slekt og nettverk. Dette er en markant økning. I tillegg er det svært gledelig at antall barn som venter over seks uker på fosterhjem er redusert med 25 prosent fra 2014, et resultat direktoratet er svært godt fornøyd med.

En viktig satsing for å rekruttere flere fosterhjem i 2015 har vært fosterhjemskampanjen *Har du rom for en til?*. Kampanjen har gitt svært gode resultater, og i løpet av høsten er den også utvidet med informasjon om behovet for fosterhjem til enslige, mindreårige flyktninger. Rekordmange har tatt kontakt med fosterhjemtjenesten og deltatt på informasjonsmøter. Jeg har en forventning om at vi

// En viktig oppgave for direktoratet er å påse at barn, ungdom og familier med uttalte behov, får hjelp fra Bufetats regioner – når de trenger det. //

vil se resultater i form av flere og riktigere fosterhjem i 2016.

Styrking av familievernet

Som følge av en betydelig politisk satsing fikk familievernet et stort løft i 2015 med tilførsel av ressurser. Direktoratet har fulgt opp med å styrke kapasitet og kompetanse i tjenesten. Familier som opplever vold, har høyt konfliktnivå etter brudd og foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn er prioritert. Som en del av kompetansebygging er det opprettet spisskompetansemiljøer innen familievernet på disse områdene, noe som vil gi en betydelig faglig styrking framover. For å øke tilgjengeligheten, særlig for foreldre som skal til mekling etter brudd, er det påbegynt et stort arbeid med å digitalisere deler av tjenestetilbudet.

Fagmyndighet på våre områder

I tillegg til å styre etatens regioner skal direktoratet bidra med kunnskap, råd og veiledning overfor departement, andre sektorer, fagfolk og publikum. Direktoratet har de siste årene fått et mer helhetlig fagansvar for store fagområder. Fra 2014 fikk direktoratet et helhetlig ansvar som fagmyndighet for

hele barnevernet, og fra 2015 fikk direktoratet et større ansvar for vold i nære relasjoner og for barnefattigdom. I tillegg har direktoratet over flere år fått større ansvar for likestilling og ikke-diskriminering.

Stor medieinteresse og økt åpenhet

Vi opplever stor oppmerksomhet gjennom media og sosiale kanaler på mange av våre områder. Ung.no er statens viktigste informasjonskanal for ungdom, og et effektivt virkemiddel for å nå ut til ungdom på spesielle temaer. Kampanjen *#ikke greit* formidlet informasjon om krenkelseser, vold og overgrep i nære relasjoner. Kampanjen var en ubetinget suksess, og nådde over 400 000 ungdommer.

Barnevernet har det siste året fått mye medieoppmerksomhet, av både positiv og negativ karakter. Det er ingen tvil om at barnevernet har endret seg mye, og mange av endringene har ført til positive forandringer. Undersøkelser fra 2015 viser at befolkningens tillit til barnevernet er økende, og at 8 av 10 er fornøyd med hjelpetiltakene fra barnevernet. Akutttiltakene i barnevernet har vist en nedgang, omsorgsovertakelsene har flatet ut

og ventetiden på fosterhjem synker. Dette er en positiv utvikling. Samtidig viser mange av fylkesmannens undersøkelser at det er en realitet at barnevernet ikke alltid lykkes. Det at det rettes kritikk mot barnevernet vitner om økt oppmerksomhet, åpenhet og tilgjengelighet. Fylkesmannens rapporter er mer tilgjengelige, brukerorganisasjonene mer aktive, forskere er mer meddelsomme og foreldre som har mistet omsorgen tar oftere til orde nå enn før. Historien kan dermed være todelt – kvaliteten i barnevernet er blitt bedre, samtidig som det fortsatt er slik at enkelte barn og ungdom ikke får tilstrekkelig hjelp. Media har med all tydelighet vist de mange dilemmaer som reises når det handler om omsorgen for barn. Her er det også ofte interessekonflikter – barnets behov for trygghet og riktig omsorg, foreldrenes ønske om å beholde omsorgen og samfunnets ansvar for å verne andre barn og unge kan peke ulike veier.

Godt kunnskapsgrunnlag

Vi mener innsatsen som er gjort for å øke kvaliteten har vært riktig og viktig. Det må arbeides videre med å utvikle god felles faglig praksis i barnevernet og tydeliggjøre felles ansvar og samarbeid

// Digitalisering og nettsatsing er et område vi har jobbet mye med i år innenfor alle våre fagområder. //

med andre sektorer. Utfordringene på dette området har mange fellestrekk med de andre områdene i direktoratet. Det gjelder voldsområdet, fattigdomsfeltet og likestillingsområdet. Det er viktig å fortsette å dokumentere kvalitetsforbedringene samtidig som det arbeides videre med å forbedre tjenestene der det svikter.

Statistikk og analyser er grunnmuren for å ha et godt kunnskapsgrunnlag. I 2015 har direktoratet jobbet målrettet for å få statistikk og analyser på alle våre fagområder. Våre målgrupper skal ha lett tilgang til kunnskap, tall og fakta for på den måten å kunne ta velinformerte valg og beslutninger. Statistikk om barnevern, oppvekst- og levekårsstatus er lansert i 2015. Jeg vil særlig løfte fram arbeidet med å synliggjøre statistikk og analyser på ikke-diskrimineringsområdet som viktig, og vi har fått svært gode tilbakemeldinger fra brukerorganisasjoner og andre. I tillegg har direktoratet i 2015 utarbeidet flere kunnskapsoppsummeringer og veiledere for våre fagområder. I dette arbeidet er samarbeid med brukerorganisasjoner, praksisfeltet og forskere helt sentralt.

Framstilling av statistikk og veiledere på nett er en viktig del av

direktoratets arbeid med å digitalisere våre tjenester. Familier i samlivsbrudd utgjør et stort volum av direktoratets brukere, og vi har prioritert denne gruppen i digitaliseringsarbeidet. Her er prosessen for å ta ut separasjon digitalisert, og det er innført mulighet for å be om time hos familievernkontorene på nett. Det er iverksatt et stort arbeid for å differensiere tilbudet digitalt slik at mest mulig personalressurser kan brukes til de familier som trenger det mest. Dette betyr en stor omlegging av arbeidsmetodikk for familievernkontorets ansatte. Digitalisering og nettsatsing er et område vi har jobbet mye med i år innenfor alle våre fagområder. Temaet løftes fram i kapittel 3.

Bufdir som samarbeidspartner

Samarbeid med andre statlige aktører har vært prioritert på alle nivåer i organisasjonen over flere år. For å få bedre innsikt om samarbeidet ble det gjort en omdømmeundersøkelse i 2015. Det er svært gledelig at den viser at direktoratet har lyktes med å bli en god samarbeidspartner for andre aktører. Mange av de sentrale aktørene løftet fram behovet for et tydelig direktorat på våre områder, og påpekte at det

var en tydelig vilje til samarbeid for å løse felles utfordringer. Jeg vil særlig framheve det gode samarbeidet som har vært mellom statlige aktører og fylkesmannsembetene i de felles satsingsområdene direktoratene har, og i arbeidet med flyktningssituasjonen.

Året 2015 har vært preget av omstillinger, av flyktningssituasjonen og endringer i oppgaver for direktorat og etat. Omstilling og utvikling har vært mulig takket være mange kunnskapsrike og engasjerte medarbeidere samt ansvarlige og lojale ledere. Jeg vil særlig framheve innsatsen fra de tillitsvalgte, som alltid framstår som konstruktive og samarbeidsorienterte. Jeg ser fram til et spennende år også i 2016.

Mari Trommald
direktør

INNHold

ÅRSRAPPORT 2015

1. LEDERS BERETNING	4
2. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	12
Vårt samfunnsoppdrag.....	12
Bufdirs organisering	14
Bufetats organisering.....	16
Presentasjon av utvalgte hovedtall.....	24
Tilskudd forvaltet av Bufdir	26
3. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	30
Tema: Barn på flukt	30
Tema: Digitalisering og nettsatsing	35
Hovedmål 1. Trygge familierelasjoner, likestilte foreldre og godt foreldresamarbeid til beste for barna	38
Hovedmål 2. Et mer likestilt samfunn med like rettigheter	47
Hovedmål 3. Effektive virkemidler i arbeidet mot vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner.....	57
Hovedmål 4. Et barnevern som gir tiltak og tjenester av riktig kvalitet til riktig tid.....	64
Hovedmål 5. Tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i barnevernstjenestene	80
Hovedmål 6. Rettsikkerhet for barn, unge og familiene deres	87

4. STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	98
Nærmere om styring og kontroll i virksomheten	98
Hensiktsmessig organisering og tydelig ansvarsdeling.....	99
Internkontroll, avvikskontroll og tilsyn.....	100
God økonomistyring og effektiv drift.....	100
Innkjøpsarbeidet	103
Administrative forhold.....	104
Oppfølging av riksrevisjonsmerknader.....	105
Personneltmessige forhold	106
Aktivitets- og redegjørelsesplikter	108
5. FRAMTIDSUTSIKTER	112
6. ÅRSREGNSKAP	116
Oppstilling av bevilgningsrapporteringen.....	120
Artskontorapporteringen.....	124
Utgiftsutvikling.....	125
Forklaringer til statsregnskapet	130
Prosjekt- og tilskuddsmidler.....	136
VEDLEGG	137

2

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Kapitlet gir en presentasjon av utvalgte hovedtall i virksomheten og omtaler organisasjonsstrukturen. Bufdirs samfunnsoppdrag og videre målbilde presenteres.

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG

Bufdir skal, i tråd med menneskerettighetene, styrke enkeltmenneskets muligheter til mestring og utvikling gjennom å fremme en trygg barndom, gode oppvekstvilkår, likestilling og ikke-diskriminering.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) skal arbeide for gode oppvekstmiljøer, gode og stabile foreldrerelasjoner og utjevning av levekårsforskjeller. De som har behov for det skal få hjelp, støtte, tiltak og tjenester av god kvalitet til riktig tid. Direktoratet skal sikre et likeverdig tilbud til hele befolkningen uavhengig av etnisitet, funksjonsevne, kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, livssyn og seksuell orientering.

Bufdir skal skaffe relevant kunnskap, gi råd, informere og veilede på egne fagområder. Dette utviklingsarbeidet blir utført i tett dialog med brukerorganisasjoner, praksisfeltet og forskere. Våre virkemidler skal bygge på beste tilgjengelige kunnskap gjennom statistikk, forskning og kunnskapsoversikter.

Det moderne direktorat

Strategien *Det moderne direktorat*, tydeliggjør Bufdirs visjon og bidrar til at Bufdir skal være et direktorat som arbeider strukturert og effektivt for å sikre god måloppnåelse.

Kunnskapsstyring er et overordnet innsatsområde i strategien og legges til grunn som metode for å oppnå resultater til brukernes beste i tråd med målbildet. I 2015 har vi prioritert arbeidet med faglig standardisering, statistikk og analyse, kunnskapsstyring, digitalisering og regelverksfortolkning.

Målbilde for Det moderne direktorat

- Vi skal være faglig premissleverandør
- Vi skal være resultatorientert
- Vi skal være tilgjengelig og med høyt servicenivå
- Vi skal være gode samarbeidspartnere
- Vi skal være en god kunnskapsforvalter på våre fagområder
- Vi skal ha en transparent og effektiv saksbehandling

Innsatsområder i Det moderne direktorat

- Kunnskapsstyring
- Roller og virkemidler
- Kompetanse
- Digitale løsninger
- Arbeidsprosesser
- Ledelse

Bufdirs organisering

Bufdir er underlagt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). Bufdir forvalter tilskuddsordninger og behandler saker knyttet til barnevernloven, adopsjonsloven, barneloven, ekteskapsloven, familievernkontor-

loven og rettsferdsvederlag mm. på vegne av departementet. Bufdir har ansvar for driften av LHBT-senteret og Deltasenteret, og er nasjonalt kontor for gjennomføringen av EU-programmet *Erasmus +*.

Bufdir er et fagorgan på følgende områder:

- barnevern
- barn, ungdom og oppvekst
- adopsjon
- familievern
- likestilling og ikke-diskriminering
- vold og overgrep i nære relasjoner

For barnevernet er Bufdir fagdirektorat for både statlig og kommunalt nivå.

Direktoratet har omorganisert i 2015 ved å tilbakeføre strategisk HR og IKT til direktoratet. Se ytterligere omtale i kap. 4 om styring og kontroll.

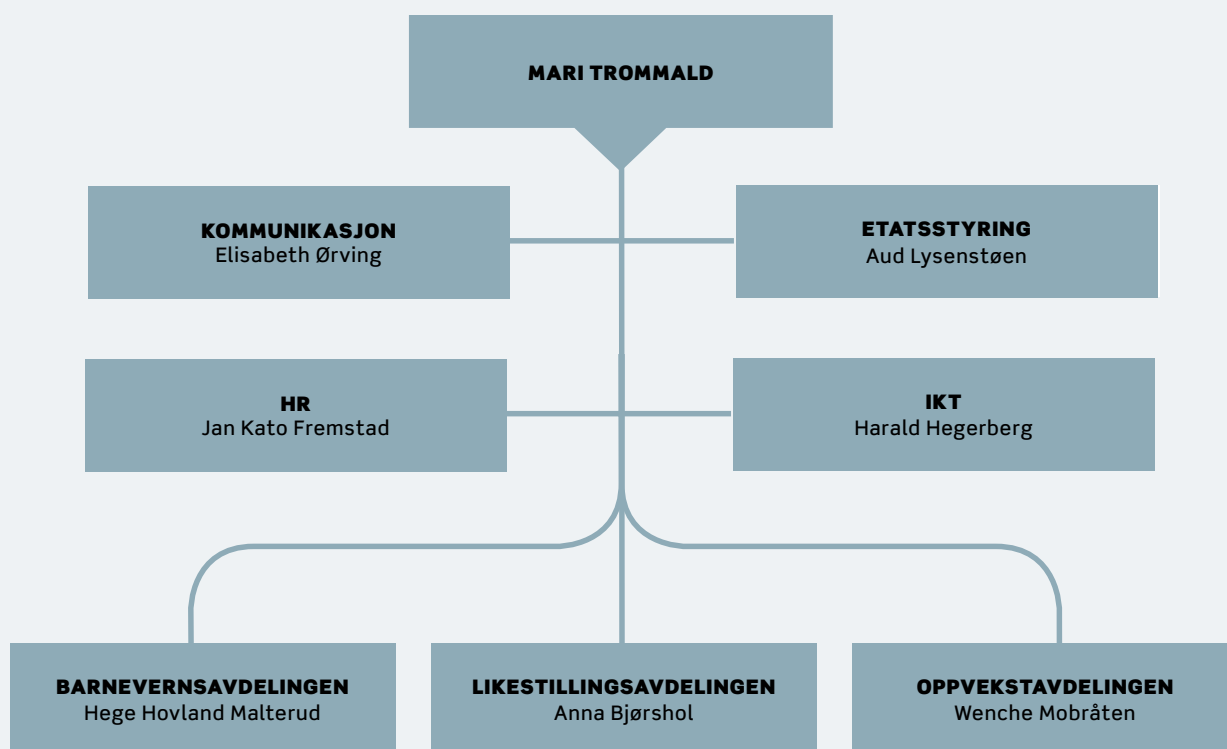
Direktoratets ulike roller

- Fagrollen: Faglig rådgiver for departementet. Kompetanseorgan for sektoren, andre offentlige organer og allmennheten.
- Forvaltningsrollen: Gjennomføre de beslutningene som treffes av de politiske myndigheter. Treffe avgjørelser som gjelder den enkelte innbygger.
- Iverksetterrollen: Myndighetsutøvelse, iverksetting av vedtatt politikk, tjenesteyting mm.
- Etatsstyrerrollen: Styre, organisere og lede regionene.

Bufdir skal sørge for god styring av etaten.

Bufdir mottar fullmakter fra departementet på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), og har ansvaret for den faglige og administrative ledelsen av etaten. Bufdir har

ansvaret for at etaten tilbyr barnevernstjenester og familieverntjenester på statens vegne, samt drifter bo- og omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

199

Årsverk inkluderer nye oppgaver og ansvarsområder samt tilbakeføring av strategisk HR og IKT fra BSA

Lokasjon:

Oslo og Tønsberg

Bufetats organisering

VEKST OG UTVIKLING FOR BARN, UNGDOM OG FAMILIER

Bufetat har ansvaret for det statlige barnevernet og familievernnet, og skal gi barn, unge og familier som trenger det, tiltak med høy og riktig kvalitet i hele landet. Bufetat er inndelt i tre nivåer: sentralt, regionalt og lokalt nivå. Bufdir som sentralt nivå har det faglige og økonomiske ansvaret for utførelsen av Bufetats tjenester og tiltak etter barnevernloven og familievernkontorloven. Bufdir instruerer og delegerer myndighet til regionene i Bufetat gjennom årlige disponeringsbrev. Regionalt nivå består av fem regioner i tillegg til

Bufetat senter for administrasjon og utvikling (BSA). Regionskontorene er ansvarlige for styring og oppfølging av driften i enhetene (lokalt nivå), samt løpende samarbeid med kommuner, skole og helsesektoren. Det jobbes kontinuerlig med å sikre kvalitet i egne tiltak og i godkjente private tiltak. Dette skjer i form av styring og regelmessige kontroller av myndighetskrav i tjenestetilbudet. Regionskontorene driver også forvaltning i form av behandling av søknader om adopsjon og utbetaling av enkelte tilskudd og refusjoner.

Bufetats virksomhetsområde

Bufetat skal sikre riktig tjenester av riktig kvalitet til riktig tid for følgende områder:

- Barnevern
- Enslige mindreårige asylsøkere
- Familievern
- Adopsjon

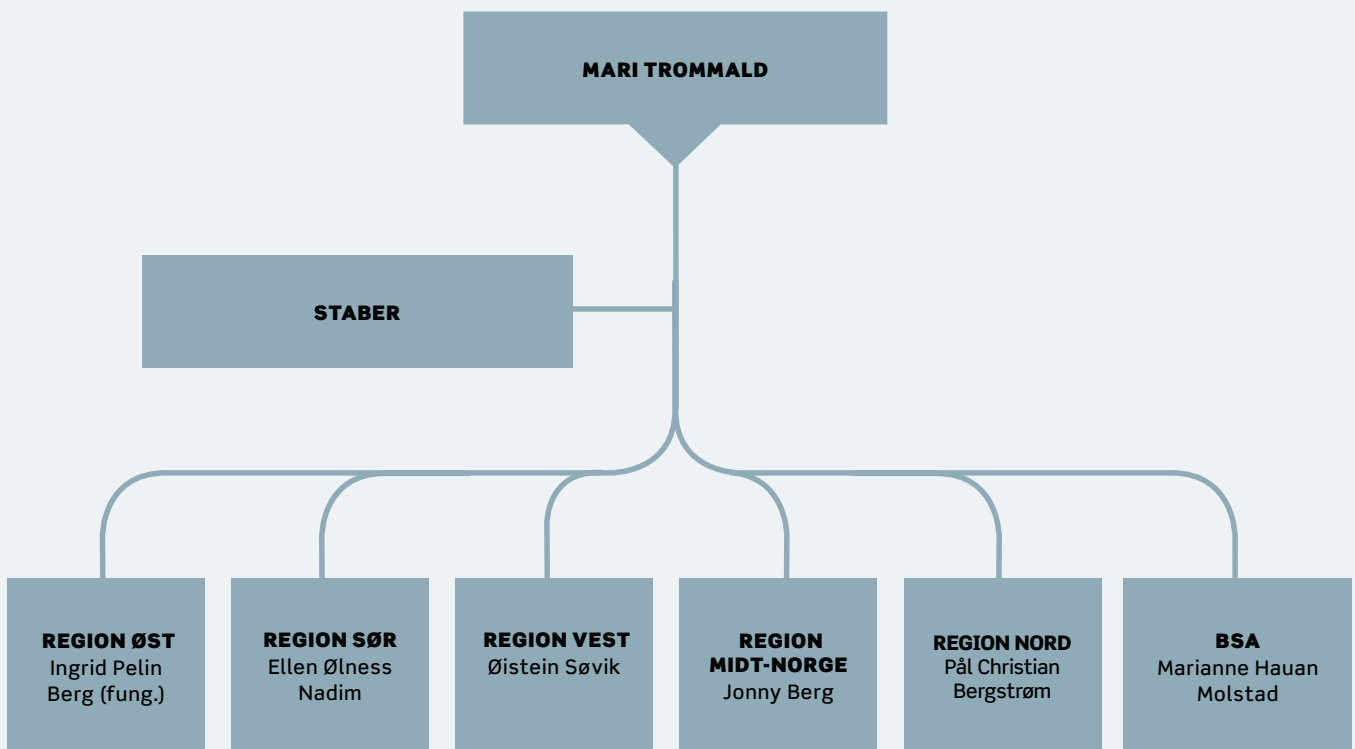
Bufetat har ansvar for at barneverns-tjenestene drives med forsvarlig kvalitet og at tjenestetilbudet er tilstrekkelig for behovet i befolkningen. Bufetat har plikt til å bistå det kommunale barnevernet med plassering av barn utenfor hjemmet i differensierte og spesialiserte barnevernsinstitusjoner, fosterhjem og spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet. Bufetat skal sikre at det rekrutteres tilstrekkelig antall riktige fosterhjem, og bidra til forsvarlig kvalitet gjennom opplæring og veiledning.

Bufetat senter for administrasjon og utvikling

Bufetat senter for administrasjon og utvikling (BSA) er etatens interne tjenesteleverandør for oppgaver innen regnskap, lønn, personaladministrasjon/HR, IKT og arkiv/dokumentasjon. BSA skal støtte

opp under Bufetats medarbeidere og bidra til tilstrekkelig kvalitet i administrative aktiviteter og prosesser. BSA har hovedkontor i Tønsberg.

3469

Årsverk

Lokasjon regionkontor:

Oslo, Tønsberg, Bergen, Trondheim og Alta

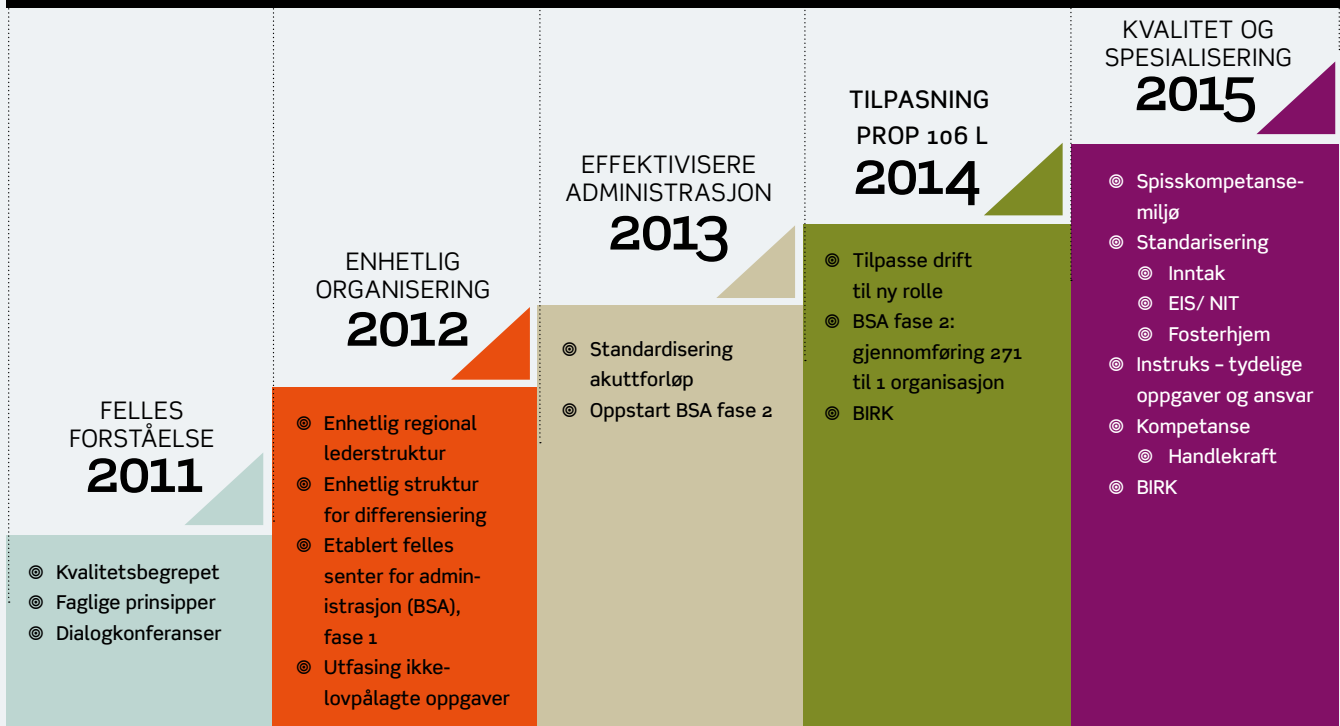

Kvalitetsutviklingsprogrammet

Arbeidet med kvalitet er en integrert del av etatens daglige drift. I 2011 iverksatte Bufetat sin strategi *Kvalitetsutviklingsprogrammet*, for å sikre bedre ressursbruk, faglig kvalitet i tjenestene,

og et tjenestetilbud i samsvar med behovet hos kommuner og brukere. Barn og familiers behov skal være styrende for innhold og organisering av tjenestetilbudet. Ut ifra strategien velges noen innsatsområder årlig, mens andre aktiviteter går over flere år.

KVALITETSUTVIKLINGSPROGRAMMET: VEKST OG UTVIKLING FOR BARN, UNGE OG FAMILIER

Langsiktige mål for programmet

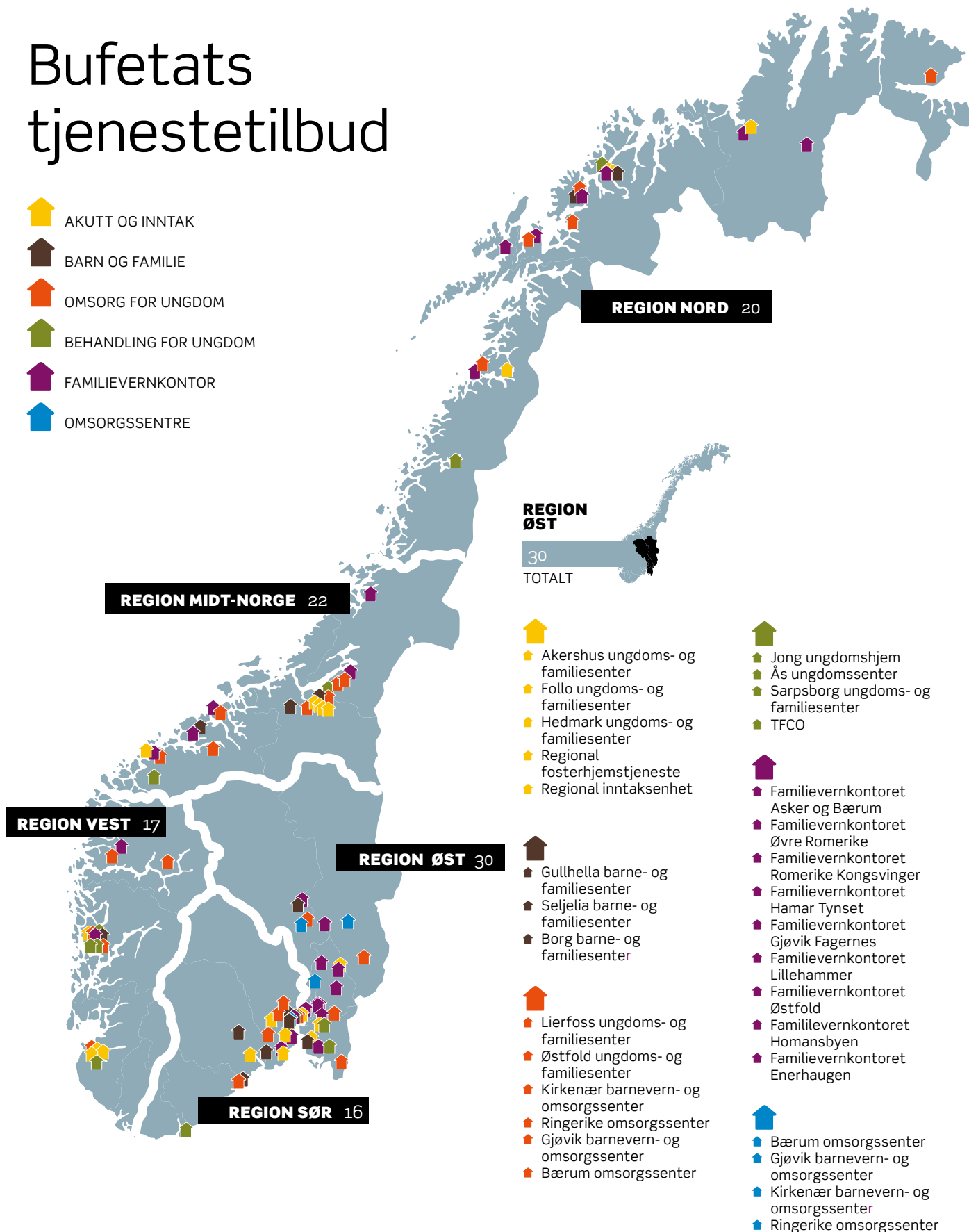
- Barn, ungdom og familier med behov skal få tilbud gjennom Bufetat til riktig tid
- Det skal være riktig kvalitet i alle tjenester som drives eller formidles gjennom Bufetat.
 - Fagutvikling og spesialisering skal bidra til kvalitetsutvikling
- Trygge og kompetente medarbeidere og ledere skal bidra til bedre kvalitet
- Etaten skal være preget av en lærende kultur og arbeide med kontinuerlig kvalitetsforbedring
- Etaten skal være tydelig og forutsigbar i samhandlingen med andre
- Etaten skal ha effektiv ressursbruk.

Illustrasjon foto: Lars Pettersen/Inagent

Bufetats tjenestetilbud

- AKUTT OG INNTAK
- BARN OG FAMILIE
- OMSORG FOR UNGDOM
- BEHANDLING FOR UNGDOM
- FAMILIEVERNKONTOR
- OMSORGSSENTRE

Kartet viser oversikt over:

- Statlige barnevernsinstitusjoner for alle funksjoner
- Statlige sentre for foreldre og barn
- Statlige omsorgssentre
- Enhet for inntak i hver region
- Enhet for fosterhjemstjenesten i hver region
- Statlige familievernkontor

I tillegg har Bufetat

- Nasjonalt inntaksteam for inntak til behandlingsinstitusjoner - lokalisert i Trondheim
- Avdelinger/lokasjoner til alle inntak og fosterhjemstjenester for å ivareta nærhet til kommunene
- 20 MST team og 4 FFT team spredt over hele landet
- Opplærings- og veiledningsaktivitet på PMTO i hele landet

REGION SØR

16
TOTALT

- Agder og Telemark ungdomssenter
- Buskerud og Vestfold ungdomssenter
- Regional fosterhjemstjeneste
- Regional inntaksenhet

- Agder barne- og familiesenter
- Buskerud barne- og familiesenter
- Vestfold barne- og familiesenter
- Telemark barne- og familiesenter

- Agder ungdomshjem
- Telemark og Vestfold ungdomshjem
- Buskerud ungdomshjem

- Agder behandling ungdom
- Buskerud, Vestfold og Telemark behandling ungdom

- Familievernkontoret i Vestfold
- Familievernkontoret i Drammen-Kongsberg

REGION VEST

17
TOTALT

- Bergen akuttsenter
- Stavanger akuttsenter
- Regional inntaksenhet
- Regional fosterhjemstjeneste

- Region vest senter for foreldre og barn

- Sogn og Fjordane ungdomssenter
- Skjoldvegen barnevernsenter
- Stavanger ungdomssenter
- KASA ungdomssenter
- Sogndal ungdomssenter

- Bergen ungdomssenter (MultifunC)
- Vestlundveien ungdomssenter
- Sogndal ungdomssenter
- Sandnes ungdomssenter
- Bjørgvin ungdomssenter

- Bergen og omland familiekontor
- Familievernkontoret for Sunnfjord og Sogn

REGION MIDT-NORGE

22
TOTALT

- Vikhovlia akuttsenter
- Kvammen akuttinstitusjon
- Humla akuttsenter
- Regional inntaksenhet
- Regional fosterhjemstjeneste

- Orkdal barnevernsenter
- Viktoria familiesenter
- Senter for foreldre og barn Molde

- Spillumheimen ungdomsheim
- Karienburg ungdomsheim
- Ranheim Vestre
- Gilantunet ungdomshjem
- Clausenengen ungdomshjem
- Kollen ungdomsbasis
- Husafjellheimen ungdomsheim

- Stjørdal ungdomssenter (MultifunC)
- Sunnmørsheimen ungdomsheim

- Familievernkontoret i Namsos
- Familievernkontoret i Levanger
- Familievernkontoret i Kristiansund
- Familievernkontoret i Molde
- Familievernkontoret i Ålesund

REGION NORD

20
TOTALT

- Alta ungdomssenter
- Røvika ungdomssenter
- Regional inntaksenhet
- Regional fosterhjemstjeneste

- Solbakken barne- og familiesenter
- Solliabarne- og familiesenter

- Bodø ungdomshjem
- Silsønd ungdomshjem
- Vadsø ungdomshjem
- Kvæfjord ungdomssenter
- Lamo ungdomssenter

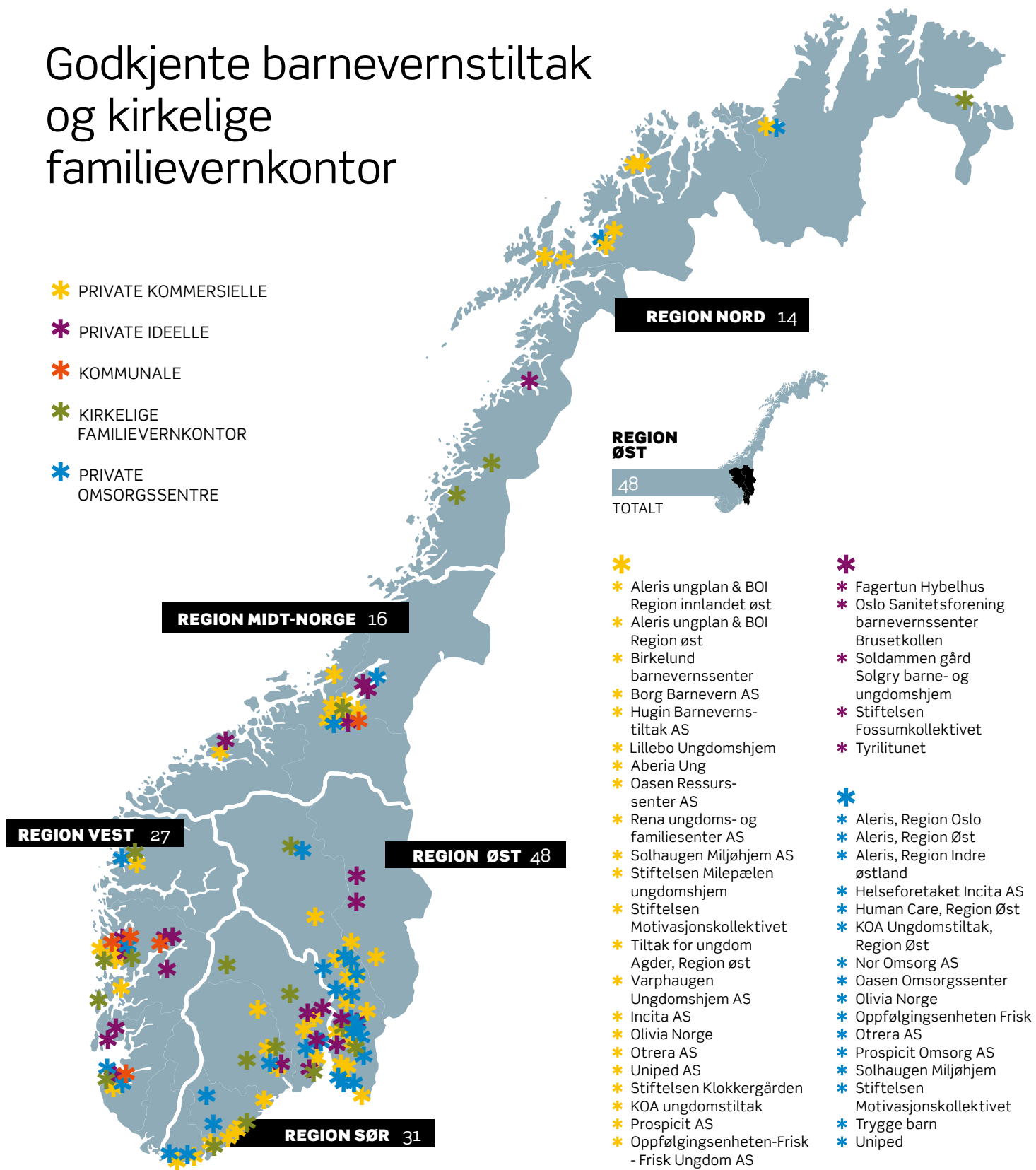
- Tromsø ungdomssenter
- Yttrabekken ungdomssenter

- Alta og Hammerfest familievernkontor
- Harstad og Narvik familievernkontor
- Bodø familievernkontor
- Tromsø familievernkontor
- Lofoten og Vesterålen familievernkontor
- Finnsnes familievernkontor
- Indre Finnmark FVK

Godkjente barnevernstiltak og kirkelige familievernkontor

- ✱ PRIVATE KOMMERSIELLE
- ✱ PRIVATE IDEELLE
- ✱ KOMMUNALE
- ✱ KIRKELIGE FAMILIEVERNKONTOR
- ✱ PRIVATE OMSORGSENTER

REGION NORD 14

REGION ØST
48
TOTALT

REGION MIDT-NORGE 16

REGION VEST 27

REGION ØST 48

REGION SØR 31

- ✱ Aleris unngplan & BOI Region innlandet øst
- ✱ Aleris unngplan & BOI Region øst
- ✱ Birkelund barnevernssenter
- ✱ Borg Barnevern AS
- ✱ Hugin Barnevernstiltak AS
- ✱ Lillebo Ungdomshjem
- ✱ Aberia Ung
- ✱ Oasen Ressurs-senter AS
- ✱ Rena ungdoms- og familiesenter AS
- ✱ Solhaugen Miljøhjem AS
- ✱ Stiftelsen Milepælen ungdomshjem
- ✱ Stiftelsen Motivasjonskollektivet
- ✱ Tiltak for ungdom Agder, Region øst
- ✱ Varphaugen Ungdomshjem AS
- ✱ Incita AS
- ✱ Olivia Norge
- ✱ Otrera AS
- ✱ Uniped AS
- ✱ Stiftelsen Klokkergården
- ✱ KOA ungdomstiltak
- ✱ Prospicit AS
- ✱ Oppfølgingsenheten-Frisk - Frisk Ungdom AS
- ✱ Stiftelsen Fyrlykta
- ✱ Fagertun Hybelhus
- ✱ Oslo Sanitetsforening barnevernssenter Brusetskollen
- ✱ Soldammen gård Solgry barne- og ungdomshjem
- ✱ Stiftelsen Fossumkollektivet
- ✱ Tyrilitunet
- ✱ Aleris, Region Oslo
- ✱ Aleris, Region Øst
- ✱ Aleris, Region Indre østland
- ✱ Helseforetaket Incita AS
- ✱ Human Care, Region Øst
- ✱ KOA Ungdomstiltak, Region Øst
- ✱ Nor Omsorg AS
- ✱ Oasen Omsorgssenter
- ✱ Olivia Norge
- ✱ Oppfølgingsenheten Frisk
- ✱ Otrera AS
- ✱ Prospicit Omsorg AS
- ✱ Solhaugen Miljøhjem
- ✱ Stiftelsen Motivasjonskollektivet
- ✱ Trygge barn
- ✱ Uniped
- ✱ Familievernkontoret Follo (Kirkens)
- ✱ Familievernkontoret Otta (Kirkens)
- ✱ Familievernkontoret Christiania torv (Kirkens)

Kartet viser oversikt over:

- Godkjente private, ideelle og kommunale barnevernsinstitusjoner
- Godkjente private, ideelle og kommunale sentre for foreldre og barn
- Godkjente private, ideelle og kommunale omsorgssentre
- Kirkelige familievernkontor

Oversikten inkluderer tiltak som er godkjent av Oslo kommune

Bufetat kjøper også fosterhjemstjenester fra både ideelle og kommersielle leverandører

REGION SØR

31

TOTALT

- * Aleris Ungplan & BOI, Region sør Arendal
- * Aleris Ungplan & BOI, Region sør Skien
- * Næromsorg Sør AS
- * Omsorgspartner AS
- * KOA Cocoon
- * Løft AS
- * Tiltak for ungdom Agder, Region sør
- * Aberia Ung AS, avd. Sætre omsorgssenter
- * Den Skreddersydde Enhet AS
- * Gemt AS
- * Serio Ungdomssenter
- * Stiftelsen Hiimsmoenkollektivet
- * Tiltaksgruppen AS
- * Familievernkontoret Søndre Vestfold
- * Familiekontoret Vest-Agder
- * Familievernkontoret Øvre Telemark
- * Grenland familiekontor
- * Familievernkontoret Hallingdal
- * Familievernkontoret Ringerike
- * Familiekontoret Aust-Agder
- * Klokkergården
- * Tyrilistiftelsen
- * Frelsesarmeens barne- og familievern, avd. Solgløtt
- * Stiftelsen Vilde
- * Aleris, Region Sør Skien
- * Aleris, Region Sør Arendal
- * Den Skreddersydde Enhet
- * Gemt AS
- * Human Care, Region Sør
- * KOA Ungdomstiltak, Region Sør
- * Serio Ungdomssenter AS

REGION VEST

27

TOTALT

- * Aleris Ungplan & BOI AS, Region Vest
- * Jentespranget a/s
- * Fønix - Mestring og utvikling
- * Tiltak for Ungdom Agder, Region vest
- * Tiltaksgruppen a/s avdeling Rogaland
- * Boenheten avd, Bergen
- * Josephines stiftelse barnehjem
- * Frelsesarmeen, Tryggheim
- * Haraldsplass Barnevern
- * Voss Barnevernssenter
- * Styve Gard
- * Stiftelsen Klokkergården Måløykollektivet
- * Stiftelsen Hiimsmoekollektivet
- * Bokn Bufellskap
- * Solstrand Barnevernssenter Foreldre barn
- * Voss kommune EM tiltak
- * Askøy kommune EM tiltak Barnevernstjenseten
- * EMBO Stavanger
- * EMBO Bergen
- * Kirkens familierådgivning Biskopshavn
- * Stiftelsen Bjørgvin Familierådgivning
- * Familievernkontoret Sør-Rogaland
- * Familievernkontoret Haugalandet
- * Familiekontoret Nordfjord
- * Aleris, Region Vest
- * Den Skreddersydde Enhet
- * KOA Ungdomstiltak, Region Vest

REGION MIDT-NORGE

16

TOTALT

- * Aleris region Nordvest
- * Buan Gård AS
- * Villa Vika AS
- * Våre Hjem AS
- * Kletten Fjellgård AS
- * RUFs avd. Møre og Romsdal
- * Aleris region Midt-Norge
- * Gartnerhaugen
- * Familievernkontoret Sør-Trøndelag
- * Aglo Barne- og familiesenter
- * Heggli barnevernsinstitusjon
- * Rostad Ungdomshjem
- * Svanetunet Barnevernsenter
- * Rabita
- * Aleris, Region Midt-Norge
- * KOA Ungdomstiltak, Region Midt-Norge

REGION NORD

14

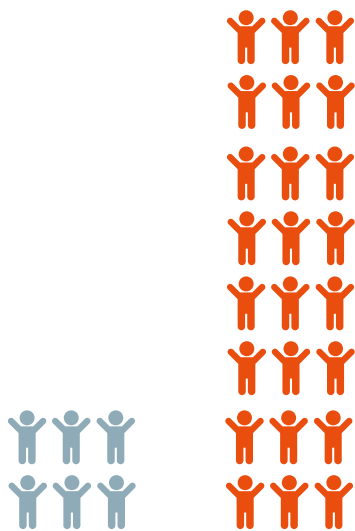
TOTALT

- * Aleris Tromsø
- * Aleris Bø
- * Aleris Alta
- * Aleris Ungplan & BOI AS, Region nord
- * Kvæfjord opplevelse og avlastning
- * Aleris Omsorgssenter
- * KOA Cocoon, Salangen Omsorgssenter
- * KOA Cocoon, Gimsøy Omsorgssenter
- * Øst-Finnmark FVK
- * Mo i Rana Familievernkontor
- * Mosjøen familievernkontor
- * Stiftelsen Fossumkollektivet
- * Aleris, Region Nord
- * KOA Ungdomstiltak, Region Nord

OSLO KOMMUNE

- * Aleris Ungplan og BOI
- * Team Olivia Norge as,
- * Grepperød barnevernssenter
- * Aline familieavdeling
- * Frydenberg familieavdeling
- * Sebbelow stiftelse
- * Nanna Marie
- * Tyrilistiftelsen
- * Kirkens bymisjon
- * Bakkehaugen barnevernssenter
- * Aline / Frydenberg barnevernssenter
- * Aleris Ungplan og BOI
- * NOR omsorg
- * Trygge Barn

Presentasjon av utvalgte hovedtall

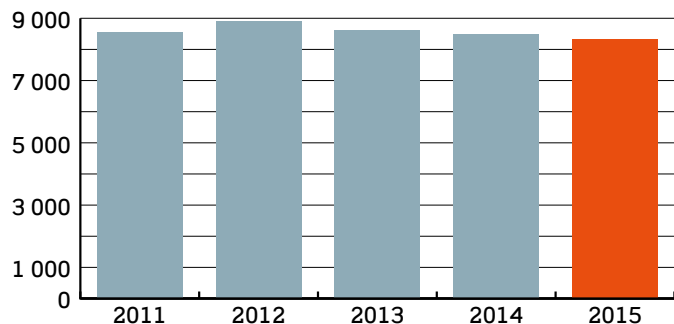
188

2014

859

2015

Økningen av enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger under 15 år som er blitt plassert i statlige og private omsorgssenter

Antall barn som mottar hjelp gjennom Bufetat i løpet av året

17 633

2014

16 880

2015

Antall nye meklingsaker til familievernet

25 443

2014

27 329

2015

Antall nye kliniske saker til familievernet

274

2014

204

2015

Antall barn som venter mer enn 6 uker etter vedtak i fosterhjem

1396

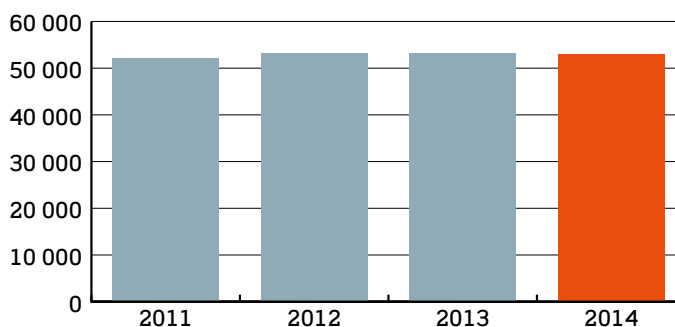
2014

1452

2015

Antall rekrutterte fosterhjem

Barn og unge som mottar hjelp fra barnevernet nasjonalt i løpet av året. Tall for 2015 fra SSB publiseres 1. juli

Nøkkeltall fra årsregnskapet

3 808

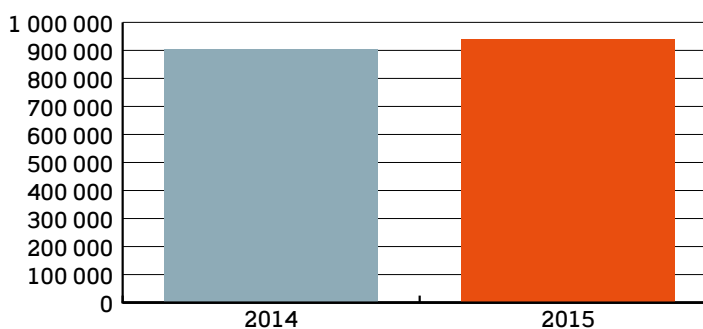
2014

3 668

2015

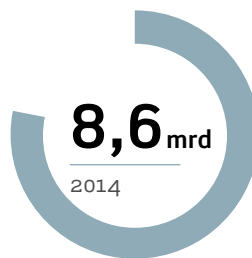
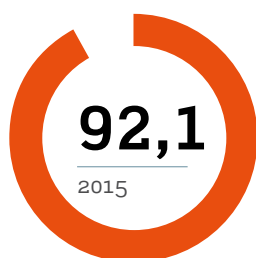
Antall årsverk totalt

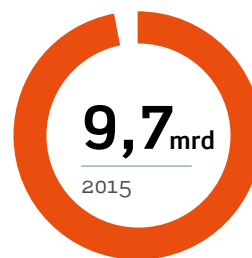
Lønnsutgifter pr årsverk

Utnyttelsesgrad post 01-29

Samlet tildeling post 01-99

0,54

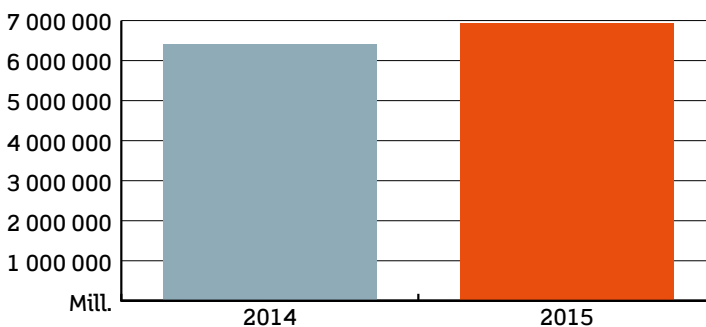
2014

0,50

2015

Lønnsandel av driftsutgifter. Nedgangen skyldes økt kjøp av barnevernstjenester og omsorgssenterplasser.

Driftsutgifter post 01-29

TILSKUDD

FORVALTET AV BUFDIR I 2015

 ANTALL
SØKNADER

 ANTALL
INNVLIGDE
SØKNADER

 OMSØKT
BELØP

 INNVLIGET
BELØP***

BARN OG UNGDOMS DELTAKELSE OG INNFLYTELSE I SAMFUNNET

	ANTALL SØKNADER	ANTALL INNVLIGDE SØKNADER	OMSØKT BELØP	INNVLIGET BELØP***
LNU nasjonalt, Ungdom og Fritid, Unge funksjonshemmede	3	3	12 200 000	11 000 000
LNU internasjonalt, Ungdom og Fritid, Unge funksjonshemmede	3	3	3 550 000	3 200 000
Nasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner**	93	92	103 630 000	103 630 000
Internasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner**	32	31	3 915 000	3 915 000
Aktiv ungdom Erasmus+	151	107	46 000 000	27 000 000
Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom	588	433	233 823 125	146 934 000
Storbymidler - Åpne møteplasser	78	28	46 369 353	34 700 000
Trygge lokalsamfunn og gode oppvekstmiljø	25	7	14 637 308	5 000 000

INKLUDERING OG TILTAK FOR Å FREMME LIKESTILLING OG HINDRE DISKRIMINERING

Bedre levekår for LHBT	51	18	21 050 942	10 800 000
Bedre levekår for mennesker med nedsatt funksjonsevne	71	21	33 571 456	14 668 000
Funksjonshemmedes organisasjoner**	136	131	143 039 729	143 039 729
Sommerleir for barn med nedsatt funksjonsevne	37	30	15 645 139	10 456 000
Ferie- og velferdstiltak i regi av frivillige org.	56	45	10 085 511	5 118 500
FFO og SAFO og lokale velferdstiltak	2	2	16 359 271	16 359 271
Tilskudd til FDNB og LSHDB	2	2	3 640 000	3 640 000
Kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon innen universell utforming	74	30	33 933 264	9 209 000
Tilskuddsordning for støtte til oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom	84	50	36 059 508	22 650 000

FAMILIE OG OMSORG - SAMLIV OG OPPDRAGERROLLEN

Familie/likestilling drift	23	18	7 644 650	2 996 000
Familie/likestilling aktivitetsstøtte	33	14	8 652 130	2 114 000
Samliv lokale kurs	120	103	4 560 467	2 635 990
Samliv utviklingstiltak	41	30	6 156 771	3 996 010
Organisasjoner i barnevernet	11	8	19 310 000	15 751 000
Samhandlings- og utviklingstiltak i barnevernet	17	12	13 969 000	10 379 000
Foreldrestøttende tiltak	97	62	31 715 157	14 591 517
Kommunale modeller for barn av psykisk syke og rusmisbrukende foreldre	52	24	23 675 000	10 560 000

ARBEID MOT VOLD OG OVERGREP I NÆRE RELASJONER

Tiltak og prosjekter mot vold i nære relasjoner	29	16	10 792 139	3 781 150
Driftstilskudd mot vold i nære relasjoner (FMSO, landsdekkende telefon...)	11	3	10 096 754	4 860 850
Bo- og støttetilbud for utsatte for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	5	5	12 423 525	11 651 887
Sentre mot incest og seksuelle overgrep	23	23	83 980 000	79 520 667
Tiltak for voldsutsatte barn	38	17	32 859 359	9 659 188

TOTALT*

1986 1368 1 043 344 558 743 816 759

* Direktoratet og etaten forvalter også midler til adopsjonsstøtte, familievern, øremerkede tilskudd og FOU aktiviteter.

** Søkes ikke om beløp, men på bakgrunn av beregningsvariabler.

*** Beløp kan være ulik bevilgning grunnet overføringer og motregninger.

TILSKUDD FORVALTET AV BUFDIR

Tilskudd er et sentralt virkemiddel det offentlige benytter for å gi et samlet godt tilbud til ulike målgrupper, sikre drift av frivillige organisasjoner og til gjennomføring av prioriterte mål. Direktoratet gir tilskudd til flere formål, og en viktig del av forvaltningen er å følge med på om formålene oppnås slik de er ment.

Direktoratet har i 2015 behandlet i underkant av 2000 søknader om tilskudd på 21 ulike tilskuddsordninger og enkelte øremerkede mottakere. Dette innebærer en forvaltning av tilskudd for i overkant av 743 mill. kroner til ulike tilskuddsmottakere.

2000

Direktoratet har i 2015 behandlet i underkant av 2000 søknader om tilskudd.

743 mill

Forvaltning av tilskudd for i overkant av 743 mill. kroner til ulike tilskuddsmottakere.

3

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Hvert år settes det egne mål for virksomheten. I dette kapitlet analyserer direktoratet måloppnåelsen i 2015. Barn på flukt og digitalisering har blitt trukket frem som viktige tema for 2015.

Årets aktiviteter og resultater

Hvert år utdyper og konkretiserer BLD årets mål for Bufdir gjennom tildelingsbrev. I dette kapitlet analyserer og vurderer direktoratet resultatoppnåelse i 2015

Kapitlet omtaler mål, styringsparametere (markert med S), resultatkrav og oppdrag (markert med O) i tråd med tildelingsbrevets struktur. Mål- og resultatoppnåelse på de prioriterte områdene i tildelingsbrevet er omtalt under hovedmålstekstene. For utkvikling av enkeltoppdrag vises det til vedlegg 1.

Direktoratet anser måloppnåelsen i 2015 som god. På grunn av den ekstraordinære flyktnings situasjonen i 2015, er noen av oppdragene forsinket. Direktoratet har i tillegg fått flere nye oppdrag knyttet til ulike reformer, og med en generelt stor oppgaveportefølje har dette vært krevende. I tillegg til målene i tildelingsbrevet har direktoratet prioritert innsats innen områdene digitalisering, rekruttering av riktige fosterhjem, etablering av spisskompetansemiljøer innen familievern, faglig standardisering, indikatorutvikling og utvikling av statistikk og analyse på områdene oppvekststatus og levekårsstatus.

For å få en helhetlig framstilling av hvordan hele vår virksomhet har jobbet for å ta i mot de enslige mindreårige asylsøkerne, har vi i 2015 valgt å trekke fram omtalen av temaet innledningsvis til dette kapitlet. Vi trekker også fram arbeidet med digitalisering og nettsatsing som et tema her.

TEMA: BARN PÅ FLUKT

2015 var et ekstraordinært år med mange barn på flukt. Totalt søkte i overkant av 30 000 personer om asyl i Norge. Av disse var 10 000 barn og unge under 18 år som enten kom sammen med sine foreldre eller alene uten omsorgspersoner. Til sammenligning kom det i overkant av 11 000 asylsøkere i hele 2014. Bufdir har vært opptatt av at barna som kommer skal sikres en trygg og utviklende hverdag. Bufetat har ansvaret for å sikre et godt bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år fram til de bosettes i en kommune. Situasjonen har vært utfordrende for både direktoratet og etaten. Arbeidet med å ta best mulig vare på barna har hatt høy prioritet og har lagt beslag på betydelige ressurser.

Barn og unge under 18 år

Alle barn og unge i asylsøkerfasen lever i en uavklart situasjon. Gjennom høsten har Bufdir samarbeidet med andre berørte etater og landets fylkesmannsembeter for å tydeliggjøre og sikre barnas rettigheter.

En mest mulig normal hverdag for barna er viktig for å skape gode levevilkår. For å få dette til er det viktig at barna går i barnehage, på skole og deltar i fritidsaktiviteter.

Dette er et kommunalt ansvar. Bufdir sendte i samarbeid med Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet et brev til alle landets kommuner i oktober 2015. I brevet ble det redegjort for kommunenes ansvar for å sørge for at alle barn som bor i asylmottak og omsorgssentre får nødvendige helse- og omsorgstjenester, barnevernstjenester og skole- og barnehagetilbud. For mange kommuner har dette vært krevende.

Bufdir har i samarbeid med Utlendingsdirektoratet utarbeidet en oversikt over antall barn og unge i asylmottak og omsorgssentre i kommunene. Oversikten ble i utgangspunktet utarbeidet for å gi fylkesmannsembetene et grunnlag for å følge og vurdere situasjonen i sine fylker. Oversikten publiseres og oppdateres regelmessig på Bufdir.no.

Enslige mindreårige asylsøkere under 15 år

Bufetat har ansvaret for å gi enslige mindreårige asylsøkere under 15 år et godt bo- og omsorgstilbud. Barna plasseres i omsorgssentre mens de venter på å få asylsøknaden behandlet. For øvrige asylsøkere, både enslige voksne, familier og enslige mindreårige asylsøkere mellom 15–18 år, har UDI ansvaret for botilbudet.

Det har aldri før kommet så mange enslige mindreårige asylsøkere til Norge i løpet av året som i 2015. Totalt kom 859 barn under 15 år til omsorgssentrene, mot 188 barn

i 2014. Barna som plasseres i omsorgssentre skal ivaretas på best mulig måte i en uavklart situasjon, og alle omsorgssentrene er underlagt samme kvalitetssikrings- og godkjenningsordninger som øvrige barnevernsinstitusjoner. Omsorgssentrene har mange oppgaver i tillegg til de generelle miljøterapeutiske oppgavene. Det innebærer bl.a. å gi omsorg/trøst, trygghet, traumbearbeiding, bistå med kartlegging, lære barna sosial kompetanse, arbeide med barnets nettverk, lage mat m.m.

Enslige mindreårige asylsøkere under 15 år rommer alt fra barn som har hatt en beskyttet oppvekst med trygge, nære omsorgspersoner og omfattende skolegang, til barn som har vært utsatt for massiv omsorgssvikt med vanskjøtsel og vold, og så godt som ingen skolegang. Det som på generelt grunnlag kjennetegner barna er at de har en bakgrunn med store belastninger, og at det er store ulikheter i barnas behov for oppfølging.

Forrige topp i antall ankomster var i 2009, hvor i overkant 200 barn ble plassert i omsorgssentre, se figur 1a. Etter 2009 har antallet ankomster vært betydelig lavere. Dette førte til nedbygging av den statlige kapasiteten. Ved inngangen til 2015 var det 89 plasser i de statlige omsorgssentrene. Da det kom betydelig flere barn fra midten av 2015, var ikke den statlige kapasiteten tilstrekkelig.

859

Enslige mindreårige asylsøkere under 15 år til norske omsorgssentre i 2015

Arbeidet med å sikre tilstrekkelig antall plasser har hatt høy prioritet, og har lagt beslag på store ressurser i direktoratet og i Bufetat. Region øst har hatt hovedansvaret for å gi enslige mindreårige asylsøkere under 15 år et tilbud om å bo på omsorgssentre. Direktoratet er svært tilfreds med at regionen har klart å skaffe plass til alle barna som har kommet. I tillegg til å benytte beredskaps plasser i de statlige sentrene, har det blitt kjøpt nye plasser fra private leverandører. Det ble i løpet av sommeren og høsten etablert 44 nye avdelinger fordelt på ni private leverandører. Ved utgangen av 2015 var 133 barn plassert i statlige omsorgssentre og 620 barn i private omsorgssentre. Omsorgssentrene drives til en vesentlig lavere pris enn barneverns-institusjoner. Gjennomsnittlig dagpris i

bofellesskap i kommunene har en litt lavere pris enn omsorgssentrene, men ikke vesentlig. Forskjellen ligger i hovedsak i arbeidsoppgavene, jf. omtalen over. Gjennom hele høsten var det høye ankomster hver uke, men mot slutten av året var det en betydelig nedgang, se figur 1b. Usikkerheten i antall ankomster fra uke til uke har gjort arbeidet med å sikre tilstrekkelig kapasitet utfordrende.

Figurene viser at 98 prosent av de enslige mindreårige asylsøkerne som ble plassert i omsorgssentre i 2015 var gutter, hvor i overkant av 80 prosent kom fra Afghanistan. Kun 15 prosent av barna var under 13 år, mens de resterende 85 prosent var 13 år eller eldre.

98%

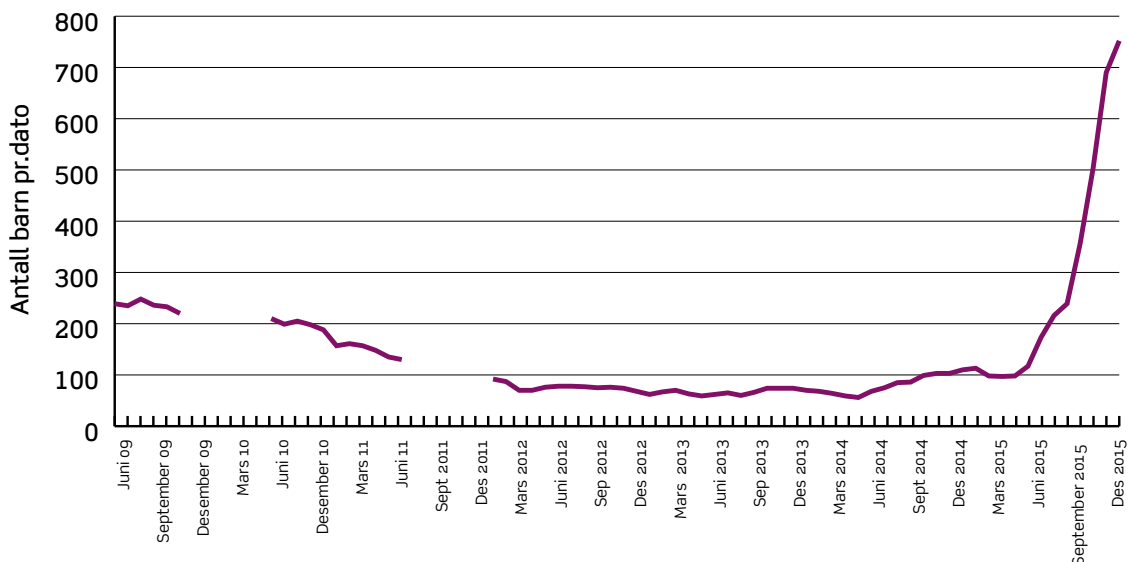
Av de enslige mindreårige asylsøkerne som ble plassert i omsorgssentre i 2015 var gutter

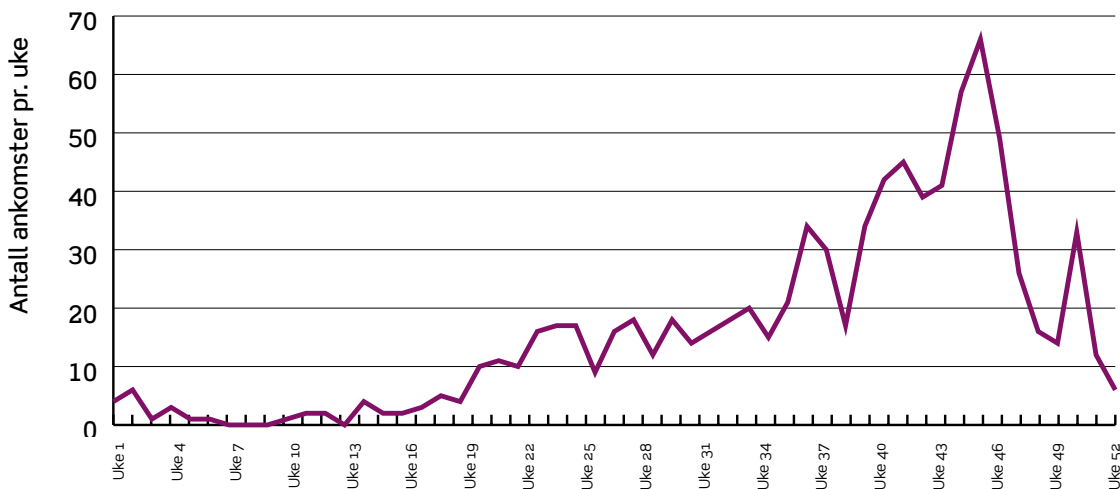
44

Det ble i løpet av sommeren og høsten etablert 44 nye avdelinger fordelt på ni private leverandører.

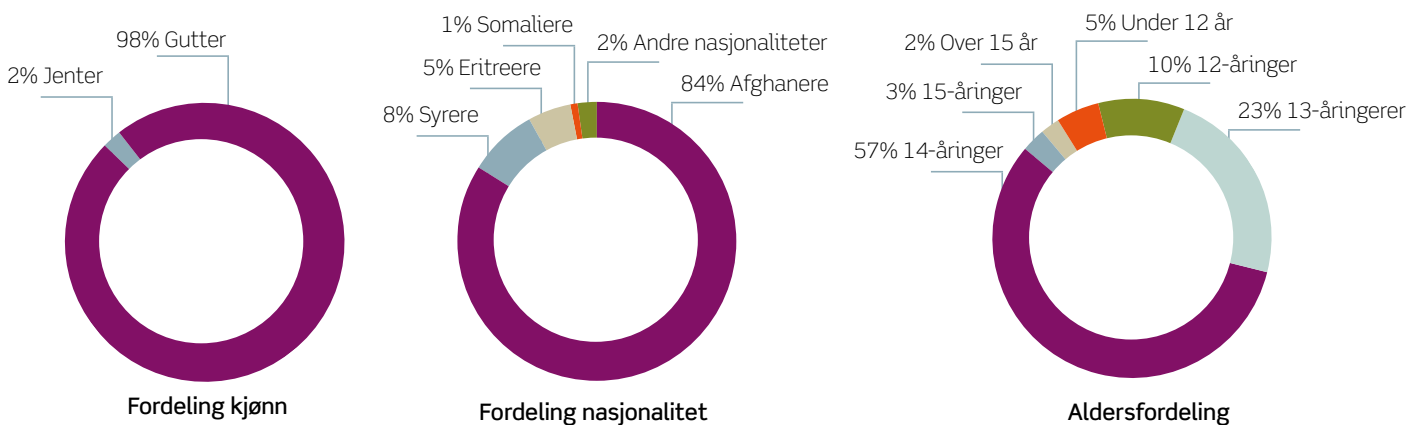
FIGUR 1A Antall barn plassert i omsorgssentre.

FIGUR 1B Antall ankomster av enslige mindreårige asylsøkere per uke.

FIGUR 2 Enslig mindreårige asylsøkere under 15 år i omsorgssentre fordelt på kjønn, nasjonalitet og alder.

Bosetting av enslige mindreårige flyktninger

Alle enslige mindreårige flyktninger som har fått vedtak om opphold i Norge skal bosettes i en kommune, og skal plasseres enten i et

døgnbemannet bofellesskap med andre barn, eller i fosterhjem. Det er Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDI) ansvar å finne bosettingskommuner, mens Bufetat har ansvaret for selve bosettingen. Bufetatets overordnede mål er å bosette barna i rett

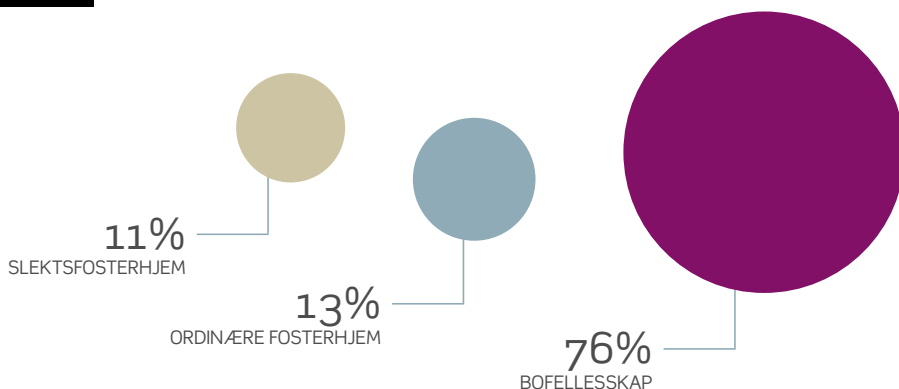
kommune, med rett tiltak, innen tre måneder etter at vedtak om opphold er gjort gjeldende. Dette innebærer at barnet skal bosettes i den kommunen som i størst mulig grad kan ivareta barnets omsorgs- og hjelpebehov tilpasset barnets alder. I tillegg skal det tas hensyn til barnets slektsforhold. Figur 3 viser at hoveddelen av barna ble plassert i bofellesskap i 2015. Andelen barn plassert i fosterhjem har økt sammenlignet med 2014, noe som skyldes at mange barn har blitt plassert i fosterhjem hos slektninger.

I løpet av 2015 ble det bosatt 139 enslige mindreårige flyktninger under 15 år i 41 kommuner. Ved utgangen av 2015 ventet 147 bosettingsklare barn, hvor kun 33 hadde plass i en bosettingskommune. Siden antallet tilgjengelige bosettingsplasser er lavere enn antallet bosettingsklare barn, har ventetiden økt. I 2015 ventet barna i gjennomsnitt fire måneder. Det er flere grunner til at ventetiden øker. Den store ankomsten av enslige mindreårige flyktninger har i seg selv økt behovet for bosettingsplasser i kommunene. I tillegg er det utfordrende å finne et egnet botilbud, noe som også fører til økt ventetid.

Særlig for de yngste barna kan ventetiden bli lang, da fosterhjem i de fleste tilfeller vurderes å være den beste boformen. Det er generelt utfordrende å rekruttere nok og riktige fosterhjem til barn som trenger det. Fosterhjems kampanjer og økt oppmerksomhet i media har ført til at direktoratet har registrert større pågang fra personer som vurderer å bli fosterforeldre for barn med minoritetsbakgrunn. I desember 2015 sendte IMDi og Bufdir et fellesbrev til alle kommuner hvor behovet for langsiktig satsning knyttet til bosetting ble påpekt.

En annen grunn til at det har vært vanskelig å finne nok bosettingsplasser for de under 15 år, er at de yngste vurderes å være kostnadskrevende for kommunene. Tilskuddsordningene trappes ned for hvert år etter bosetting, og to av tilskuddene som IMDi administrerer avsluttes fem år etter bosetting. Det betyr at dersom en kommune bosetter et barn på ti år blir tilskuddene betydelig redusert når barnet er 15 år, selv om barnet fortsatt har de samme hjelpebehovene. Stortingets vedtak i 2014 om å redusere statsrefusjonen fra 100 prosent til 80 prosent har ført til at kommunene selv må dekke 20 prosent av utgiftene.

FIGUR 3 Plassering av enslig mindreårig i kommunene i 2015.

TEMA: DIGITALISERING OG NETTSATSING

Å tilby befolkningen brukervennlige, digitale tjenester av høy faglig kvalitet har vært en viktig satsing for Bufdir i 2015. I april lanserte Bufdir nye nettsider som ga økt besøk og fornøyde brukere. Trafikkøkningen til bufdir.no har vært på litt over 40 prosent i 2015 sammenlignet med 2014.

Enklere tilgang til tall og statistikk

Et viktig mål i 2015 har vært å utvikle og synliggjøre statistikk, indikatorer og analyse på alle direktoratets områder. Våren 2015 ble barnevernstatistikk, oppvekststatus og levekårsstatus for personer med nedsatt funksjonsevne lansert på bufdir.no. Statistikkidene tilbyr brukerne våre lett tilgjengelig kunnskap, tall og fakta, og skal bidra til at de bedre kan ta velinformerte valg og beslutninger. Statistikk er også et viktig verktøy for å følge med på utviklingen på direktoratets fagområder, øke kvaliteten i beslutningsgrunnlag og vurdere måloppnåelse. I tillegg bidrar tallene med relevant styringsinformasjon til ansvarlige tjenesteleverandører.

Å samle og videreutvikle statistikk om barnevernet er en prioritert oppgave framover.

Oppvekststatus.no skal bidra til å synliggjøre Bufdir som oppvekstdirektorat ved å gi en oversikt over den nyeste statistikken over hvordan det er å vokse opp i Norge. Flere av direktoratets andre ansvarsområder inkluderes også i oppvekststatus. Det presenteres f.eks. tall og forskning både om

enslige mindreårige asylsøkere og om vold og overgrep mot barn. Bufdir utvikler og forbedrer i tillegg statistikk på andre sentrale fagområder, deriblant adopsjon, kjønnslikestilling, universell utforming og barnefattigdom.

Nytt nettbibliotek

Kunnskap om barnevern og familievern, oppvekst, likestilling og ikke-diskriminering ligger i Bufdirs nye nettbibliotek som ble lansert i 2015. Nettbiblioteket gir tilgang til oppdatert kunnskap på alle Bufdirs ansvarsområder, i tillegg til Bufdirs egne publikasjoner i form av faglige anbefalinger, veiledere og rundskriv. Nettbiblioteket tilbyr i tillegg relevante rettskilder på barnevern- og familievernområdet, inkludert Bufdirs tolkningsuttalelser.

Barnevernsinstitusjoner.no

På barnevernsinstitusjoner.no ligger informasjon om alle de statlige institusjonene. I 2016 vil nettsidene også innlemme statlige og ideelle institusjoner. Nettløsningen er først og fremst myntet på kommunalt barnevern og andre aktører som er involvert i inntaksprosessen. Dernest er den ment å være et hjelpemiddel for beboere og pårørende. Bufdir vurderer at en nasjonal portal med oversikt over kommunale, statlige og private institusjoner med beskrivelser av plasseringstyper og tiltak er et relevant bidrag til økt effektivisering og samhandling mellom forvaltningsnivåene innen barnevernet.

40%

Trafikkøkningen til bufdir.no

Digital kampanje for å rekruttere flere fosterhjem

For å nå flere potensielle fosterfamilier har det i 2015 vært flere nasjonale kampanjeperioder med kampanjen *Har du rom for en til?*. Kampanjen har gått hovedsakelig gjennom sosiale medier og digital annonsering. Høsten 2015 ble kampanjen utvidet med informasjon om behovet for fosterhjem for enslige mindreårige asylsøkere. Satsingen har ført til økt antall henvendelser til Bufetat, og bedre oppmøte på informasjonsmøter. Besøkene på fosterhjem.no er også mangedoblet i kampanjeperiodene. Direktoratet håper å se resultater av denne innsatsen i årene framover, i form av flere og mer tilpassede fosterhjem.

- Det var 245 prosent økning i antall henvendelser via nettsidene til fosterhjemstjenestene i 2015 sammenlignet med 2014
- Totalt har fosterhjem.no hatt ca. 920 000 besøk i 2015, mot ca. 500 000 i 2014, og 240 000 besøk i 2013.

Familievernets tjenestetilbud på nett

Digitalt førstevalg til befolkningen er en av hovedprioriteringene for utvikling av familievernets tjenestetilbud. Utvikling av nye digitale løsninger skal gjøre kunnskap og verktøy tilgjengelig, og gi foreldre økt innsikt i barnas behov, bedre relasjoner til barna og hjelp til å etablere et godt samarbeid etter samlivsbrudd. På de nye nettsidene til familievernet er det også enkelt å be om time hos det enkelte familievernkontor på nett.

- Rundt 700 brukere har benyttet «ring-meg-opp-igjen»-funksjonaliteten på den nye nettsiden hver måned.
- Totalt får familievernet drøyt 1500 henvendelser via nettsidene hver måned.

Foreldreveiledning på nett

Direktoratet har i 2015 startet et arbeid med å utvikle en digital foreldreveileder for foreldre som søker informasjon for å bedre samspillet med barna sine. Veilederen vil bli lansert i 2016, og bygger på foreldreveiledningsprogrammet *International Child Development Programme (ICDP)*. Digitalisering av programmet vil gjøre det tilgjengelig for foreldre som ikke ønsker eller har anledning til å gå i veiledningsgrupper, men har ønske om å lære å reflektere over samspill med barn.

Digitalisering av meklingsordningen

Direktoratet startet i 2015 et omfattende faglig, organisatorisk og digitalt utviklingsprosjekt for å møte kvalitetskravene som stilles til familieverntjenesten og meklingsordningen. I samarbeid med tjenesten er det igangsatt et arbeid med faglig differensiering av meklingsstilbudet og utvikling av digitale tjenester og verktøy. Digitalisering av meklingsstjenesten skal gjøre tjenesten raskt tilgjengelig for familiene. Målet er å bidra til at foreldre tar velinformerte valg og beslutninger på vegne av familien og barna. Direktoratet har bl.a. utviklet en digital avtalemal for foreldresamarbeid, som er tilgjengelig på nettet.

Det er påbegynt et arbeid med å utvikle en digital differensieringsløsning ved inntak til meklingstime. Differensieringen skal lede de som kommer til mekling inn i ett av tre løp, avhengig av konfliktnivå ved inntak. Videre vil differensieringen danne grunnlag for hva slags type informasjon foreldre får før mekling og innholdet i den meklingen de blir tilbudt. Meklingen vil på denne måten bli tilrettelagt ut fra brukernes behov og tilpasset konfliktnivået i relasjonen mellom foreldrene.

Enklere søknadsprosess på tilskuddsordningene

Direktoratet forvalter store midler gjennom forvaltning av ulike tilskuddsordninger. For å sikre ressurseffektiv tilskuddsforvaltning har direktoratet i 2015 kjøpt inn et nytt saksbehandlingssystem. Systemet skal gi elektronisk samhandling mellom søkere/tilskuddsmottakere og direktoratet, og vil forenkle søknads- og rapporteringsprosessen for kommuner og frivillige organisasjoner. Systemet vil implementeres på tilskuddsordninger løpende i 2016 og 2017.

245%

Henvendelser via nettsidene til fosterhjemstjenestene

700

Benyttet «ring-meg-opp-igjen» -funksjonaliteten

HOVEDMÅL 1: TRYGGE FAMILIERELASJONER, LIKESTILTE FOR-ELDRE OG GODT FORELDRESAMARBEID TIL BESTE FOR BARNA

De senere årene har det vært en betydelig satsing på familieverntjenesten. Dette bidrar til at direktoratet i økende grad kan oppfylle målsettingen om å understøtte trygge og utviklingsfremmende oppvekstvilkår for barn og unge gjennom utvikling av trygge relasjoner i familien. Godt samarbeid om felles barn er viktig både i intakte og brutte familier. Familier med barn prioriteres i tjenesten.

Faglig er tjenesten forbedret gjennom systematisk kompetansebygging, særlig på de prioriterte områdene høykonflikt mellom foreldre etter brudd, vold i familien og foreldre som er fratatt omsorgen for barna sine. For å sikre god praksisutvikling på disse tre områdene er det opprettet spisskompetansemiljøer, som sammen med direktoratet, har et nasjonalt ansvar for praksisutvikling og fagutvikling. Spisskompetansemiljøene skal bistå med opplæring og veiledning av tjenesten på sine områder.

I hovedsak er familieverntjenestens forebyggende arbeid rettet inn mot en

selektert gruppe og individuell behandling. Både foreldreveiledningsgrupper og samlivskurs arrangeres i samarbeid mellom familievernkontorene og kommunale instanser. Mekling og kliniske tilbud ivaretar det individuelle behovet. Direktoratet har i 2015 systematisk bygget opp et kunnskapsgrunnlag både på områdene høykonflikt etter brudd, samtaler med barn, og hva som kjennetegner god omsorg. I tillegg er det en viktig satsing for direktoratet å gi befolkningen kvalitetssikret informasjon og valgmulighet til å bruke digitale tjenester, se omtale under tema: *Digitalisering og nettsatsing*.

Direktoratet vurderer at vi er i rute med resultatkrav og oppdrag under hovedmål 1 for 2015. Under følger en redegjørelse for måloppnåelse for direktoratets arbeid for å bidra til trygge familierelasjoner, likestilte foreldre og et godt foreldresamarbeid til det beste for barna. Det vises til vedlegg 1 for utkvittering av enkeltoppdrag.

Familieverntjenesten er et gratis lavterskeltilbud for familier og par med relasjonelle vansker.

52 950

kliniske saker og meklinger ble gjennomført av familieverntjenesten i 2015.

Familievernets kjernevirksomhet:

Mekling

– Alle foreldre med barn under 16 år må møte til en time mekling i forbindelse med separasjon og samlivsbrudd, jfr. barneloven. Det samme gjelder foreldre som vurderer å bringe foreldretvistsaker inn for domstolene på grunn av uenighet og konflikter om foreldre-ansvar, bosted og samvær med barn etter brudd. Tall

fra SSB viser at tre av fire barn i Norge bor med begge foreldrene, og 25 prosent praktiserer delt fast bosted for barna etter samlivsbrudd.

Kliniske saker

er familierapier, parterapi, foreldreveiledning, foreldresamarbeid og gruppesamtaler/veiledningsgrupper

Familievernets kjernevirksomhet

Familieverntjenesten er en nøkkelinstitusjon i det offentlige arbeid med å fremme gode familierelasjoner, styrke omsorgskompetanse og legge til rette for gode oppvekstvilkår for barn. Kjerneoppgaven er å tilby hjelp til familier slik at det kan opprettholdes et stabilt familieliv, og et godt samarbeidsklima mellom foreldrene i brutte familier.

Økt kapasitet

Økt bevilgning har gjort det mulig å øke kapasitet i tjenesten med om lag 60 nye årsverk, noe som har bidratt til at flere familier har fått hjelp. Regionene har gjort et stort arbeid med å rekruttere nye medarbeidere og øke kapasiteten i 2015. Full effekt av kapasitetsøkningen vil vi imidlertid ikke få før i 2016. De aller fleste nyansettelser hadde oppstart i siste tertial i 2015. Direktoratet vil følge utviklingen i 2016 nøye og etterspørre økning i kapasitet der dette ikke er tilfredsstillende.

De siste årene er flere familievernkontorer fusjonert. Ved utgangen av 2015 var det 42 familievernkontorer i Norge, hvorav 27 kontorer har avdelingskontorer eller såkalte utekontorer. Totalt har tjenesten 69 lokasjoner. Det er direktoratets vurdering at store kontorer både gir et bedre faglig tilbud og mer robuste enheter, og bidrar til å styrke det faglige tilbudet som gis til befolkningen. Utekontorer sikrer et geografisk likeverdig tilbud. På meklingsområdet er tilgjengeligheten og kapasiteten ytterligere sikret ved eksterne meklere.

Aktivitet

I 2015 ga familieverntjenesten bistand i 52 950 saker, fordelt på kliniske saker og meklinger. Med to foreldre og i gjennomsnitt 1,76 barn per familie¹, har om lag 186 000 barn og foreldre fått hjelp av familievernet. Det var en økning på 2,5 prosent fra 2014. Det totale antall meklinger i 2015 utgjorde i overkant av 20 000 saker. Tilbudet gis både på familievernkontorene og hos eksterne meklere.

38%

av alle nye saker hos familieverntjenesten i 2015 var meklinger. En tredjedel av de kliniske sakene gjaldt foreldrenes samarbeidsutfordringer om barna.

Styringsparameter 2015	Resultatkrav 2015	Resultat 2015	Kommentar
S 1.1 Andel meklings saker hvor det gis tilbud om time innen tre uker fra begjæring	100 %	96,1 %	Omtales under Familievernets kjernevirksomhet
S 1.2 Antall avtaleinngåelser i saker der foreldrene vurderer å reise sak for retten	Økt antall avtaleinngåelser fra 2014 nivå	Antallet har økt fra 1 777 i 2014 til 1 802	Omtales under Hjelp til familier med høy konflikt mellom foreldre
S 1.3 Bruk av 7-timerstilbudet i saker der foreldrene vurderer å reise sak for retten.	Økt antall brukere som benytter 7-timerstilbudet fra 2014 nivå	Antallet har økt fra 2 484 i 2014 til 2 571	Omtales under Hjelp til familier med høy konflikt mellom foreldre
S 1.4 Antall barn som høres under meklingen	Antall barn som høres skal øke fra 2014 nivå.	Antallet har økt fra 1 848 i 2014 til 2 407	Omtales under Samtaler med barn
S 1.5. Ventetid på klinisk behandling ved familievernkontor	Ventetid på maks fire uker	81,0 %	Omtales under Familievernets kjernevirksomhet

Å gi hjelp så raskt som mulig når familier har behov for det, er viktig. De aller fleste foreldre som begjærte mekling i 2015 fikk tilbud om time innen tre uker fra begjæring om mekling (S 1.1). Andelen foreldre som fikk tilbud om time innen fire uker i de kliniske sakene var økende i 2015, og utgjør nå 81 prosent (S 1.5). Direktoratet vurderer måloppnåelsen knyttet til ventetid i 2015 som god.

Figur 4a viser en utvikling i familievernets totale aktivitet i perioden 2006 til 2015. Antall nye kliniske saker har økt med syv prosent fra 2014 til 2015. Antall meklinger har hatt en liten nedgang på fire prosent. Hvor mange meklinger som gjennomføres er direkte knyttet til antall henvendelser. De økte midlene til tjenesten i 2015 har gitt økt kapasitet.

Det totale antall meklings saker har gått ned fra 2014 til 2015. Figur 4b viser at fordelingen mellom de ulike meklings typene er stabil,

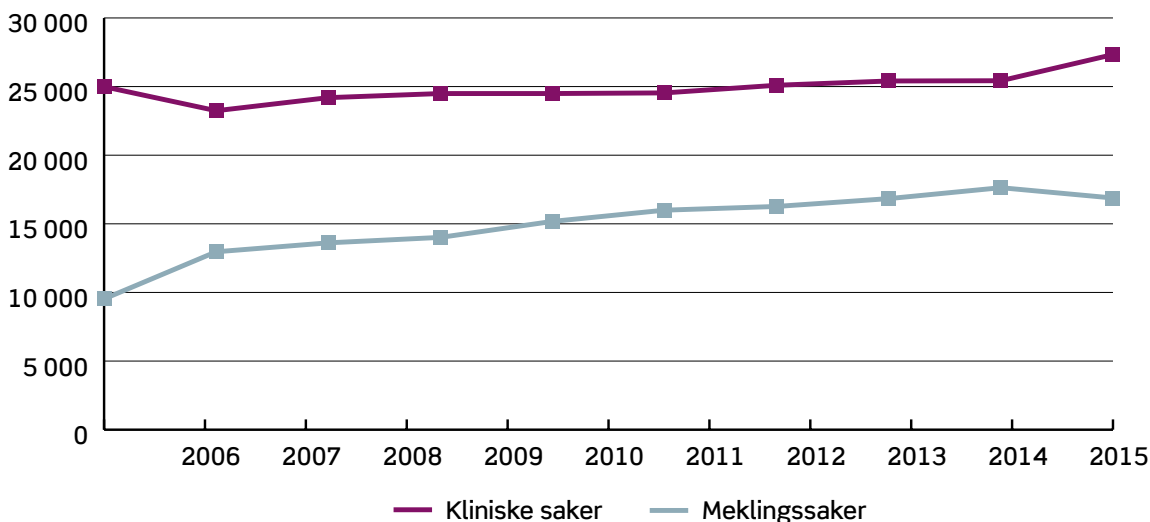
og at andelen meklinger mellom gifte (separasjonsmeklinger) er noe høyere enn andelen meklinger mellom samboere. Antall foreldretviser økte i perioden 2010 til 2014, men også for denne sakstypen var det en nedgang i 2015 sammenlignet med 2014.

Kompetanseutvikling i familievernet

Tjenesten og tilbudene i familievernet skal til enhver tid bygge på beste og nyeste tilgjengelige kunnskap. For å sikre dette må kunnskap og kompetanse bygges systematisk, gjøres tilgjengelig og overføres til praktisk arbeid. Direktoratet har etablert et samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI) på området høykonflikt mellom foreldre. I 2015 leverte FHI en kunnskapsoppsummering om typologier av konflikt. Oppsummeringen er den fjerde i en rekke, som til sammen utgjør et solid grunnlag for begrunnelse av retningen i utvikling av meklings tjenesten. I tillegg er mekleropplæringen styrket for

¹www.ssb.no
²Meklinger tilbakesendt fra retten er utelatt fra figuren.

FIGUR 4A Antall saker i familievernet (møtt til første time).

Familievernets gruppetilbud til foreldre:

Fortsatt foreldre er et foreldrestøttende tiltak ved og etter samlivsbrudd. Det har som mål å bidra til bedre samarbeid mellom foreldre og å fremme en trygg og stabil oppvekst for barn. Det har vært avholdt 51 kurs i familievernet med til sammen 383 deltakere i 2015.

Hva med oss?

er et samlivskurs for foreldre til barn med funksjonsnedsettelse. Det har vært avholdt 40 kurs i familievernet med til sammen 684 deltakere i 2015.

å øke den generelle faglige og praktiske kompetansen i mekling, både hos meklerne i familieverntjenestene og hos de eksterne meklerne.

Direktoratets forståelse av kunnskap hviler på tre pilarer: forskningsbasert, brukerbasert og erfaringsbasert kunnskap. Kunnskapsoppsummeringer og samarbeid med kunnskapsmiljøer sikrer den forskningsbaserte kunnskapen. Etablering av spisskompetansmiljøer sikrer særlig den erfaringsbaserte kunnskapen som finnes i tjenesten. I 2015 er det, som nevnt over, etablert tre spisskompetansmiljøer på områdene familier med høyt konfliktnivå, familier der det forekommer vold, og foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn. Områdene er prioriterte for tjenesten, og miljøene har kartlagt familievernets tilbud til befolkningen på disse prioriterte områdene. Som en del av implementeringsarbeidet av

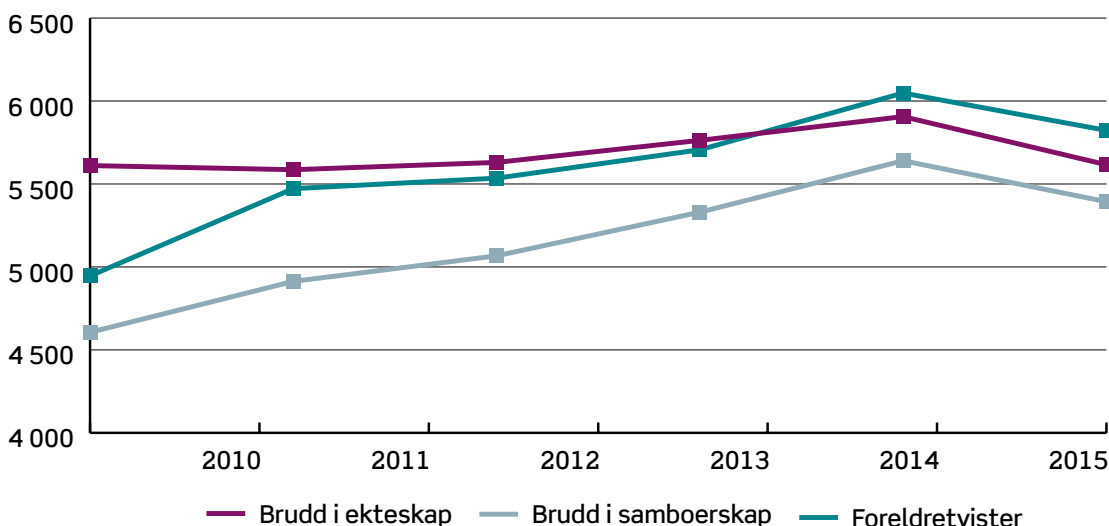
kompetansehevende tiltak og rammer for tilbudet som skal utvikles, er det etablert ressurskontorer i hver region for å ivareta de regionale behovene for veiledning og oppfølging.

I tillegg har FHI, på oppdrag fra direktoratet, utarbeidet en kunnskapsoppsummering om metoder og modeller for samtaler med barn som vil sette standard for meklere og terapeuters praksis i høring av barn i mekling og samtaler med barn i kliniske saker.

Forebyggende innsats

Familieverntjenestens forebyggende arbeid er både rettet inn mot gruppetilbud til foreldre som har sammenfallende utfordringer, og der det er behov for veiledning og behandling individuelt. I 2015 har tjenestens arbeid med bistand til å bedre samarbeid om felles barn økt, et tilbud som også gir foreldrene

FIGUR 4B Antall meklingsaker fordelt etter type^a.

verktøy til å sikre sine barn gode, trygge og utviklingsfremmende oppvekstvilkår. *International Child Development Programme (ICDP)* er et gruppebasert veiledningstilbud til foreldre som ønsker å bedre relasjonen til barna sine. Direktoratet har i 2015 arbeidet med organisering, implementering, kvalitetssikring og videreutvikling av programmet. Programmet har blitt tilpasset foreldre på asylmottak, samt foreldre som er bekymret for sine barn når det gjelder radikaliserings og voldelig ekstremisme. FHI har startet to forskningsprosjekter som vil gi dokumentasjon på nytte og effekt av foreldreveiledning i grupper og gruppeintervensjoner generelt, og effekt av ICDP-programmet spesielt.

Tilskuddsordninger

Direktoratet forvalter tilskudd til samlivstiltak. Det overordnede målet med samlivstiltakene skal være å støtte opp om relasjonen og samlivet i parforhold, i tillegg til å skape en trygg og stabil oppvekst for barna i familien. For å følge opp målsetningen med ordningen er tilskuddsmottakere tillagt rapportering, i tillegg til at ordningen evalueres og er gjenstand for forskning. I 2015 ga direktoratet tilskudd til 120 samlivskurs og 24 utviklingstiltak. Kursevalueringer viser at par som går på lokale samlivskurs gir høye score når de vurderer utbyttet av kurset.

I 2014 opprettet BLD en tilskuddsordning med et overordnet mål om å stimulere flere kommuner til å ta i bruk tiltak som skal gi barn og foreldre tidlig hjelp i hjemmet gjennom foreldreveiledning og andre foreldrestøttende tiltak. Tiltakene som får tilskudd gjennom ordningen bør ta utgangspunkt i metoder med dokumentert effekt, som bl.a. *Program for foreldreveiledning (ICDP)*, *Circle of security* og *De utrolige årene*. Om lag 30 kommuner

er tildelt tilskudd for 2015. Kommunene som får tilskudd beskriver at de ønsker å legge til rette for større grad av systematisk og tidlig innsats, tverrfaglig arbeid, og et samordnet og tilrettelagt tilbud. Ordningen har stimulert flere kommuner til å komme i gang med arbeidet.

Hjelp til familier med innvandrerbakgrunn

Direktoratet har i 2015 gjennomført en kartlegging av familievernets tilbud til innvandrerfamilier. Få kontorer har egne tilbud til innvandrerfamilier, og disse familiene er underrepresentert som brukergruppe. Kartleggingen viser også at det er behov for å styrke kulturkompetansen i familievernet. Tolk brukes både i det kliniske arbeidet og i mekling, og kartleggingen viser at familievernet er fornøyd med kvaliteten på tolkene. Kartleggingen vil bli fulgt opp med tiltak i 2016.

Som ledd i styrkingen av tilbudet til innvandrerfamilier, er temaet Kulturell trygghet tatt inn som ett av tre nye hovedtemaer i grunnopplæringen for meklere. I 2015 har foreldreveiledningsprogrammet ICDP blitt tilpasset foreldre på asylmottak.

Ung.no

Ung.no er statens viktigste informasjonskanal for ungdom og et effektivt virkemiddel. Informasjon kan virke forebyggende og være til hjelp for ungdom. I 2015 hadde nettsiden over 11 millioner økter³ og 21 millioner sidevisninger. I 2015 besvarte fagpanelet hos ung.no 25 617 spørsmål. Tjenesten skal gi ungdom informasjon og veiledning som setter dem i stand til å treffe gode valg og utvikle sin handlingskompetanse. På nettsiden finner ungdom nyttig, kvalitetssikret informasjon, og de har mulighet til å stille spørsmål. I tillegg gir det direktoratet nyttig informasjon om hva ungdom spør om, slik som utdanningsvalg,

21mill

Sidevisninger hos ung.no.

25 617

Antall spørsmål som fagpanelet hos ung.no besvarte i 2015.

³En økt er en gruppe interaksjoner som finner sted på nettstedet ditt innenfor en gitt tidsramme

psykisk helse, problemer i hjemmet, vold og overgrep, nettproblematikk og mobbing. I januar–februar 2015 ble kampanjen *#ikke greit* gjennomført. Kampanjen var rettet mot vold i nære relasjoner. Målet med kampanjen var å formidle kunnskap og informasjon til ungdom om krenkelser, vold og overgrep i nære relasjoner. Ungdom ble engasjert i arbeidet med kampanjen, både med valg av temaer, utforming av kampanjeelementene, som annonser og filmer. Innsikten ungdommene ga, var svært verdifull for utformingen av kampanjen. Kampanjen nådde over 430 000 personer i målgruppa 13 til 20 år, noe som tilsvarer 83 prosent av alle brukere av Facebook i denne aldersgruppen i Norge. Over halvparten av disse kommenterte, delte eller “likte” kampanjen. Kampanjen førte til at antall besøk økte med 32 prosent i kampanjeperioden, sammenlignet med tilsvarende periode i 2014. Antallet følgere på Facebook økte med 57 prosent. Dette vurderer direktoratet som et veldig godt resultat.

Hjelp til familier med høy konflikt mellom foreldre

Etter barneloven må alle foreldre med barn under 16 år til én time mekling i forbindelse med separasjon og samlivsbrudd. Det samme gjelder foreldre som vurderer å bringe foreldretvistsaker inn for domstolene på grunn av uenighet og konflikter. I mekling skilles det mellom bruddsaker, det vil si saker hvor foreldre som er gift eller samboende bryter samlivet, og foreldretvistsaker. I foreldretvistsaker er det uenighet mellom foreldre som ikke bor sammen om foreldreansvar, bosted og samvær for barna, og en eller begge foreldre vurderer å bringe saken inn for domstolene. Begrepet høykonflikt brukes om disse sakene, og

om saker hvor konflikten mellom foreldre er svært tilspisset, fastlåst og/eller det er risiko for barns omsorgssituasjon som følge av foreldrekonflikten.

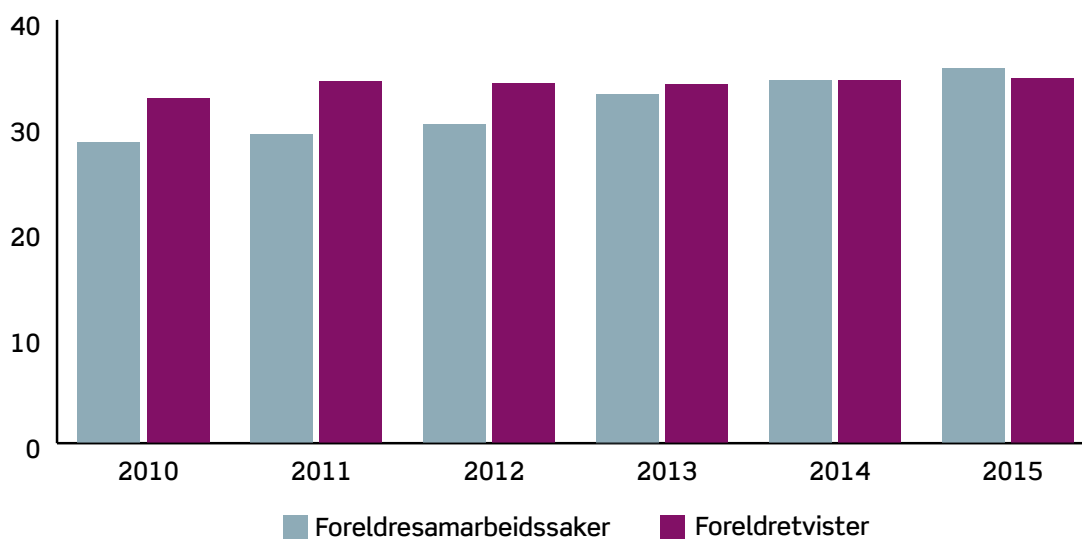
Utviklingen de senere årene tyder på at alvorlighetsgraden i foreldretvistene øker, til tross for at antall meklinger i familievernet og antall saker som bringes inn for domstolene går ned. Barn som lever i familier med høyt konfliktnivå mellom foreldrene, kan utvikle vansker både emosjonelt, kognitivt og sosialt. Både mekling og hjelp til å samarbeide om felles barn etter brudd skal bidra til å dempe konfliktnivået mellom foreldre, og sikre at barn får så gode oppvekstbetingelser som mulig.

Familievernets saker som gjelder foreldrenes konflikt om barna

Det er en positiv utvikling at en økende andel foreldre benytter seg av familievernets tilbud om hjelp til samarbeid om felles barn. Direktoratet vurderer at det sikrer bedre avtaler om felles barn og bedre relasjoner i familien, og at det på sikt vil gi færre foreldretvister som bringes inn for domstolene.

Som figuren viser utgjorde foreldresamarbeidssakene 35,4 prosent av de kliniske sakene i 2015, og foreldretvistene utgjorde 34,5 prosent av meklingene. Antall foreldresamarbeidssaker og antall meklinger utgjorde til sammen ca. 26 500 saker. Dette tilsvarte 60 prosent av det totale antall saker i familieverntjenesten.

Det er en målsetting at bruken av frivillige meklingstimer skal øke i foreldretvistene (høykonflikt). Resultatkravet for syv-timerstilbudet ble oppnådd i 2015 ved en økning fra 42,8 prosent av meklingene i 2014 til 45,1 prosent i 2015 (S 1.3). For å motivere

FIGUR 5 Andel saker som gjelder foreldrenes konflikt om barnefordeling (prosent av totale saker).

for økt bruk av tilbudet, gjøres foreldre oppmerksomme på muligheten for å benytte seg av det frivillige meklingsstilbudet på bufdir.no i informasjonen de får når de innkalles til mekling og i første meklingstime. Økt bruk av den frivillige delen av meklingsstilbudet bidrar til å redusere konflikten mellom foreldre. Det gir bedre avtaler for samarbeid om felles barn og derav reduksjon i antall saker som reises for domstolene.

Antall avtaleinngåelser i foreldretvistsakene økte fra 30,6 prosent i 2014 til 31,6 prosent i 2015 (S 1.2). Det kan imidlertid påpekes at i mange av sakene der det er høy konflikt mellom foreldre, har sakene pågått over tid og det er også tidligere inngått avtaler. Arbeidet i saken har derfor ikke primært fokus på å inngå avtale, men på konfliktreduserende og bedre samarbeid foreldrene imellom.

Foreldretvister for domstolene

Antall foreldretvister som ble brakt inn for domstolene ble redusert med 2,4 prosent-

poeng, fra 2 719 saker i 2014 til 2 653 saker i 2015. Det var en tilsvarende nedgang i mekling i familievernet. Direktoratet har etablert et samarbeid med Domstolsadministrasjonen for å utvikle tiltak som kan gjøre at flere saker løses i familievernet og ikke bringes til domstolene, eventuelt sendes tilbake til familievernet fra domstolene. På lokalt nivå samarbeider familievern tjenestene med tingrettene for å gi et komplementerende tilbud til foreldre mens saken er under behandling i retten og /eller bistand til foreldre etter at rettsaken er avsluttet.

Bekymringsmeldinger

I 2015 sendte familievernet 773 bekymringsmeldinger til barnevernet, hvor 413 var i forbindelse med at foreldre kom til mekling. Dette var en økning på 16,7 prosent fra 2014. Det er rimelig å anta at en så stor økning av bekymringsmeldinger til barnevernet er et resultat av økt oppmerksomhet på meldeplikten for offentlige ansatte. Vi ser et økende fokus på like rettigheter mellom foreldre etter brudd,

noe som har bidratt til å øke konfliktnivået. I tillegg har konflikter mellom foreldre om foreldreansvar, bosted og samvær økt.

Samtaler med barn

Det er iverksatt et omfattende faglig og organisatorisk arbeid for å styrke og tilrettelegge for barns rett til å bli hørt. Barnets behov skal bli identifisert, forstått og tatt hensyn til ved utformingen av avtaler.

Samtaler med barn i mekling

Høring av barn i mekling er viet stor plass i opplæringen av meklere, og det er økte praksiskrav og krav ved veiledning. Kompetansehevingen som er påbegynt vil bedre og styrke tilbudet.

Antall barn som ble hørt i forbindelse med mekling økte med 30 prosent fra 2014 til 2015 (S 1.4). Andelen saker hvor barn ble hørt økte med 1,4 prosentpoeng til 8,4 prosent av meklingssakene som ble avsluttet i 2015. Utviklingen og styrkingen av familievernets tilbud til barn er gitt stor plass i styringsdialogen med familievernkantorene. Andelen barn som høres i mekling er fortsatt lavt, men utviklingen er positiv. Måloppnåelsen varierer mellom kantorene. Kantorene som har prioritert høring av barn høyt, klarer å oppnå økt deltakelse av barn og god måloppnåelse.

Samtaler med barn i kliniske saker

Andel kliniske saker hvor det gjennomføres samtaler med barn har hatt en svak økning fra 10,1 prosent i 2014 til 10,7 prosent i 2015. Det ble gjennomført 40 samtalegrupper for barn i familievernet, og 14 familievernkantorer har samarbeidet med kommuner som driver samtalegrupper for barn (Pis-grupper). Andelen barn som får tilbud om samtaler i kliniske saker er også økende, særlig i foreldresamarbeidssaker. Direktoratet

vrurderer utviklingen som positiv, og noe som bidrar til at barn i familier med høyt konfliktnivå mellom foreldre blir bedre ivare tatt.

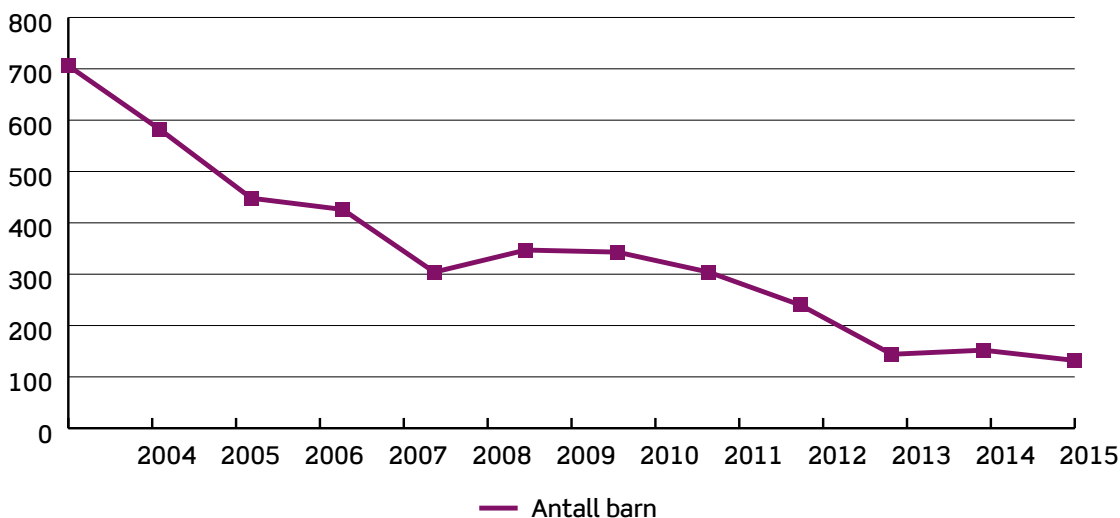
Adopsjon

Hovedformålet med adopsjon er å sikre barn, som ikke kan bli tatt hånd om av sine biologiske foreldre, et godt og varig hjem i en ny familie. Bufetat ved fosterhjemtjenesten fikk fra 1. februar 2015 ansvar for å utrede sosialrapporten til søknader om utenlands- og innenlandsadopsjon. De fleste adopsjoner som registreres i Norge gjelder barn som er født i utlandet. I 2015 kom det 132 barn til Norge gjennom de tre norske adopsjonsorganisasjonene. Dette er det laveste antallet siden 1979. I tillegg kom to barn utenom forening. Det er få barn som blir født i Norge som adopteres bort etter ønske fra de biologiske foreldrene. I 2015 var det fire barn, et antall som har holdt seg stabilt de siste årene.

Adopsjon av barn fra utlandet formidles til norske søkere gjennom en godkjent norsk adopsjonsorganisasjon. Direktoratet fører tilsyn med alle sider av adopsjonsorganisasjonenes virksomhet i utlandet og i Norge, og avgjør hvilke land organisasjonene kan ha adopsjonssamarbeid med. I 2015 har direktoratet godkjent Burkina Faso som nytt samarbeidsland, og gjennomført en tilsyns- og informasjonsreise til Taiwan.

Antall adopsjoner fra utlandet til Norge har gått ned med om lag 81 prosent siden 2004. Dette er en internasjonal utvikling. En vesentlig årsak til nedgangen er at flere barn nå får omsorgstilbud i eget hjemland. Internasjonale adopsjoner bygger på

FIGUR 6 Antall barn adoptert gjennom de norske adopsjonsforeningene.

subsidiaritetprinsippet, som innebærer at det så langt som mulig skal søkes å finne gode omsorgstilbud til barnet i barnets hjemland. Utviklingen vurderes derfor som positiv.

Av antallet utenlandsadopsjoner ble 49 saker, hvorav fem saker med to eller flere barn, behandlet av Faglig utvalg i 2015. Saker som skal behandles i Faglig utvalg er saker med søsken, og saker hvor barna har spesielle behov. Å motta barn med spesielle behov og søsken kan være krevende.

Faglig utvalg gjør en individuell vurdering av adopsjonsforeldres egnethet til å motta et spesifikt barn eller søsken. Seks av sakene gjaldt søsken. De øvrige sakene gjaldt premature barn, barn eksponert for rus under svangerskapet, barn som hadde vært utsatt for fysisk og/eller psykisk mishandling, barn med forsinket utvikling mentalt, motorisk og forlatte barn med helseutfordringer.

TABELL 1 Oversikt over antall ankomne barn og antall barn som har vært i Faglig Utvalg.

År	Antall barn ankommet	Antall barn behandlet i Faglig utvalg	Prosentandel av barn vært i Faglig Utvalg av totalt antall barn ankommet
2012	240	77	32 %
2013	144	71	49 %
2014	152	48	32 %
2015	134	52	39 %

HOVEDMÅL 2: ET MER LIKESTILT SAMFUNN MED LIKE RETTIGHETER

Bufdir arbeider målrettet for å bidra til et mer likestilt samfunn med like rettigheter for alle. Etter direktoratets vurdering er resultatkravene for målet av langsiktig karakter, og krever systematisk og bred innsats over tid. Et av resultatkravene for området er kompetanse og kunnskapsheving om likestilling og ikke-diskriminering. Bufdir har, gjennom bl.a. utarbeidelse og oppfølging av kompetanseplaner for nye ansvarsområder, opparbeidet god kompetanse på alle diskrimineringsgrunnlag. Lanseringen av Levekårsstatus var en viktig milepæl i 2015 som har gitt et svært godt grunnlag for dokumentasjon av likestilling og levekårsutvikling for øvrige diskrimineringsgrunnlag.

Godt samarbeid med ulike interesse- og brukerorganisasjoner og sektormyndigheter er avgjørende for å nå målsetningen om et mer likestilt samfunn. Direktoratet samarbeider godt med mange sentrale aktører og har i 2015 etablert flere samarbeidsflater med kommunene, særlig innen området nedsatt funksjonsevne, universell utforming og lesbisk, homofil, bifil og transperson lhbt-feltet. Forum for etnisk diskriminering er også et godt eksempel på en ny møteplass mellom ulike sektormyndigheter som direktoratet fikk på plass i 2015. Forumet bidrar til bedre samarbeid om likeverdige offentlige tjenester på tvers av sektorer. Godt informasjons- og pådriverarbeid er nødvendig for å gi kommunene økt kunnskap og kompetanse på alle diskrimineringsgrunnlagene. Bufdir har jobbet aktivt for at retningslinjer for å avdekke overgrep overfor mennesker med utviklingshemming skal tas i bruk i kommunene. Dette arbeidet har båret frukter og stadig flere kommuner tar rutine i bruk.

Bufdirs omdømmeundersøkelse viste at direktoratet er mindre synlig på likestillings- og ikke-diskrimineringsområdet enn på direktoratets andre ansvarsområder. Undersøkelsen ga indikasjoner om at direktoratet kan bli tydeligere på hvilke prioriteringer som gjøres og i større grad synliggjøre rolle og ansvar på feltet. Direktoratet vil følge opp undersøkelsen. Direktoratet vurderer at vi overordnet sett har nådd resultatkravene og har fullført oppgavene gitt av departementet for hovedmål 2 i 2015. Vi redegjør videre for arbeidet med å nå resultatkravene ut fra de ulike diskrimineringsgrunnlagene direktoratet har ansvar for. Vi viser også til vedlegg 1 for utkvittering av oppdrag som ikke omtales særskilt under hovedmålet.

Nedsatt funksjonsevne

Bufdir arbeider målrettet for å bidra til å fremme likestilling og å følge med på levekårsutviklingen til personer med nedsatt funksjonsevne. Dette gjøres gjennom tilskuddsordninger, utvikling og spredning av kunnskap, samarbeid med andre statlige myndigheter, og informasjons- og pådriverarbeid i kommunal sektor.

Når det gjelder kunnskaps- og statistikkutvikling har Bufdir i flere år fokusert på å bedre datagrunnlaget om levekårs situasjonen til personer med nedsatt funksjonsevne. Direktoratet ser systematiske levekårsforskjeller mellom denne gruppen og befolkningen ellers. Systematiske levekårsforskjeller er en indikasjon på at personer med nedsatt funksjonsevne møter vedvarende diskriminering i Norge. Bufdir ser samtidig behovet for mer statistikk

Ut fra ulike undersøkelser, kan vi anslå at mellom

15-20%

av befolkningen har nedsatt funksjonsevne

og forskning som kan fange opp tendenser til diskriminering.

Levekårsstatus for personer med nedsatt funksjonsevne

Levekårsstatus for personer med nedsatt funksjonsevne ble lansert i 2015 (jf. O 2.2). Levekårsstatus er en nettressurs som gjør forskning og statistikk om levekårene til personer med nedsatt funksjonsevne i Norge tilgjengelig. Nettressursen bidrar til at både beslutningstakere, interesseorganisasjoner og befolkningen kan vurdere i hvilken grad denne gruppen har like muligheter til deltakelse og gode levekår som befolkningen ellers, og er slik et viktig ledd i nå målet om et mer likestilt samfunn med like rettigheter. En slik ressurs har vært etterspurt, særlig fra funksjonshemmedes organisasjoner, og av beslutningstakere og fagmiljøer. Bufdir har fått gode og konstruktive tilbakemeldinger på innholdet fra en bredt sammensatt referansegruppe.

Direktoratet ser bl.a. at funksjonshemmede fremdeles er lite inkludert på arbeidsmarkedet, og at både foreldre til funksjonshemmede barn og funksjonshemmede selv opplever større utfordringer i møtet med tjenesteapparatet enn befolkningen ellers. Kunnskapsgrunnlaget fra nettsidene har vært et viktig grunnlag for Norges rapportering til FN om etterlevelsen av FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Bufdir ser imidlertid at det mangler god statistikk for å måle dette, særlig når det gjelder statistikk om kommunal praksis. I 2016 igangsetter Bufdir et utredningsprosjekt om systemer for kommunale indikatorer for å kunne bedre dette.

Tiltak og kunnskap om levekår for mennesker med utviklingshemming

Bufdir har over flere år initiert FoU-prosjekter for å bidra til økt kunnskap, kompetanse og tiltak for å bedre levekårssituasjonen

87 000

personer med nedsatt funksjonsevne ønsker seg en jobb.

43%

av personer med nedsatt funksjonsevne er sysselsatt, mot 74 prosent i befolkningen generelt

Styringsparametere i tildelingsbrev for 2015.

Styringsparameter 2015	Resultatkrav 2015	Resultat 2015	Eksempler på omtalte resultater
S 2.1. Kunnskap om likestilling og diskriminering	Kompetanse- og kunnskapsheving i direktoratet på samtlige diskrimineringsgrunnlag	I rute	<ul style="list-style-type: none"> Kompetanseplaner for nye ansvarsområder Kunnskapsutvikling om hatefulle ytringer
S 2.2. Sektorsamarbeid for å fremme likestilling og hindre diskriminering	Videreutvikling av et godt sektorsamarbeid med LDO, fylkesmennene og andre relevante sektormyndigheter	I rute	<ul style="list-style-type: none"> Nettverksarbeid universell utforming Forum for etnisk diskriminering Fagdager om likestilling Boligveileder for mennesker med utviklingshemming
S 2.3. Informasjons- og pådriverarbeid	Økt kunnskap og kompetanse gjennom et effektivt informasjons- og pådriverarbeid i kommunal sektor.	I rute	<ul style="list-style-type: none"> Statistikk på nett – Levekårsstatus Vern mot overgrep Kommunenettverk nedsatt funksjonsevne Kommunesamling LHBT

til mennesker med utviklingshemming. Rapporten *Foreldre med kognitive vansker i møte med barnevernet* er et godt eksempel på et prosjekt som har gitt ny kunnskap. Rapporten gir viktig innsikt i hvilke utfordringer foreldre og barn møter, og legger grunnlaget for mer arbeid med tematikken i årene som kommer. Direktoratet har også fått mer og bedre kunnskap om temaer som bruk av tvang og makt, seksualitet og rettssikkerhet.⁴

Direktoratet ser en utvikling mot at det blir flere institusjonslignende boliger for personer med utviklingshemming, noe Bufdir vurderer som uheldig. Bufdir har derfor samarbeid med Husbanken om å lage en boligveileder som retter seg mot mennesker med utviklingshemming og deres pårørende. Veilederen gir kunnskap om hvilke muligheter som finnes for personer med utviklingshemming til å skaffe seg en egen eid bolig. Dette er bl.a. i tråd med CRPD art. 19 om retten til et selvstendig liv, og likeverdig samfunnsdeltakelse.

Gjennom tilskudd til Stiftelsen SOR støtter Bufdir arbeid for å spre kunnskap om rettigheter og muligheter blant personer med utviklingshemming. Informasjons- og utviklingsprogrammet *Mennesker med utviklingshemming skal heller ikke diskrimineres!* er et annet viktig verktøy for å bevisstgjøre sektormyndigheter og kommuner om hvilke innsatser som finnes i arbeidet med å bidra til gode levekår og bekjempe diskriminering av mennesker med utviklingshemming. Bufdir vil oppdatere, digitalisere og tilgjengeliggjøre programmet på våre nettsider i 2016 (jf. O 2.7).

Vern mot overgrep for risikoutsatte personer
Mennesker med utviklingshemming er mer utsatt for vold og overgrep enn befolkningen for øvrig. I 2014 utarbeidet Bufdir derfor

retningslinjer ved seksuelle overgrep mot voksne personer med utviklingshemming. Gjennom målrettet informasjons- og pådriverarbeid har Bufdir i 2015 bidratt til at retningslinjene er blitt tatt i bruk i norske kommuner. Direktoratet har samarbeidet med NAKU⁵, og holdt foredrag i kommuner og fylker for å gjøre vernmotovergrep.no og retningslinjene kjent på lokalt plan. Bufdir har mottatt gode tilbakemeldinger fra kommuner som bruker tjenestene aktivt. Videre har Bufdir vurdert hvordan retningslinjene kan videreutvikles til å gjelde personer som i særlig grad har behov for beskyttelse mot vold og overgrep (jf. O 2.6). Direktoratet har sett på hvordan den britiske modellen Safeguarding of vulnerable adults (SOVA) kan tilpasses norske forhold.

Til arbeidet ble det nedsatt en ekspertgruppe⁶, og i tillegg har Helsetilsynet, fylkesmenn, organisasjoner og kommuner bidratt. Bufdir vurderer at SOVA-modellen i liten grad er direkte overførbart til norsk samfunnsstruktur. SOVA-modellen har imidlertid vært til inspirasjon i utarbeidelsen av en norsk modell. Spesielt har den tverrfaglige tilnærmingen, systematisk arbeid, og evnen til å reagere raskt i arbeidet mot overgrep, vært viktig. Med denne inspirasjonen har Bufdir utarbeidet et forslag til en norsk modell - TryggEst. TryggEst er et forslag til et «voksenvern» for personer som i liten grad er i stand til å beskytte seg selv. Bufdir mener at TryggEst kan bli en viktig ressurs for kommunenes arbeid med å avdekke, håndtere og forebygge overgrep, og ønsker å videreutvikle og utprøve modellen i et antall pilotkommuner.

Direktoratet har vurdert at det er behov for egne retningslinjer for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne, og utvikler derfor dette (jf. O 2.6). I arbeidet har det vært

80%

av alle lesbiske og homofile opplever arbeidslivet som stort sett inkluderende.

Blant bifile menn og kvinner er tallene henholdsvis 49 prosent og 66 prosent.

⁴Forskningsrapportene kan lastes ned via direktoratets nettbibliotek: [<http://www.bufdir.no/Bibliotek/>]

⁵NAKU: Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming. Samarbeid om et temanummer om overgrep i tidsskriftet «Utvikling»

⁶ Dette er gjort i sammenheng med arbeid for å bedre rutiner for å avdekke vold og overgrep mot barn med funksjonsnedsettelser, jf. tiltak 21 i tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom.

viktig å se til NKVTS arbeid med å utvikle en nettside om overgrep mot utsatte grupper. Direktoratets retningslinjer ferdigstilles i 2016.

Hatefulle ytringer mot personer med nedsatt funksjonsevne

Bekjempelse av hatefulle ytringer har stått høyt på den politiske dagsorden i 2015, og er viktig for å sikre at alle har like muligheter til deltakelse i samfunnet. Bufdir ser også fra Levekårsstatus at personer med nedsatt funksjonsevne er mer utsatt for vold og trusler enn andre. Feltet er imidlertid preget av lite forskning, særlig knyttet til personer med nedsatt funksjonsevne. Bufdir igangsatte derfor et forskningsprosjekt som ser på art, omfang og konsekvenser av hatefulle ytringer mot denne gruppa. Prosjektet avsluttes i 2016.

Kommunenettverk og arbeid med kommunale og fylkeskommunale råd

Bufdir er pådriver overfor kommunal sektor i arbeidet med å bedre levekårene til personer med nedsatt funksjonsevne. Samtidig har direktoratet behov for dialog og samarbeid med kommunene for å få innspill og kunnskap om utfordringer kommunene møter. Bufdir etablerte i 2015 et nettverk bestående av KS og tolv kommuner knyttet til arbeid med tiltak for gruppa. Nettverket bidrar med kommunale perspektiver og har en rådgivende rolle i implementering av tiltak på feltet. Eksempelvis ble retningslinjene for vern mot overgrep drøftet på et nettverksmøte i 2015.

Direktoratet følger også opp kommunale og fylkeskommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Rådene er viktige for å sikre at synspunkter og behov til gruppa tas hensyn til lokalt. Bufdir har laget en nettressurs og tre filmer om rådernes arbeid med universell utforming, inkludering

i skolen, og tilgang til kommunale tjenester. Dette gir rådene og administrasjonen i kommuner og fylkeskommuner tilgjengelig kunnskap om rådernes roller og arbeidsoppgaver. Behovet er ekstra stort etter kommune- og fylkestingsvalget og oppnevning av nye råd, og i tråd med å drive informasjonsarbeid i kommunal sektor, arbeider Bufdir for å gjøre stoffet kjent.

Tilskuddsordninger for å bidra til likestilling av personer med nedsatt funksjonsevne

Flere av Bufdirs tilskuddsordninger er viktige for å nå målet om et mer likestilt samfunn med like rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne. For det første forvalter direktoratet tilskudd til tiltak for å bedre levekårene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. I 2015 ble omtrent halvparten av midlene tildelt til stiftelsen Klar Tale og til stiftelsen SOR. Støtten til Klar Tale sikrer driften av en lettlest avis for mennesker med språk- og lesevansker, noe som er viktig for å sikre alle like muligheter til deltakelse i samfunnet. Funksjonshemmedes organisasjoner driver både interessepolitisk arbeid og yter hjelp og bistand til sine medlemmer. 133 organisasjoner som representerer over 400 000 medlemmer mottok driftsstøtte fra Bufdir i 2015. Bufdir gir også tilskudd til sommerleir for barn med nedsatt funksjonsevne i regi av funksjonshemmedes organisasjoner. Over 1000 barn med særskilt store hjelpebehov deltok i 2015. Direktoratet gir videre tilskudd for å styrke frivillige organisasjoners evne til å gjennomføre velferds- og ferietiltak for personer med nedsatt funksjonsevne. Tiltakene nådde ca. 6000 deltakere i 2015.

Universell utforming og tilgjengelighet

Det er et politisk mål at det norske samfunnet skal bli universelt utformet.

70%

av kommunale og fylkeskommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne vurderer sin egen innflytelse som stor.

Universell utforming bidrar til økt likestilling, mindre diskriminering og likere muligheter til deltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne. Bufdir arbeider for at kommuner og sektormyndigheter skal øke kunnskapen og kompetansen om universell utforming og tilgjengelighet. I 2015 var det en rekke aktiviteter rettet mot, og i samarbeid med ulike aktører. I 2015 har direktoratet bl.a. bidratt med ekspertise til prosjekter om taleteknologi, og internasjonal og nasjonal standardisering, og har deltatt med kompetanse i flere faggrupper nasjonalt og internasjonalt. Direktoratet er også delaktige i politikktutvikling på området, og bidro til å forberede ny handlingsplan for universell utforming, bl.a. ved å arrangere innspillsmøter med interesseorganisasjoner, og bidra til utformingen av tiltak (jf. O 2.1).

Tilskuddsordningen for universell utforming er et effektivt verktøy for å skaffe ny kunnskap, støtte initiativ fra ulike sektorer og styre innsatsen på feltet. Tilgjengelighet i kultur-Norge er et nasjonalt samarbeidsprosjekt med mål om å gjøre alle kulturarenaer tilgjengelige for personer med funksjonsnedsettelse. Prosjektet illustrerer hvordan en sektor selv, med støtte fra tilskuddsordningen, kan bidra til positive endringer ved opplæring og utvikling av gode eksempler. Norske arkitekters landsforbund (NAL) har i flere år, også i 2015, mottatt støtte fra tilskuddsordningen for å sette universell utforming på dagsorden blant arkitekter. NAL har bl.a. utviklet kurs, webinar og eksempelsamlinger og Bufdir erfarer at tilskuddsmidlene løfter arkitekters interesse for universell utforming.

Universell utforming av kollektivtransport

Bedre tilgjengelighet til kollektivtransport er viktig for å sikre lik mulighet til deltakelse i samfunnet. Prosjekter om kollektivtransport var derfor et av Bufdirs prioriterte områder

ved tildeling fra tilskuddsordningen for universell utforming i 2015. Gjennom disse prosjektene og egeninitierte prosjekter har Bufdir et bedre grunnlag for å forstå hvilke utfordringer som er viktigst å løse, og hvordan de skal løses. Bl.a. viser rapporten *Kollektivtransport for personer med nedsatt funksjonsevne – erfaringer fra ikke-brukere* at usikkerhet om kollektivreisen og forventninger om problemer underveis hindrer personer med nedsatt funksjonsevne fra å reise kollektivt. For å nå målet om universell utforming av hele reisekjeder har direktoratet også sett behovet for formalisert samarbeid mellom fylkeskommuner, og regelmessig kontakt med Statens vegvesen, Jernbaneverket, Sjøfartsdirektoratet, Avinor, kommuner, samt private og offentlige transportoperatører. Derfor etablerte direktoratet et nasjonalt nettverk for universell utforming i kollektivtransport i 2015. Nettverket skal bidra til kompetansebygging for alle relevante aktører innen hele reisekjeden med hovedvekt på regionalt og lokalt nivå. Tilskuddsordningen for universell utforming er knyttet til nettverket, og gir støtte både til deltakelse og prosjektarbeid.

Universell utforming av IKT

Fra Levekårsstatus ser Bufdir at personer med nedsatt funksjonsevne i mindre grad enn andre bruker digitale tjenester. Samtidig er digital tilstedeværelse en forutsetning for like muligheter til samfunnsdeltakelse. Det er viktig at digitale tjenester blir universelt utformet, slik at de er tilgjengelige for alle. Bufdir arbeider målrettet med dette gjennom UnIKT, et program for universell utforming av IKT. I 2015 var bruk av sosiale medier i kommuner og hvilke muligheter og utfordringer dette får for tilgjengelighet til informasjon ett av temaene som ble tatt opp. Direktoratet bruker også UnIKT-forum aktivt for å presentere tilskuddsprosjekter

av bevegelseshemmede bruker kollektivtransport minst 1 gang i uka. Tilsvarende tall i befolkningen er 26 %.

som omhandler digital tilgjengelighet og deltakelse. Det er stor interesse for forumet, og vi vurderer at de ulike aktørene har nytte av å møtes, utveksle erfaringer og oppdatere seg på nye teknologiske muligheter og praksis.

Universell utforming i fylker og kommuner

Nettverksarbeid er et godt virkemiddel for å bidra til bedre kompetanse om universell utforming i kommunal sektor. Direktoratet har i 2015 bidratt som faglig rådgiver i to nettverk om arbeid med universell utforming i fylker og kommuner. Bufdir arrangerte en avslutningskonferanse for nettverkene samtidig med oppstartskonferansen for et nytt nettverk om universell utforming av transport. Konferansene ble arrangert

i sammenheng med FNs internasjonale dag for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Slik kunne nettverksdeltakerne delta på konferansen Bufdir arrangerte for organisasjoner, statlige aktører, fylker og kommuner. FN-konferansen viste at det er krevende å gi alle likestilt tilgang til alle deler av samfunnet, og ga gode eksempler fra

arbeid i kommuner og fylker. Bufdir vurderer at FN-konferansen er en god anledning til å sette sentrale problemstillinger på dagsorden hos ulike aktører.

Seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk

Bufdir bidrar gjennom kompetanseheving, informasjons- og pådriverarbeid og tilskuddsordninger til å bedre levekår og livssituasjon til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (lhbt). Bufdir ser at det fortsatt er behov for en bred og systematisk innsats for å hindre diskriminering og forbedre levekår og livssituasjon for lhbt-personer i Norge, og er glad for ny handlingsplan på feltet. Bufdir har bidratt i oppstarten av arbeidet med en ny tverrsektoriell handlingsplan på lhbt-feltet.

Kunnskap om levekårene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

Siden opprettelsen av LHBT-senteret i 2011 har direktoratet bidratt til kunnskapsutvikling om levekår og livskvalitet for lhbt-personer. Storparten av forskningen på feltet i Norge i dag, har vært gjennomført på oppdrag fra

Mobil-/smarttelefon anses som det viktigste IKT-utstyret blant personer med ulike typer funksjonsnedsettelse.

DELTASENTERET

Deltasenteret er statens kompetansesenter for deltakelse og tilgjengelighet og er en integrert del av direktoratet. Deltasenteret arbeider for å nå regjeringens målsettinger om økt tilgjengelighet og universell utforming. Arbeidet med universell utforming innebærer innsats rettet mot inkluderende fellesløsninger i det digitale og det fysiske miljø. Deltasenteret skal arbeide for at alle, uavhengig av funksjonsevne, kan delta og bidra i samfunnet på lik linje med andre. Senteret drifter regjeringens informasjons-

nettsted om universell utforming og tilhørende nyhetsbrev. Deltasenterets målgrupper er både offentlige og private aktører som har et ansvar for å bidra til universell utforming. En sentral del av Deltasenterets arbeid er å framskaffe og anvende kunnskapsgrunnlag om universell utforming, og å støtte prosjekter og tiltak gjennom økonomiske tilskudd. I 2015 prioriterte direktoratet prosjekter for universell utforming av IKT, registrering av universell utforming i bygninger og uteområder og universell utforming i reisekjeden.

Bufdir. På tross av bedre forskningsbasert kunnskap i dag enn for få år siden, er feltet fortsatt preget av kunnskapshull. Uten øremerkede midler til forskning i 2015, ser vi en nedgang i forskning på feltet i år sammenliknet med foregående år. Som beskrevet i direktoratets sluttrapport for forrige handlingsplan og i innspill til ny handlingsplan, ser direktoratet behov for mer kunnskap om omfang, art og konsekvenser av diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet mot lhbt-personer. Det er også lite forskning om levekårene til trans- og intersexpersoner.

Bufdir har i 2015 ved bruk av midler til indikatorutvikling (O 2.2) gitt Universitetet i Bergen i oppdrag å utvikle forslag til indikatorer på lhbt-feltet. Indikatorene som foreslås vil bygge på tidligere forskning, bl.a. levekårsundersøkelsen blant lhbt-befolkningen fra 2013, men vil ikke inneholde oppdaterte eller nye tall. Årsaken til dette er at det ikke er noen løpende undersøkelser om levekår og livssituasjon for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. SSBs undersøkelser inkluderer i liten grad seksuell orientering som bakgrunnsspørsmål, og Bufdir har per

2016 ikke midler til å utvikle statistikk på området. For at indikatorer skal ha en verdi må de kunne følges over tid, noe Bufdir anser som en utfordring, gitt eksisterende statistikkgrunnlag på området. Bufdir mener at panelundersøkelser vil kunne ivareta statistikkbehovet på dette feltet og gi gode indikatorer.

Arbeid for å øke kommunenes innsats på lhbt-området

Levekårsundersøkelsen fra 2013 viste at det var lite kunnskap om hvordan det er å være ung og «skeiv på bygda» i Norge. Dette var bakgrunnen for prosjektet Skeiv på Bygda som ble gjennomført av KUN Senter for kunnskap og likestilling og fullført i 2015. Rapporten viste bl.a. at ungdomsskolen er svært krevende for skeive unge på bygda, og at utfordringene er mange. I denne sammenhengen ser Bufdir behovet for å drive informasjons- og pådriverarbeid om likestilling og ikke-diskriminering på kommunalt plan. Bufdir har i 2015 satt søkelys på kommunenes strategiske arbeid på lhbt-feltet. Et kommuneseminar høsten 2015 samlet 16 nøkkeltommuner. Kommunene er viktige samarbeidspartnere for å stimulere til

LHBT-SENTERET

LHBT-senteret er det nasjonale kunnskaps-senteret for seksuell orientering, kjønns-identitet og kjønnsuttrykk. Senteret er en integrert del av direktoratet og jobber for å bedre livskvaliteten blant lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT). LHBT-senteret skal bidra til at lhbt-personer i ulike livsfaser opplever alle tjenester og arenaer som inkluderende, relevante og respekterende. I 2015 satte senteret søkelyset på å støtte arbeidet med å utarbeide ny handlingsplan for arbeid med LHBT. Samtidig økte senteret

innsatsen mot kommunale aktører, bl.a. gjennom nettverksarbeid og seminar for kommuner som ønsker å jobbe mer systematisk og målrettet med å bedre levekår for lhbt-personer. Bufdirs nettsted for seksuell orientering og kjønnsidentitet (lhbt.no) ble relansert våren 2015, med flere nye informasjonsartikler, bl.a. om implisitte fordommer, inkluderende arbeidsliv, mangfold i skolen. Direktoratet har i 2015 annonsert for nettsiden i flere medier, og det har ført til at nettstedet i løpet av høsten har hatt økt trafikk og mange besøk.

videreutvikling av kommunenes eget arbeid, sikre erfaringsutveksling og få fram god praksis som kan formidles og deles. Gjennom seminaret fikk Bufdir mer innsikt i arbeidet som gjøres lokalt, og kommunene utvekslet viktige erfaringer.

Rosa kompetanse barnevern

Direktoratet har gitt støtte til at Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH) videreutvikler tilbudet Rosa kompetanse barnevern. Formålet er at kompetanse om kjønnsmangfold og LHBT skal være forankret i barnevernstjenesten. Bufdirs støtte har resultert i en serie foredrag for ansatte i barnevernet. Bufdir ser at det er viktig at hele kjeden i barnevernets tjenesteutøvelse dekkes, og har som mål å bidra til oppdatert kompetanse innenfor institusjonstilbudet, kommunalt barnevern, fosterhjemtjenesten, og familievern. Rosa kompetanse barnevern får gode tilbakemeldinger og evalueringer. Det er imidlertid en utfordring at barnevernstjenesten i liten grad søker kompetansen som Rosa kompetanse barnevern tilbyr.

Tilskudd for å bidra til å bedre levekår og livskvalitet blant lhbt-personer

Gjennom tilskudd til bl.a. LLH, Skeiv verden, Skeiv Ungdom og Forbundet for transpersoner i Norge bidrar Bufdir til at

disse sentrale aktørene kan jobbe for et mer likestilt samfunn med like rettigheter. Organisasjonene driver interessepolitisk arbeid, og yter viktig service til medlemmene. Bufdir gir også tilskudd til aktiviteter slik at frivillige organisasjoner har mulighet til å gi informasjon, skape oppmerksomhet, debatt og holdningsendringer. I 2015 ble det gitt tilskudd til 13 slike aktiviteter

Kjønnslikestilling

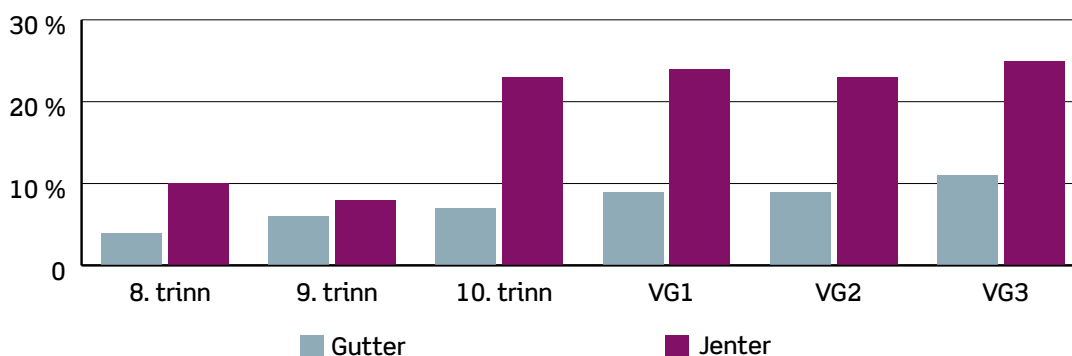
Gjennom bl.a. tilskuddsforvaltning, indikatorutvikling, internasjonalt arbeid og pådriverarbeid mot kommuner og andre sektorer, bidrar Bufdir til arbeidet med kjønnslikestilling. Ni organisasjoner som arbeider med kjønnslikestilling mottok driftstilskudd i 2015, og flere mottok tilskudd til målrettede aktiviteter. Eksempelvis har organisasjonen Sex og Politikk fått støtte til undervisningstiltaket Uke Sex, som nådde 50 000 ungdomsskoleelever. Bufdir markerte den internasjonale kvinnedagen i samarbeid med bistandsorganisasjonenes likestillingsnettverk, og statsministeren åpnet feiringen. Dagen er viktig for å markere innsatsen for å forebygge og bekjempe alle former for diskriminering og vold mot kvinner, og gir Bufdir anledning til å synliggjøre seg som likestillingsdirektorat.

10,8 mill

Tilskuddsmidler tildelt for å bidra til å bedre levekårene til lhbt-personer

Andel gutter og jenter med depressive symptomer. 8. trinn til VG3

På hvert skoletrinn er det to til tre ganger så mange jenter som har depressive symptomer, som gutter. Siden 2010 har det vært en økning i andelen jenter med depressive symptomer, mens det har vært en nedgang blant gutter (NOVA 2015). (presenteres som stopler slik som vist under)

Internasjonal rapportering og indikatorutvikling

Norge rapporterer til FN om implementeringen av kvinnekonvensjonen. Rapporten gjør opp status for arbeidet med kjønnslikestilling innen alle sektorområder, og er en viktig nasjonal statusrapport. Bufdir har bistått departementet med faglige innspill og statistikk. I denne sammenhengen utarbeider Bufdir indikatorsett som skal måle kjønnslikestilling over tid (jf. O 2.2). Indikatorene vil belyse status og utvikling innen temaer som er viktige i en norsk kontekst, og også være en ressurs i internasjonal rapportering. Arbeidet innbefatter et stort og mangfoldig datagrunnlag som igjen krever gode utvalg av indikatorer og gode analyser. Indikatorer på områdene utdanning, arbeid og makt blir publisert på Bufdirs nettsider sommeren 2016, og ytterligere tre områder høsten 2016.

Samtaleguide for arbeidsgivere og medarbeidere som skal bli foreldre

Diskriminering av gravide og småbarnsforeldre er en viktig problemstilling i et likestillingsperspektiv. Direktoratet har derfor utarbeidet en guide for samtaler mellom medarbeidere som skal bli foreldre og arbeidsgivere. Bufdir mener gode rutiner for samtaler og tilrettelegging ved graviditet og permisjon bidrar til å skape bedre arbeidsgivere, og at arbeidstakere kommer mer motiverte tilbake. Merverdien er et mer likestilt samfunn, med like muligheter i arbeidslivet og til omsorg for barn, uten diskriminering av gravide og foreldre i permisjon. Guiden er tilgjengelig på Bufdir.no.

Etnisitet og livssyn

Arbeidet med likestilling og ikke-diskriminering knyttet til etnisitet og livssyn er en ny oppgave for Bufdir. I 2015 har Bufdir prioritert å bygge opp kompetanse, få oversikt over

den statlige ansvarsdelingen og identifisere mulige samarbeidsflater. Bufdir har etablert gode relasjoner til Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) om arbeidsoppgaver og samarbeid. Det er et behov for å samordne arbeidet mot etnisk diskriminering når det gjelder offentlig myndighets- og tjenesteutøvelse. Bufdir har fått i ansvar å koordinere Forum om etnisk diskriminering (jf. O 2.8). Forumet består av seks direktorater, KMD og LDO. Forumet skal være en møteplass for statlige aktører som skal sikre at offentlige tjenester er likeverdige og ikke diskriminerer etniske minoriteter. Bufdir anser også brukermedvirkning som en viktig kilde til kunnskap om diskriminering og utfordringer på feltet, og arrangerte derfor dialogmøter med innvanderorganisasjoner, samt med organisasjoner som representerer nasjonale minoriteter og den samiske befolkningen.

For å øke kompetanse og kunnskapsgrunnlaget om etnisk diskriminering, initierte Bufdir i 2015 forskningsrapporten *Kunnskapsoppsummering om likestilling og diskriminering knyttet til etnisk opprinnelse og livssyn*⁷. Rapporten viser at innvandrere i Norge opplever diskriminering på de fleste samfunnsområder, og viser spesielt at det er behov for mer kunnskap om diskriminering av samer og nasjonale minoriteter. Bufdir vil styrke kunnskapsgrunnlaget ytterligere, bl.a. gjennom å utlyse et forskningsprosjekt for å kartlegge og systematisere indikatorer som fanger opp sentrale aspekter ved FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD) og andre problemstillinger knyttet til etnisk diskriminering.

⁷ Gjennomført på vegne av Bufdir av Institutt for samfunnsforskning

Arbeid på tvers av diskrimineringsgrunnlag

I arbeidet for å bidra til et mer likestilt samfunn med like rettigheter, er det også nødvendig å arbeide på tvers av diskrimineringsgrunnlag. Vi vet f.eks. at det er kjønnsforskjeller i levekårene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og at lhbt-personer med minoritetsbakgrunn møter utfordringer på ulike livsområder. Gjennom kunnskapsutvikling og informasjonsarbeid arbeider Bufdir derfor for å sikre at diskrimineringsgrunnlagene sees i sammenheng, og at andre "sektormyndigheter styrker sin likestillingskompetanse. Bufdir drifter og koordinerer i denne sammenhengen Forum for likestillingsdata. Forumet samlet i 2015 statlige aktører som er produsenter og brukere av likestillingsrelatert statistikk, og bidro til erfaringsutveksling og samarbeid på tvers av sektorer og på tvers av

diskrimineringsgrunnlag. Økt kunnskap om likestilling og ikke-diskriminering i statlig sektor er en viktig del av Bufdirs informasjons- og pådriverarbeid. I 2015 arrangerte direktoratet to fagdager (jf. O 2.5) for departementer og underliggende virksomheter. Temaer var implisitte fordommer og likestillingsintegrasjon i statlige virksomheter, og erfaringer fra privat sektors arbeid med likestilling og mangfold. Fagdagene hadde høyt faglig nivå og relevante foredragsholdere, og deltakerne ga positive tilbakemeldinger. Imidlertid hadde vi ønsket oss noe høyere deltakelse. Det er krevende å nå ut til ansatte i departementer og direktorater, og å sikre at målgruppen ser relevansen av deltakelse. Bufdir ser det som et forbedringspotensial å nå ut til flere fagavdelinger og ledere, spesielt på direktoratsnivå.

INTERNASJONALT ARBEID MED LIKESTILLING OG IKKE-DISKRIMINERING

Deltakelse i internasjonale fora bidrar til erfaringsutveksling med andre sammenlignbare land, gir tilbakemeldinger på norsk innsats og bidrar til nettverksbygging med andre lands myndigheter (jf. O2.3). Arbeidet med oppfølging og monitorering av Norges forpliktelser i henhold til CRPD har vært en rød tråd i Bufdirs internasjonale arbeid på funksjonshemmetfeltet i 2015. Bufdir deltar bl.a. i ekspertgrupper tilknyttet Nordisk Råd om implementeringen av CRPD. Direktoratet har vært en aktiv deltaker i ekspertgruppene i Europarådet for arbeid med å bedre levekår for personer med nedsatt funksjonsevne og for kjønnslikestilling.

Bufdir er donorprogrampartner for et kjønnslikestillingsprogram i Estland, finansiert over EØS-midlene.

Arbeidet som møteleder i SAGA (Strategic Advisory Group on Accesibility), fremmer europeisk standardisering og gir Norge en sentral posisjon i arbeidet med å oppnå økt tilgjengelighet i ulike sektorer i Europa. I arbeidet i det nordiske rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne har Bufdir bl.a. fremmet universell utforming. På LHBT-feltet deltok Bufdir i 2015 bl.a. på et Europaråds-seminar knyttet til arbeid med nasjonale arbeidsplaner. Direktoratet delte erfaringer om evaluering av handlingsplanen på lhbt-feltet.

HOVEDMÅL 3: EFFEKTIVE VIRKEMIDLER I ARBEIDET MOT VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP I NÆRE RELASJONER

Vold og seksuelle overgrep er et alvorlig samfunnsproblem. Det fører til store lidelser for den enkelte og store utgifter for samfunnet. Direktoratet har derfor en sentral rolle i informasjonsarbeid, forebyggende arbeid og utvikling av gode tjenester og hjelpetilbud for utsatte og utøvere av vold i nære relasjoner. Direktoratet har i 2015 prioritert arbeidet med informasjonsvirksomhet, i tillegg til å gjøre hjelpetilbudene kjent for potensielle brukere. Denne kunnskapen legges til grunn for informasjonsarbeidet, forebyggende arbeid, videreutvikling av våre tjenester og hjelpetiltak og faglige innspill.

Direktoratet har i 2015 jobbet målrettet med oppdrag på alle disse områdene, og vi vurderer måloppnåelsen som god.

Koordineringen av tiltaksplanen *En god barndom varer livet ut* og koordineringen av Kompetanseteamet mot tvangsekteskap

og kjønnslemlestelse har preget arbeidet med vold i nære relasjoner i 2015 og omtales nærmere i teksten under. Videre omtales direktoratets arbeid med informasjonsarbeid på voldsfeltet og hjelpetilbud rettet mot voldsutsatte. Se for øvrig omtale av voldsforebyggende arbeid under hovedmål 1 og vedlegg 1 for utkvittering av enkeltoppdrag.

Kompetanseutvikling i familievernet

Direktoratet har i oppgave å sikre at familievernet gir et nasjonalt likeverdig og faglig forsvarlig tilbud til familier hvor det forekommer vold. Flere familier skal få hjelp til å redusere og få slutt på vold, skal få mer effektiv og spesialtilpasset hjelp og skal bli møtt av trygge og kompetente terapeuter og ledere ved familievernkontorene. For å bidra til måloppnåelse er det i 2015 etablert et nasjonalt spisskompetansemiljø innen vold i nære relasjoner.

Hver 20. innbygger oppgir å ha blitt utsatt for alvorlig fysisk vold fra foreldrene sine i barndommen.

Styringsparametere i tildelingsbrev 2015.

Styringsparameter 2015	Resultatkrav 2015	Resultat 2015	Kommentar
S 3.1 Gjennomførte tiltak i handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017) på BLDs ansvarsområde	Iverksettelse og videreutvikling av alle tiltak i handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017) på BLDs ansvarsområde, samt tiltak 14 og 40.	Arbeidet med handlingsplanen har hatt høy prioritet og er i rute.	Jf. rapportering oversendt BLD 8.12.15, se vedlegg 12
S 3.2 Gjennomførte tiltak i tiltaksplanen <i>En god barndom varer livet ut</i> på BLDs ansvarsområde	Iverksettelse og videreutvikling av tiltak i tiltaksplanen <i>En god barndom varer livet ut</i> .	Arbeidet med tiltaksplanen har hatt høy prioritet og er i rute.	Jf. rapportering oversendt BLD 11.12.15, se vedlegg 10

Spisskompetansemiljøet skal bidra til å sikre en kunnskapsbasert praksisutvikling på fagområdet og kvalitetssikre praksisen ved familievernkantorene i alle regioner. Kompetansemiljøet består av fem årsverk. Spisskompetansemiljøet skal utarbeide utkast til faglig veileder for tilbudet familievernet gir til familier der det forekommer vold, i tillegg til å utarbeide en plan for organisering av spisskompetansemiljøets nasjonale ansvar og for det faglige innholdet i arbeidet. Det er etablert ressurskontorer for vold i nære relasjoner i alle regioner som skal ha et regionalt kompetanse- og behandlingsansvar. Direktoratet har, ved bruk av metoden tjenestedesign, igangsatt et arbeid med å kartlegge hva som er en god og helhetlig tjeneste for familier hvor det forekommer vold. Direktoratet vil gjennom dette arbeidet utvikle muligheter for å forbedre tjenesten, slik at de ulike brukernes behov ivaretas på en god måte.

Informasjonsarbeid og forebyggende arbeid

For å kunne forebygge vold i nære relasjoner og for å kunne nå fram til utsatte som trenger hjelp, er det viktig at god informasjon både om vold og overgrep og om hjelpetiltak er tilgjengelig. Vold i nære relasjoner er et sentralt tema på bufdir.no. Direktoratet er fornøyd med den digitale informasjonsspredningen.

Som en del av det voldsforebyggende arbeidet skal direktoratet prøve ut *Nurse Family Partnership*, et program for oppfølging av unge førstegangsførelde i krevende livssituasjoner. Programmet har dokumentert gode resultater når det gjelder å forebygge vold og mishandling mot barn, og viser gode

resultater både når det gjelder foreldrenes evne til å fortsette utdanning eller komme seg i arbeid og når det gjelder barnas utvikling fram til voksen alder.⁹

Kunnskapsutvikling

Kunnskap om omfang av vold og overgrep mot barn og unge, hvor barn selv er informanter, er et område hvor det er særlig behov for ny kunnskap. Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har derfor levert en utredning av juridiske, etiske og praktiske problemstillinger i forskning på barn, sammen med et forslag til design for en konkret studie. Både kunnskapsutvikling og utforming av hjelpetiltak for utsatte har i stor grad rettet seg mot kvinner, og man ser behovet for ny kunnskap om menn på området. Direktoratet har derfor satt i gang en større studie rettet mot menn utsatt for vold i nære relasjoner. Studien skal leveres årsskiftet 2016/17. Tilskuddsordningene er også et viktig virkemiddel i kunnskapsutviklingen. Redd Barna har fått tilskudd til å utarbeide to rapporter, publisert i 2015. Den ene omhandler utfordringer ved avdekking og oppfølging av seksuelle overgrep mot barn i minoritetsfamilier¹⁰, den andre handler om unges holdninger til voldtekt¹¹. Direktoratet vurderer at styrkingen av arbeidet med kunnskapsutvikling bidrar til bedre innretning av våre tjenester og hjelpetilbud.

Tilskudd til tiltak for å følge opp barn av psykisk syke og rusmisbrukere (Modellkommuneforsøket)

I perioden 2007 til 2014 ble det gjennomført et forsøk for å utvikle gode modeller for tidlig intervensjon, forebyggende tiltak og helhetlig, systematisk og langsiktig oppfølging av barn i målgruppen. Evaluering av forsøket ble offentliggjort våren 2015. Erfaringene

Personer som blir utsatt for vold i barndommen, blir langt oftere enn andre utsatt for vold og overgrep også i voksen alder.⁸

⁸Thoresen, S. og O.K. Hjemdal red. (2014): Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv. NKVTS rapport 1/2014.

fra forsøket viser at gode kommunale modeller gir ønsket resultat i form av:

- Økt faglig kompetanse i kommunene og felles forståelse/faglig plattform – både mellom ulike kommunale nivå og mellom ulike kommunale tjenester.
- Styrket forankring og fokus i kommunene på arbeidet overfor målgruppen.
- Bedre kommunalt samarbeid overfor målgruppen.
- Bedre systematikk i kommunens arbeid – rett tjeneste til rett tid.
- Samlokalisering/samordning av kommunale tjenester.

Det ble i 2015 opprettet en tilskuddsordning for å stimulere til at flere kommuner utvikler modeller. 24 nye kommuner fikk i 2015 mulighet til dette.

Tilskudd til tiltak mot vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner

Det overordnede målet med tilskuddsordningen for tiltak mot vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner er å sikre drift og konkrete tiltak i regi av ideelle organisasjoner som har arbeid mot vold i nære relasjoner som kjernevirksomhet. Videre skal det legges til rette for at ideelle organisasjoner, stiftelser og institusjoner får mulighet til å bidra til debatt og holdningsendringer, skape deltakelse, generere kunnskap og supplere det offentliges arbeid på området.

NKVTS finner i en undersøkelse i 2013 at unge i aldersgruppa 15 til 24 år er en spesielt utsatt gruppe når det gjelder voldtekt¹². Direktoratet har derfor prioritert tilskudd til tre tiltak rettet mot ungdom:

- Nettkampanje mot voldtekt
- «Oppskriftsbok» for ungdoms- og videregående skoler om hvordan man kan ta tak i voldtektsproblematikken
- Aksjonsuke om grensesetting

Flere organisasjoner fikk aktivitetstilskudd i tråd med formålet. Landsdekkende telefon for incest- og seksuelt misbrukte og Fellesskap mot seksuelle overgrep (FMSO) fikk driftstilskudd i tillegg til 16 andre organisasjoner.

Tilskudd til tiltak for voldsutsatte barn i 2015

Tilskuddsordningen for tiltak for voldsutsatte barn ble opprettet i 2015 og første rapportering fra tilskuddsmottakere er våren 2016. Frivillige organisasjoner, allmenntilrette stiftelser og andre kan søke om tilskudd til drift og aktiviteter som medvirker til at barn og unge som er eller har blitt utsatt for vold eller seksuelle overgrep, får økt mestringsevne og livskvalitet.

Erfaringene fra 2015 tyder på at det er få, men viktige, organisasjoner som søker om tiltak innenfor tilskuddsordningens prioriteringer. Direktoratet vurderer at flere av søknadene er godt innrettet med tanke på måloppnåelse.

En god barndom varer livet ut

Direktoratet har ansvar for iverksettelsen av tiltaksplanen *En god barndom varer livet ut* (S 3.2). Formålet med tiltaksplanen er å bidra til å forebygge vold mot barn og unge og å sørge for at de som blir utsatt får den hjelpen de trenger. Fire departement står bak planen og flere direktorater har ansvar for enkelttiltak. Koordineringsansvaret er utfordrende når det gjelder forventninger

⁹ NFP er dokumentert gjennom randomiserte kontrollerte studier i flere land, og alle nye utprøvinger følges ad av evalueringer. Disse oppsummeres i utredningsarbeidet Atferdssenteret har gjort for Bufdir, i en rapport som publiseres snarlig 1 2016. Resultater fra utprøvinger viser at NFP er særlig utbytteorientert for mødre med lav inntekt og deres barn. Det bidro til reduksjoner i partnervold, barnemishandling, ungdomskriminalitet og rusmisbruk, økte deltakernes selvstendighet og sparte både penger og liv.

¹⁰ Berggrav, S. (2015) «Hvis du ikke spør, klarer jeg ikke fortelle». Utfordringer ved avdekking av seksuelle overgrep mot barn i minoritetsfamilier. Oslo: Redd Barna.

¹¹ Berggrav, S. (2015) «Den som er med på leken...» Ungdoms oppfatninger om voldtekt, kjønnsroller og samtykke. Oslo: Redd Barna.

¹² Kruse, A. E., Strandmoen, J. F., & Skjørten, K. (2013). Menn som har begått voldtekt – en kunnskapsstatus. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

til resultater, uten at det foreligger klare styringslinjer. Arbeidet er derfor innrettet for å imøtekomme utfordringer som at mange instanser er involvert med ulik grad av forankring, at ulike instanser har tangerende tiltak, og at det er tangerende tiltak med andre handlingsplaner på voldsfeltet. Koordineringsarbeidet rettes på denne bakgrunnen mot alle nivåer i involverte instanser. Når det gjelder status på arbeid med tiltak direktoratet har ansvar for, vises det til vedlegg 10. Oppdatert status på *En god barn- dom varer livet ut* ble publisert ved årsskiftet.

Videreutvikling av hjelpetilbudene

Skadevirkningene av å være utsatt for vold er betydelige, men kan reduseres gjennom et tilbud om hjelp og støtte av god kvalitet. Direktoratet har i 2015 bidratt til drift og/ eller faglig utvikling av hjelpetilbud som krisesentertilbudet, sentrene mot incest og seksuelle overgrep og bo- og støttetilbudet for utsatte for tvangsekteskap. Direktoratet har videre overtatt koordineringsansvaret for kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Direktoratet vurderer at tilbudene utvikler seg i positiv retning, samtidig som det er utfordringer knyttet til hvilke virkemidler vi har tilgjengelige. Kommunene er ansvarlige for krisesentertilbudet, og våre virkemidler er kun pedagogiske. Sentrene mot incest og seksuelle overgrep og bo- og støttetilbudet drives gjennom tilskuddsordninger. Dette gir direktoratet mulighet til å utforme tilskuddsvilkår, samtidig som aktørene har stor frihet i den konkrete iverksettelsen.

Krisesentertilbudet

Evalueringen av kommunenes implementering av krisesenterloven, ble offentliggjort i februar 2015.¹³ Evalueringen viser store variasjoner i hvordan kommunene håndterer sitt ansvar. For å klargjøre kommu-

nenes forpliktelser, lanserte direktoratet i 2015 en veileder til krisesenterloven som er distribuert til alle kommuner og fylkesmenn.

Evalueringen påpeker spesielt utfordringer når det gjelder krisesentertilbud til sårbare grupper. Dette var derfor et hovedtema på den årlige konferansen for ansatte ved krisesentrene. For å styrke barneperspektivet og barnefaglig kompetanse, ble det i 2015 for første gang arrangert en egen fagkonferanse for ansatte som jobber med barn, med stor oppslutning. Direktoratet har i 2015 gjort en tilpasning og utprøving av foreldre-veiledningsprogrammet ICDP for foreldre på krisesenter, finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet.

Støttesentrene mot incest og seksuelle overgrep

Støttesentrene mot incest og seksuelle overgrep skal gi utsatte og deres pårørende et tilbud av god kvalitet og med god tilgjengelighet. Direktoratet forvalter tilskuddsordningen som skal sikre driften av sentrene. Alle landets fylker har i dag et slikt tilbud, men direktoratet vurderer at det i enkelte områder kan være behov for å bedre tilgjengeligheten. Direktoratet har derfor i 2015 gitt forhåndsgodkjenning til etablering av et nytt senter i Nord-Norge, som har hatt liten tilgjengelighet tidligere. Antallet årsverk i støttesentrene har økt til 129 ved utgangen av 2015, samtidig som flere sentre har egne ansatte som primært jobber med barn og unge. Etter direktoratets vurdering har dette bidratt til å styrke både kapasitet og kvaliteten ved sentrene, slik at det nasjonale tilbudet som helhet har en bedret kvalitet. Det har de siste årene vært en jevn pågang til sentrene. I 2014 hadde sentrene mer enn 3 000 besøk og mottok over 22 000 telefonhenvendelser. Etter

¹³ Bakketeig, E. m.fl. (2014). Krisesentertilbudet i kommunene: Evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven. Oslo: NOVA.

direktoratets vurdering viser rapporteringen at sentrene gir et viktig tilbud til utsatte for incest og seksuelle overgrep og deres pårørende, og at tilbudet bidrar til å redusere skadevirkningene av denne typen overgrep.

Nasjonalt bo og støttetilbud for unge utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold

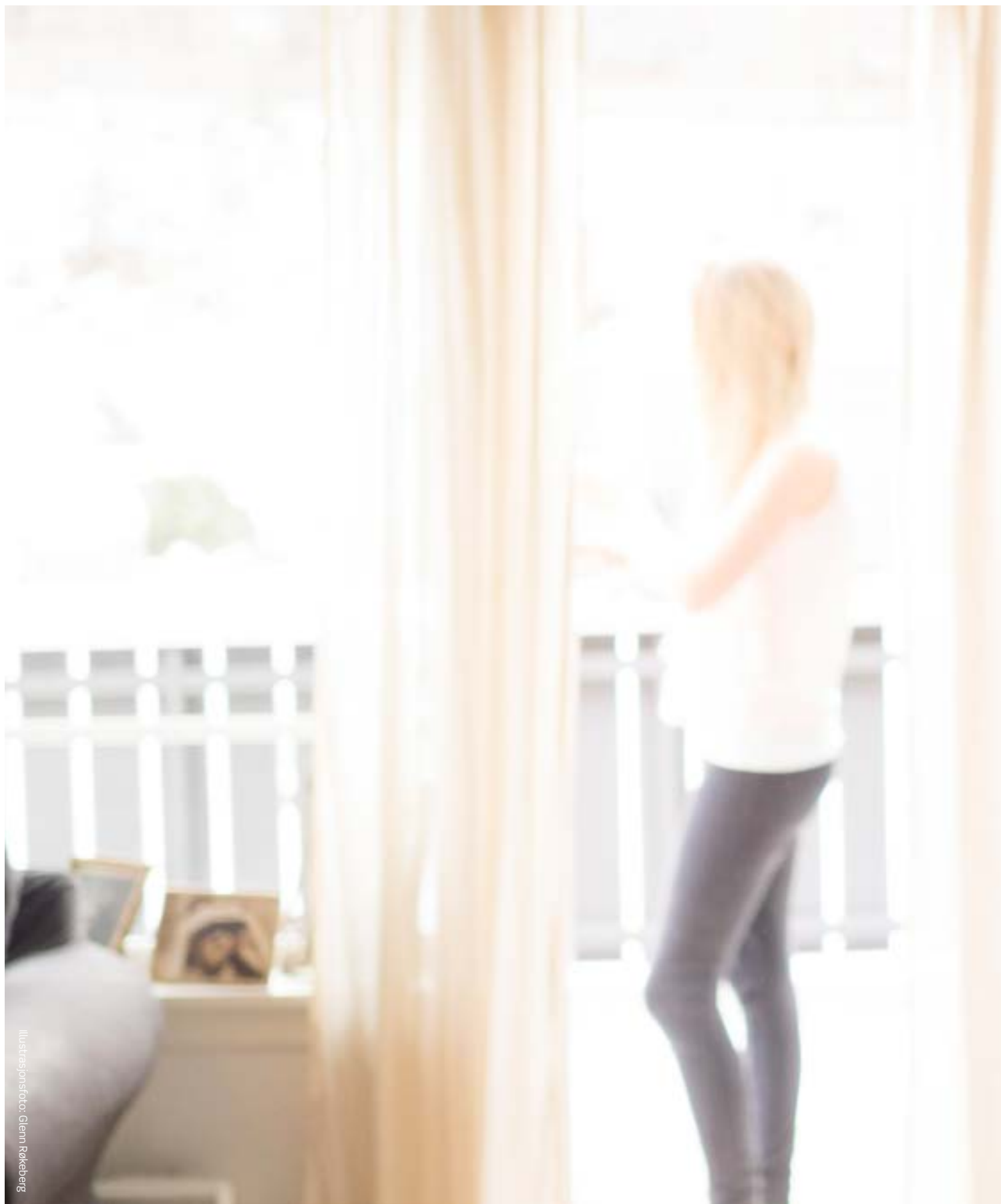
Bo- og støttetilbudet skal gi unge utsatt for tvangsekteskap eller æresrelatert vold trygg bolig, miljøterapeutisk oppfølging og hjelp til kontakt med nødvendige tjenester. Det er det eneste botilbudet særlig rettet mot denne målgruppen, og består av 22 plasser. Det er i 2015 foretatt 39 plasseringer, mot 37 i 2014. Belegget varierte mellom vel 60 og 90 prosent, og var ved årsskiftet 63 prosent. Det er et mål om kort ventetid, men på grunn av høyt antall henvendelser og sikkerhets-hensyn var det utfordringer ved ventetiden våren og sommeren 2015. Direktoratet fikk i 2015 i oppdrag å starte opp et utviklingsarbeid knyttet til organisering og botid. Arbeidet tar utgangspunkt i to gjennomførte studier¹⁴ og erfaringer fra driften. Direktoratet vurderer at dette vil bidra til bedre integrering med ordinære tjenester og dermed mindre krevende overganger for de unge gjennom saksforløpet.

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Direktoratet fikk i 2015 i oppdrag å overta koordineringen av Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Teamet er sammensatt av representanter fra seks ulike direktorater¹⁵, og ble tidligere koordinert av IMDi. Overføringen gjør at arbeid mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og æresrelatert vold er plassert innenfor rammene av innsats mot vold i nære relasjoner, noe som gir bedre samordning på området. Teamets hovedoppgave er å styrke kompetansen om disse temaene i hjelpeapparatet, gjennom å veilede i enkeltsaker og å drive kompetansehevingsarbeid. Det ble i 2015 veiledet i 399 enkeltsaker, mot 414 i 2014. Sakene gjaldt i hovedsak trusler/vold og tvangsekteskap. Teamet har bidratt på kurs og konferanser over hele landet. Resultater fra teamets arbeid i 2015 vil presenteres nærmere i en egen rapportering i begynnelsen av mai.

¹⁴ Nadim, M. og Orupabo, J. (2014). Miljøterapi med unge utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold: Oppfølging i det nasjonale bo- og støttetilbudet. Oslo: Institutt for samfunnsforskning; og en studie av familiearbeid og sikkerhetsarbeid som lanseres i mars 2016.

¹⁵ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Politidirektoratet, Helse- og sosialdepartementet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Bufdir.

Illustrasjonsfoto: Glenn Røkeberg

HOVEDMÅL 4: ET BARNEVERN SOM GIR TILTAK OG TJENESTER AV RIKTIG KVALITET TIL RIKTIG TID

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barnevernet skal videre bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barnevernet utvikler seg, etter direktoratets syn, i riktig retning, og mye er blitt bedre de seneste ti årene. Befolkningen har stort sett et godt inntrykk av barnevernet, og stadig flere uttrykker at de er fornøyd med den hjelpen de får. Vi ser at antall akuttvedtak synker, antall omsorgsovertakelsesvedtak flater ut og ventetiden på fosterhjem går ned. Barnevernet blir også stadig bedre på samarbeid og samordning med andre sektorer både lokalt, regionalt og nasjonalt. Det gir resultater. Like fullt viser fylkesmennenes tilsynsrapporter og målinger på sentrale indikatorer om barnevernet at barnevernet ikke alltid lykkes. Det er etter direktoratets syn behov for å fortsette arbeidet med å øke kvaliteten og kompetansen i barnevernet i Norge.

Et barnevern som gir tiltak og tjenester av riktig kvalitet til riktig tid er avgjørende for barn i sårbare situasjoner her og nå, samtidig som det er det beste fundamentet for å lykkes i voksenlivet. I praksis innebærer denne målsetning at kunnskap om tiltak og tjenester som virker er godt implementert i alle ledd i barnevernstjenesten i kommunene og i Bufetat, helt fra melding om bekymring til oppfølging av tiltak. Målet fordrer også at det er god oversikt over hvilke tiltak som benyttes og hvordan det går med barna som mottar tiltakene.

Direktoratet benytter en rekke virkemidler for å nå dette målet. Bl.a. utvikling av veiledere, retningslinjer og kompetansetiltak for kommunalt og statlig barnevern. Det er bruk av tilskuddsordninger, i noen grad lovtolkninger, og det er gjennom deltakelse i media for å nå ut til praktikere, befolkningen og andre sektorer med viktig fakta om barnevernet. Direktoratet som etatstyrer har også ansvar for å styre, planlegge, iverksette og følge opp regionene i Bufetat, både faglig og økonomisk. Dette inkluderer både løpende styringsaktiviteter, implementering av faglige standarder og retningslinjer og internkontroll.

Direktoratet er samlet sett godt fornøyd med innsatsen i 2015, og jobber kontinuerlig for å møte de utfordringene som er på barnevernsfeltet. En av de største utfordringene er for stor grad av variasjon både i praksis, kvalitet og kompetanse. Det har også vært utfordringer knyttet til kapasitet i tjenestetilbudet, og særlig til rekruttering av et tilstrekkelig antall riktige fosterhjem. Det er likevel en positiv utvikling at færre barn venter lenge på fosterhjem og at en større andel ferdig opplærte fosterhjem blir tatt i bruk. Vi vet at svært mange barn i barnevernsinstitusjoner med psykiske helseproblemer ikke får den hjelpen de har krav på, og det er derfor rettet en betydelig innsats mot feltet i samarbeid med Helsedirektoratet. Begge disse innsatsene vil fortsette i året som kommer.

Direktoratet har langt på vei gjennomført oppdragene under hovedmål 4. Økte ankomster av enslige mindreårige asylsøkere,

53 000

barn og unge i alderen 0–22 år mottar årlig hjelp fra barnevernet.

8 300

barn og unge i alderen 0–22 år mottar årlig hjelp gjennom Bufetat.

flere oppdrag knyttet til ulike reformer, avsatte ressurser til å jobbe med fosterhjemmeldingen og generelt stor oppgaveportefølje har gjort det nødvendig med utsettelse på noen frister. Se vedlegg 1 for oversikt over hvilke oppdrag dette gjelder. Under dette hovedmålet gis først en introduksjon til barnevernet før direktoratets arbeid med meldinger, undersøkelser, hjelpetiltak i hjemmet, fosterhjem,

helsehjelp, og styringsparametere knyttet til plasseringstiltak gjennom Bufetat omtales. Styringsparameterne som omtales under hovedmål 4 er relatert til styringen av Bufetat.

Nøkkeltall for barnevernet

Både kommunene og staten har oppgaver og ansvar på barnevernsområdet. Selv om

¹⁶ Rapporteringen dreier seg særlig om statlige tiltak som driftes av Bufetat, og i mindre grad den delen av tiltaksporteføljen som driftes av private leverandører. Barn og unge som Oslo kommune har ansvaret for å gi statlige barnevernstiltak er ikke inkludert.

Styringsparametere i tildelingsbrev 2015.

Styringsparameter 2015	Resultatkrav 2015	Resultat 2015	Kommentar
S 4.1. Differensiering i statlig tiltaksapparat	Forsvarlig tilbud til barn og unge	Alle statlige barnevernsinstitusjoner er differensiert etter målgruppe	Se tabell 3 og tabell 4
S 4.2. Kapasitetsutnyttelse i statlig tiltaksapparat	Høy kapasitetsutnyttelse	Resultatkravet er nådd for målgruppene «omsorg for ungdom» og «atferd-vedvarende rusmisbruk». Kravet er ikke nådd for målgruppene «atferd- høy risiko» og «atferd – lav risiko».	Se figur 11
S 4.3. Grad av måloppnåelse i kunnskapsbaserte tiltak, herunder MultifunC, MST, FFT og PMTO	Lavere problembelastning etter fullført tilbud versus oppstart	Både MultifunC, MST og FFT har resultater som indikerer lavere problembelastning ved avslutning enn ved oppstart. For PMTO har direktoratet dessverre ikke tall som viser resultat av behandlingen.	Se tabell 6 og tabell 7
S 4.4 Antall barn og unge som har ventet mer enn 6 uker etter vedtaksdato og som venter hjemme	Ingen barn	Resultatkravet er ikke nådd. Antall barn som venter hjemme er imidlertid svært lavt.	Se tabell 2 og figur 9
S 4.5 Antall barn og unge som har ventet mer enn 6 uker etter ønsket oppstart, og som venter i midlertidige tiltak	Ingen barn	Resultatkravet om ventetid er ikke nådd. Det er imidlertid en bedring på 25 prosent fra 2014.	
S 4.6. Tilgjengelige og differensierte fosterhjem	Fosterfamilier til å dekke etterspørselen for barn og unge med ulike behov	Resultatkravet er ikke nådd. Denne konklusjonen kan trekkes av resultatet av styringsparameterne over.	Se figur 10
S 4.7. Antall utilsiktede flyttinger	Reduksjon i utilsiktede flyttinger sammenliknet med 2014	16 prosent av de avsluttede tiltakene i andre halvår 2015 var utilsiktede flyttinger. Da vi ikke har tilsvarende tall for 2014 kan vi ikke si noe om andelen går opp eller ned.	Se tabell 5

rapporteringen på styringsparametere under hovedmål 4 i hovedsak omhandler utviklingen i det statlige barnevernet¹⁶, har direktoratet som fagansvarlig for hele barnevernet også viet noe plass på utviklingen i det kommunale barnevernet. Den nasjonale aktivitetsutviklingen er omtalt på Bufdir.no, og er basert på siste tilgjengelige tall fra Statistisk sentralbyrå.

Utviklingen i antall barn med hjelp fra barnevernet – det nasjonale bildet

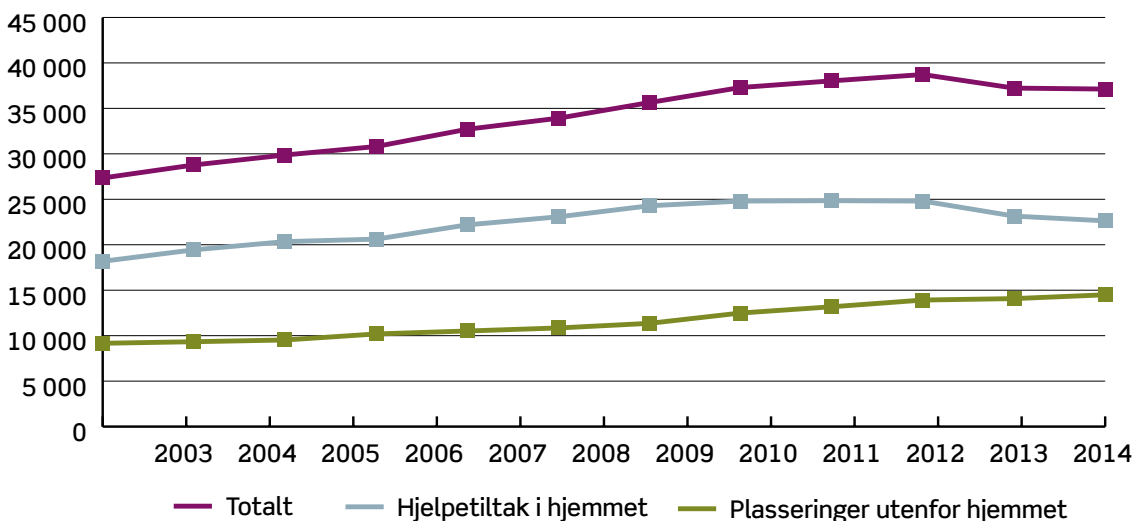
For flertallet som trenger hjelp fra barnevernet, er det tilstrekkelig med hjelpetiltak i hjemmet. De øvrige barna plasseres utenfor hjemmet, enten i barnevernsinstitusjon, i fosterhjem, eller i bolig med oppfølging. Fordi barn og unge kan motta flere tiltak innenfor samme år benyttes tall ved utgangen av året for å vise bruken av de ulike barnevernstiltakene. Figur 7 viser at vel 37 000 barn hadde tiltak fra barnevernet ved utgangen av 2014.

Av disse mottok 61 prosent hjelpetiltak i hjemmet, mens 39 prosent var plassert utenfor hjemmet. Det vil alltid være flere barn som mottar tiltak i løpet av ett år enn på et bestemt tidspunkt. Over tid har stadig flere barn og unge i Norge fått hjelp fra barnevernet, men antallet har de tre siste årene stabilisert seg på 53 000 i løpet av året. I 2014 utgjorde dette nesten 4 prosent av befolkningen i alderen 0–22 år.

Stadig flere barn og unge plasseres utenfor hjemmet, og veksten må ses i sammenheng med utviklingen blant barn som barnevernstjenesten overtar omsorgen for. Av barn under 18 år plassert utenfor hjemmet, var 74 prosent under barnevernets omsorg ved utgangen av 2014. Tall fra fylkesnemnda viser at antall barn med omsorgsovertakelse de senere årene har stabilisert seg. Allikevel forventes det at antall barn under barnevernets omsorg vil øke fordi barnevernet

FIGUR 7

Antall barn og unge 0-22 år med tiltak fra barnevernet etter tiltakstype ved utgangen av året. 2003-2014*.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Barnevern

* Grunnet omlegging av statistikken er det et tidsseriebrudd mellom 2012 og 2013.

i større grad enn tidligere overtar omsorgen for yngre barn som blir værende i barnevernets omsorg over tid. Det er en positiv utvikling at barnevernet griper inn tidligere for barn som lever med omsorgssvikt.

Etter flere år med vekst, mottar færre barn og unge hjelpetiltak i hjemmet. Hjelpen er imidlertid mer omfattende, siden det gis flere hjelpetiltak per barn enn tidligere.

Dersom innsatsen rettes mot familier med komplekse utfordringer vil dette kreve en helhetlig tilnærming der flere samtidige tiltak kan være nødvendig. Direktoratet vet mindre om hva nedgangen i antall barn kan skyldes. Et forhold kan være at ekspertutredningen *Bedre beskyttelse av barns utvikling*¹⁷

har bidratt til å gjøre barnevernstjenesten mer bevisst på at hjelpetiltakene skal stå i samsvar med det enkelte barns behov, og at de følgelig har spisset sine tiltak. Det kan også være at andre forebyggende tjenester har rettet innsatsen mer aktivt mot utsatte barn og familier og at det da gis bistand som tilsvarer hjelpetiltak fra andre instanser enn barnevernet. Bl.a. viser det seg at kommuner som har forsterkede helsestasjonstilbud har færre barnevernsaker.¹⁸ Det kan igjen

innebære at barnevernet først kommer inn ved mer alvorlige forhold, noe som etter direktoratets vurdering er en god utvikling.

Barn med barnevernstiltak gjennom Bufetat

Bufetats ansvar omfatter. Dette omfatter institusjonsplasser, fosterhjem med særlige rammebetingelser for å gi tilbud til barn med store utfordringer, og et begrenset antall forskningsbaserte hjelpetiltak. Barn og unge som Oslo kommune har ansvar for, er ikke inkludert. Tallene som presenteres her omfatter barn og unge som mottar statlige eller private barnevernstiltak gjennom Bufetat.

Om lag 8 300 barn og unge mottok ett eller flere tiltak gjennom Bufetat i løpet av 2015. Det er noen færre enn året før. Av figur 8 ser vi hvordan fordelingen av antallet barn og unge med ulike tiltak fra Bufetat har endret seg i perioden 2011 til 2015. Den overordnede utviklingen er at det blir flere barn i plasseringstiltak og færre barn med hjelpetiltak. Av plasseringstiltakene økte antallet barn i fosterhjemstiltak i 2015, mens antallet barn i institusjon har gått noe ned.

60%

av tilfellene der barn og unge får hjelp fra barnevernet, er det tilstrekkelig med hjelpetiltak i hjemmet.

Leseveiledning - Barnevernstiltak fra Bufetat

Institusjoner omfatter statlige og private barnevernsinstitusjoner. Omsorgssentre for mindreårige er ikke inkludert.

Statlige og private fosterhjem omfatter statlige beredskapshjem og familiehjem, og fosterhjem tilknyttet private leverandører. Merk at kommunale fosterhjem ikke er inkludert.

Sentre for foreldre og barn er et hjelpetiltak der foreldre med sped- og småbarn kan bo for å motta veiledning, utredning og støtte.

Disse sentrene er ikke barnevernsinstitusjoner.

Hjelpetiltak i hjemmet fra Bufetat kan være foreldrestøttende tiltak som Multisystemisk terapi (MST), Parent Management Training - Oregonmodell (PMTO) og Funksjonell familierapi (FFT) mv.

Forsterkede fosterhjem omfatter kommunale fosterhjem som får refusjon fra Bufetat. Refusjonen kan f.eks. dekke frikjøp av fosterforeldre eller ekstra opplæring/veiledning. Merk at kommunale fosterhjem uten forsterkning ikke er inkludert.

¹⁷ NOU 2012:5. (2012). Bedre beskyttelse av barns utvikling: Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

¹⁸ Myrvold, T. m.fl. (2012). Den vanskelige samhandlingen: Evaluering av forvaltningsreformen i barnevernet. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

Barn med opphold i sentre for foreldre og barn holder seg stabilt.

At flere barn gis tilbud i fosterhjem mens færre ivaretas i institusjon, er i tråd med overordnede føringer og resultat av en ønsket utvikling. Nedgangen i bruk av Bufetatets hjelpetiltak i hjemmet har sammenheng med utfasing av ikke-lovpålagte oppgaver. De hjelpetiltakene som fortsatt settes inn fra Bufetat er kunnskapsbaserte hjelpetiltak som MST, FFT og PMTO.¹⁹ Bufetat fortsetter å opprettholde og videreutvikle spisskompetanse på spesialiserte hjelpetiltak.

Gangen i en barnevernsak: fra melding om bekymring til barnevernstiltak

Det er den kommunale barnevernstjenesten som har ansvaret for å gjennomgå meldinger om bekymringer, gjøre undersøkelser, gjøre vedtak etter barnevernloven og iverksette og følge opp saker. De har i hovedsak

ansvaret for å gi hjelpetiltak i hjemmet med unntak av noen forskningsbaserte hjelpetiltak som gis av Bufetat. Mens det er kommunalt barnevern som har ansvaret for plasseringer i kommunale fosterhjem, har Bufetat ansvaret for plasseringer i spesialiserte fosterhjem, sentre for foreldre og barn og institusjoner. I tillegg har Bufetat ansvaret for rekruttering og opplæring av fosterhjem. Styringsparametere og oppdrag relatert til de ulike fasene i en barnevernssak er omtalt til de ulike fasene under.

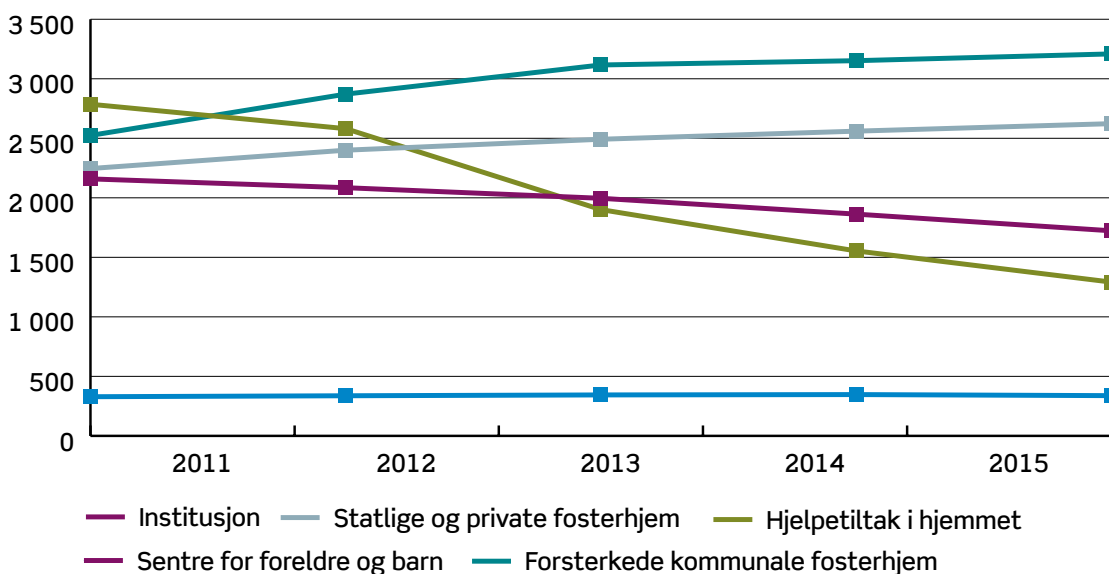
Kvalitet i meldings- og undersøkelsesfasen

Barnevernstjenestenes vurderinger og beslutninger i meldings- og undersøkelsesfasen blir jevnlig satt under lupen av media. Fra tidligere tilsynsrapporter ²⁰ har en rekke forhold rundt arbeidet vært

¹⁹ Se omtale under forskningsbaserte tiltak s. 78

²⁰ Riksrevisjonens undersøkelse om det kommunale barnevernet og bruken av statlige virkemidler, Dokument 3:15 (2011–2012), Statens Helsetilsyn (2012): Oppsummering av landsomfattende tilsyn med kommunalt barnevern 2011 - undersøkelse og evaluering. Rapport 2/2012.

FIGUR 8 Antall barn og unge med barnevernstiltak fra Bufetat etter tiltakstype. 2011–2015.

Kilde: Bufetatets fagsystem BiRK

gjenstand for kritikk. Direktoratet har derfor gjennom hele 2015 rettet innsats mot å øke kvaliteten på barnevernstjenestenes arbeid i meldings- og undersøkelsesfasen. Det har tidligere blitt identifisert viktige kjennetegn ved dagens praksis og utfordringsbilde, og det er bl.a. behov for å styrke kommunenes utredningskompetanse. Direktoratet har derfor gitt tilbud til kommunene om opplæring i kartleggingsverktøyet EuroAdad i 2015 (O. 4.8). Dette tilbudet traff et behov. 230 ansatte har gjennomført opplæringen så langt, og etterspørselen har overgått vår opplæringskapasitet. Direktoratet vil videreføre tilbudet i 2016. Parallelt vurderes flere opplæringstiltak for å styrke utredningskompetansen i barnevernstjenestene.

Det foreligger ikke nasjonale, representative studier av arbeidsprosesser fra mottak av meldinger fram til undersøkelsessak avsluttes. Direktoratets store FoU-satsning i 2015 var derfor igangsetting av det fireårige forskningsprosjektet: *Undersøkelsesarbeid i barnevernet: fra bekymring til beslutning*. Direktoratet har hatt flere erfaringsutvekslingsmøter om dette temaet med Socialstyrelsen i Sverige og Danmark i 2015.

Hjelpetiltak i hjemmet

Barnevernet kan sette inn en rekke hjelpetiltak i hjemmet for å øke foreldrekompetansen, kompensere for mangler i omsorgen eller avlaste foreldrene. For flertallet som kommer i kontakt med barnevernet er det tilstrekkelig med hjelpetiltak i hjemmet. Av 22 629 barn og unge med hjelp fra barnevernet mottok 61 prosent kun hjelpetiltak i hjemmet ved utgangen av 2014. Siden det har vært lite forskning på feltet har direktoratet innhentet kunnskap om hjelpetiltakene i barnevernet for å sikre god kvalitet og kunnskapsbasert

praksis på området. Rapportene som kom i 2015 viste at barn og familiers situasjon bedres i løpet av tiden de er i kontakt med barnevernet, og åtte av ti foreldre er fornøyd med samarbeidet med barnevernet.²¹ Dette er resultater direktoratet er fornøyd med. Samtidig er det avdekket et behov for utvikling av et mer systematisk og treffsikkert tiltaksarbeid i barnevernet. Det gjelder i oppfølgingen og utviklingen av de konkrete hjelpetiltakene, og knytter seg både til innhold og tilgjengelighet.

Direktoratet vil benytte kunnskapen fra rapportene som et grunnlag for innspill og anbefaling til departementet om hvordan en fra nasjonalt hold kan utvikle arbeidet med hjelpetiltak i barnevernet.

Fosterhjem

For de fleste barn og unge som plasseres utenfor hjemmet er fosterhjem det beste alternativet. En oppvekst i et vanlig hjem gir erfaringer som legger et bedre grunnlag for etablering i voksen alder enn opphold på institusjon. Ved utgangen av 2014 bor 77 prosent av alle plasserte barn i fosterhjem. Plassering utenfor hjemmet medfører alltid store utfordringer for barn og ungdom, og plassering hos mennesker barnet kjenner kan redusere belastningen. Direktoratet er derfor fornøyd med at rundt 40 prosent av alle nye plasseringer i fosterhjem i 2014 var i slekt og nettverk.²²

Det er ikke et tilstrekkelig antall riktige fosterhjem tilgjengelig til at barnevernet kan oppfylle lovens krav om rett tiltak til rett tid til alle barn. Å rekruttere flere og differensierte fosterhjem har vært en høyt prioritert oppgave også i 2015, med mål om å oppnå et tilstrekkelig antall riktige fosterhjem. En behovsanalyse for fosterhjem gjennomført

77%

av plasserte barn bor i fosterhjem

²¹ Christiansen, Ø. (2015). Hjelpetiltak i barnevernet – en kunnskapsstatus. Bergen: Uni Research, Regionalt kunnskaps-senter for barn og unge (RKBU Vest), Christiansen, Ø., m.fl. (2015). Forskningskunnskap om barnevernets hjelpetiltak. Bergen: Regionalt kunnskaps-senter for barn og unge (RKBU Vest)

²²Tall utledet fra SSB sin statistikk til bruk i arbeidet med stortingsmeldingen om fosterhjem.

av NOVA viser at behovet for fosterhjem bare vil øke.²³

Ventetid på fosterhjem

Når det ikke finnes et tilstrekkelig antall riktige fosterhjem tilgjengelig, må barn vente. I påvente av riktig fosterhjem bor flertallet av barn i et midlertidig tiltak, oftest i beredskapshjem, men også i institusjoner. Noen få barn bor også hjemme fordi det riktige fosterhjemmet ikke er funnet (se tabell 2). En slik uavklart situasjon er en belastning for barnet.

Antall barn som venter på fosterhjem går ned, noe som er svært positivt (S 4.4 og 4.5). Mens det ved utgangen av 2014 var 274 barn som hadde ventet mer enn seks uker, var dette tallet redusert til 204 barn ved utgangen av 2015, en nedgang på 25 prosent. Det er likevel for mange barn

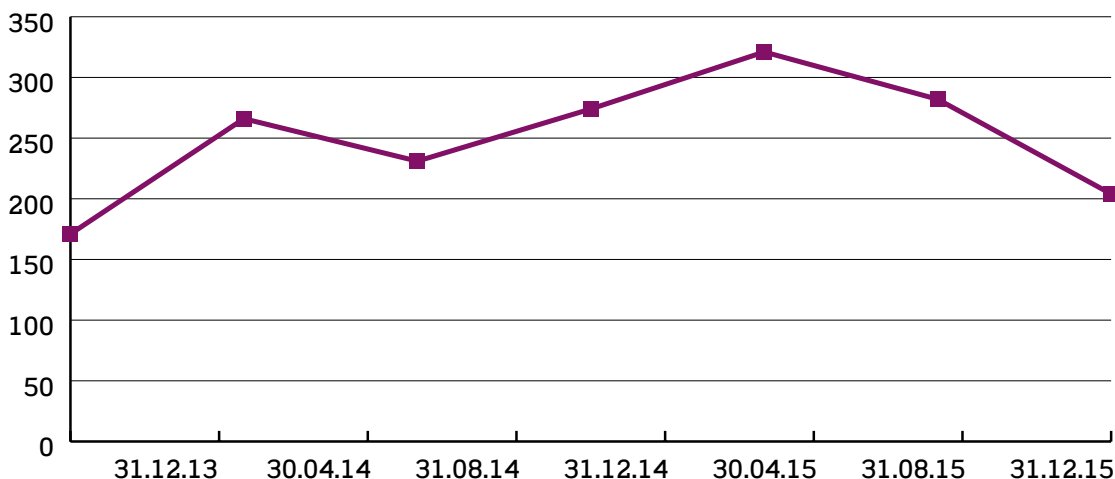
som venter for lenge. Hvor mange som venter er noe usikkert som følge av utfordringer med å beregne ventetid. Fra 2016 vil det tas i bruk en ny og mer presis registrering av ventetid med utgangspunkt i ønsket oppstart for fosterhjems plassering.

Nesten alle barn som har ventet mer enn seks uker på fosterhjem, venter i midlertidige tiltak. Siden vedtak om omsorgsovertagelse bortfaller dersom det ikke er iverksatt innen seks uker (jf. bvl. § 4-13), må det, i de få tilfellene der barn bor hjemme i mer enn seks uker mens de venter på fosterhjem, være fattet vedtak om frivillig hjelpetiltak (jf. bvl. §4-4 fjerde ledd). Slike vedtak gjøres vanligvis ikke før det foreligger et konkret fosterhjem til barnet. Det er fortsatt for mange barn som venter i midlertidige tiltak seks uker etter vedtak, men det er positivt at antallet barn som venter reduseres. Samtidig var det 508

²³ Jessen, J. T. og Abebe, D. S. (2015). Behovs-analyse på fosterhjemsfeltet: Modeller for beregning av veksten i antall fosterhjem. Oslo: NOVA.

FIGUR 9

Antall plasseringsklare barn som har ventet mer enn 6 uker på fosterhjem. Ved utgangen av tertialet.

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

tilgjengelige fosterhjem ved utgangen av 2015, noe som belyser utfordringen med å finne det riktige hjemmet til hvert enkelt barn (S 4.6).

Det er igangsatt flere tiltak for å redusere ventetiden på fosterhjem. Eksempel på slike tiltak er:

- Økt samarbeid med kommunene om fosterhjemsrekruttering, herunder familie- og nettverks plasseringer og gjenbruk.
- Målgruppeorientert rekruttering ved å benytte kartleggingen i institusjonene utført i 2014 for å beskrive prioriterte grupper og kriterier for hvilke fosterhjem vi trenger.
- Målrettet rekruttering av fosterhjem til barn som venter på fosterhjem i midlertidige tiltak.
- Bruk av familieråd.
- Kvalitetssikring og effektivisering av arbeidsprosessene i fosterhjems-tjenestene.

Rekruttering av fosterhjem

For å redusere antall barn som venter på fosterhjem, er aktiv og målrettet rekruttering det viktigste tiltaket. Over 11 000 familier er i dag fosterforeldre i Norge, og hvert år trenger et stort antall barn og unge et

nytt hjem. I 2015 rekrutterte Bufetat 1 452 nye hjem. Dette er en økning på 56 hjem sammenlignet med 2014. I tillegg blir det rekruttert fosterhjem fra kommunene, hvor en stor andel rekrutteres i slekt og nettverk.

Bufetat nådde ikke måltallet om rekruttering i 2015, men antall henvendelser fra potensielle fosterforeldre var rekordstor og det forventes økt effekt av dette framover. For omtale av fosterhjems kampanjen, se tema digitalisering og nettsatsing.

Antall fosterhjem som er ferdig opplært, men som ikke har blitt godkjent av kommunen til et konkret barn, går ned. Direktoratet vurderer dette som en positiv utvikling da det kan indikere at hjemmene som er rekruttert og opplært er noe mer tilpasset kommunens etterspørsel enn tidligere. At det er færre barn som har ventet mer enn seks uker, forsterker denne forståelsen.

Rekruttering i slekt og nettverk er en type rekruttering som er mindre egnet for store kampanjer. Familieråd har vist seg å være en hensiktsmessig modell for denne rekrutteringen. Her involveres barnet selv, barnets familie og nettverk aktivt i å finne gode løsninger for barnet med mål om å utnytte deres ressurser til beste for barnet. For å sikre kunnskap er det i 2015 avsluttet et prosjekt

1 452

Antall rekrutterte fosterhjem i 2015

TABELL 2

Antall plasseringsklare barn som har ventet mer enn 6 uker på fosterhjem etter hvor de venter. Ved utgangen av 2015.

	Antall	Prosent
Totalt	204	100,0
Ventet i midlertidig tiltak	201	98,5
Venter hjemme	3	1,5

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

om Bruk av familieråd i fosterhjemsarbeid, som følges opp med en evaluering i regi av RKBU Nord. Forskningsresultatene publiseres fortløpende. Direktoratet vet at antallet fosterhjemsplasseringer i slekt og nettverk har vært økende de siste årene, og at det bl.a. har sammenheng med bruk av familieråd. Dette er positivt siden vi vet at slike fosterhjem reduserer belastningen ved å flytte.

Plasseringer i slekt og nettverk har også sine utfordringer. Et arbeid med å utarbeide faglige anbefalinger for plasseringer i barnets slekt og nære nettverk er påbegynt i inneværende år (O 4.3). I tillegg er faglige anbefalinger knyttet til spesielle hensyn ved plassering av søsken under utarbeidelse. Ønsket effekt er økt rekruttering, raskere saksbehandling og gode og riktige tiltak for barna.

Opplæring og kompetanse

Å være fosterforeldre er en krevende oppgave på mange områder. Ved siden av å ta vare på barnet, som kan ha betydelige utfordringer, skal det samarbeides med

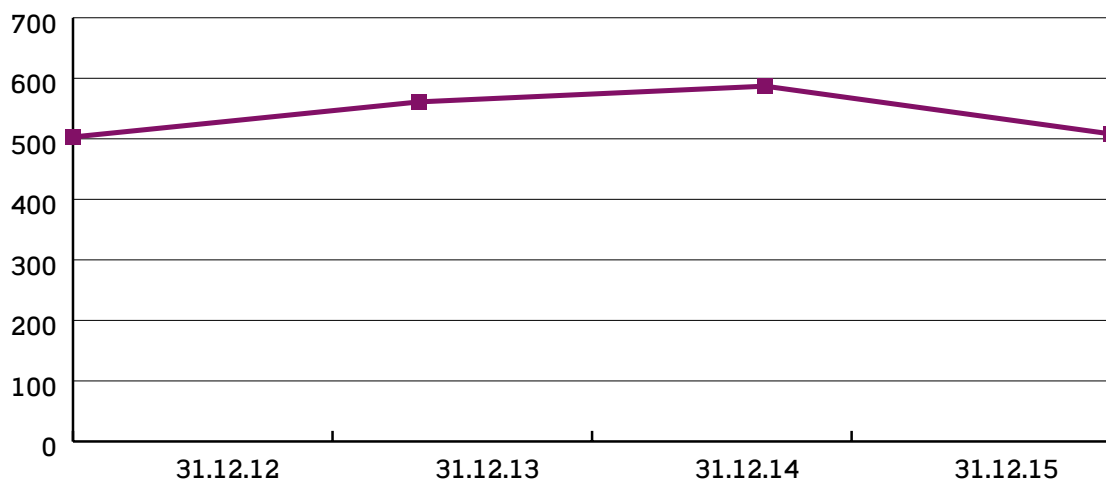
barnevernstjenesten, alle arenaer barnet er på (som skole og helsetjeneste) og oftest med biologisk familie. Samtidig skal eventuelle egne barn og familie ikke bli skadelidende. Det er helt avgjørende at fosterfamilier både får god opplæring før oppdraget starter, og god oppfølging og påfyll etter at barnet har flyttet inn.

Bufdir har ansvar for å utvikle og evaluere opplærings- og oppfølgingstilbud for fosterforeldre, mens Bufetat har ansvaret for at alle fosterhjem får nødvendig grunnopplæring gjennom opplæringsprogrammet PRIDE. Grunnopplæringen er evaluert til å fungere som en god forberedelse til å bli fosterforeldre.²⁵ Å ha ansvar for opplæringen er krevende, og direktoratet har derfor utviklet en kurslederopplæring for PRIDE-ledere i 2015.

På bakgrunn av økningen i antall enslige mindreårige asylsøkere som får opphold i Norge, er det igangsatt et særlig arbeid med å øke kunnskap til bruk i opplæring og

²⁴ Fosterhjemsbanken er et register over potensielle fosterhjem som kan ta imot barn. Tilgjengelige fosterhjem har i Fosterhjemsbanken status som «klargjort», «formidling» og «i bruk, men kan ta nye plasseringer». Med «formidling» menes fosterhjem som er stilt til disposisjon i en spesifikk sak, men hvor plasseringen ennå ikke er gjennomført.

FIGUR 10 Antall tilgjengelige fosterhjem i «Fosterhjemsbanken²⁴». Ved utgangen av året. 2013-2015.

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

rekruttering av fosterforeldre for barn med minoritetsbakgrunn.

I tillegg til opplæring har også staten ansvar for å gi tilbud om generell veiledning til fosterhjem. Som ledd i arbeidet med å fremme god kvalitet og kunnskapsbasert praksis ble det i 2015 opprettet et nasjonalt spisskompetansemiljø for å sikre bruk av kunnskapsbaserte modeller for generell veiledning av fosterforeldre.

Tilsyn

Når barn plasseres utenfor hjemmet, er det svært viktig at plasseringen følges godt opp. Alle barn som bor i fosterhjem skal få besøk av tilsynspersoner som skal kontrollere om barnet har det bra og får god omsorg. Mens det tidligere har vært spesifisert at det er barnevernet som har plikt til å føre tilsyn med fosterhjem, kan kommunen etter siste lovendring legge tilsynsansvaret til en annen kommunal etat. For å sikre at de som fører tilsyn med fosterhjem har nødvendig kunnskap, har direktoratet i 2015 utarbeidet en ny veileder for tilsyn med fosterhjem. Veilederen ble godt mottatt, og fylkesmenn uttrykker at den er nyttig verktøy for kommunene.

Helsehjelp til barn i barnevernet

Helsen til barn i barnevernet, og særlig den psykiske helsen til barn på barnevernsinstitusjoner, har vært et av direktoratets prioriterte satsingsområder i 2015. Målet med satsingen har vært å bidra til at barn og unge får nødvendige og forsvarlige helsetjenester.

Flere forskningsrapporter estimerer høy forekomst av psykiske vansker og lidelser hos barn med barnevernstiltak. I mars 2015

ble forskningsrapporten *Psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner* publisert.²⁶ Forskningsrapporten, som var finansiert av Helsedirektoratet og Bufdir, viste at mange barn i barnevernsinstitusjoner ikke får den helsehjelpen de har behov for. Rapporten konkluderte med at tre av fire barn hadde en eller flere psykiske lidelser.

En rekke felles oppdrag ble gitt Helsedirektoratet og Bufdir på området barnevern og helse i 2015, og direktoratene har hatt et tett samarbeid om gjennomføring av oppdragene. Tiltak som kan øke kunnskapstilfanget og tiltak som kan styrke samarbeidet og samhandlingen på tvers av tjenester, fag- og forvaltningsnivåer har stått sentralt i 2015.

Samarbeidsforumet for styrket samarbeid mellom barnevern og psykisk helsevern for barn og unge ble videreført i 2015. En kunnskapsoversikt og et felles rundskriv om samarbeidet ble utgitt.

Utviklingen av et opplæringsprogram om barn og unges psykiske helse for ansatte på barnevernsinstitusjoner fortsatte i 2015. Videre ble arbeidet med å kartlegge barnas erfaringer med fastlegeordningen, med psykisk helsevern for barn og unge og tverrfaglig spesialisert rusbehandling iverksatt. Et arbeid med å sammenfatte erfaringer med etablering av felles institusjoner ble påbegynt. Utredningen av juridiske problemstillinger knyttet til helsepersonells virksomhet i barnevernsinstitusjoner ble startet, og retningslinjer for helseansvarlig på barnevernsinstitusjoner ble utarbeidet. Strukturer og rutiner for samarbeid mellom de regionale helseforetakene og Bufetats regioner er på plass.

²⁵ Stefansen, K. og Hansen, T. (2014). En god forberedelse til å bli fosterforeldre: Evaluering av opplæringsprogrammet PRIDE. Oslo: NOVA.

²⁶ Kaye, N. S. m.fl. (2015). Psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner. Trondheim: NTNU.

En tverrfaglig arbeidsgruppe for barnevern og helse ble etablert i 2015. Arbeidsgruppen, som skal komme med forslag og anbefalinger til hvordan barn på barnevernsinstitusjoner kan sikres nødvendig og forsvarlig helsehjelp, leverer sin rapport første halvår 2016. I 2015 ble det lagt til rette for registrering av helsemessige behov, behandlingstilbud og gjennomført behandling i Bufetats saksbehandlingssystem. Dette vil gi oversikt over hvor mange barn som vurderes å ha behov for helsehjelp, og om de får den hjelpen de har behov for. Helsesatsingen videreføres i 2016.

Barn med plasseringstiltak gjennom Bufetat

2 304 barn var plassert i tiltak utenfor hjemmet gjennom Bufetat ved utgangen av 2015. Barna er enten plassert akutt (bvl. §§ 4-6 og 4-25), til behandling for alvorlige atferdsproblemer (bvl. §§ 4-24 og 4-26) eller for ivaretagelse av daglig omsorg i kortere eller lengre perioder (bvl. §§ 4-4, 4. ledd og 4-12). Det var nøyaktig samme antall barn i plasseringstiltak som ved utgangen av 2014.

Differensiering i statlig tiltaksapparat (S 4.1)

Tabell 3 viser omfanget av plasserte barn og unge ved utgangen av 2015, og synliggjør Bufetats differensierte tjenestetilbud ved å

TABELL 3 Antall barn i tiltak utenfor hjemmet fordelt på plasseringshjemmel og tiltakstype. Per 31.12.2015.

	Totalt	Institusjoner		Fosterhjem		
		Statlige institusjoner	Private institusjoner	Statlige beredskaps-hjem	Statlige familiehjem	Private fosterhjem
TOTALT	2 304	394	504	375	459	572
Akutthjemler	512	93	50	225	9	135
<i>Frivillig</i>	106	27	13	37	5	24
<i>Tvang</i>	406	66	37	188	4	111
Atferdshjemler	184	69	107	0	3	5
<i>Frivillig</i>	75	31	36	0	3	5
<i>Tvang</i>	109	38	71	0	0	0
Omsorgshjemler	1598	232	346	149	444	427
<i>Frivillig</i>	372	94	127	18	78	55
<i>Tvang</i>	1 226	138	219	131	366	372
Hjemmel ikke registrert	10	0	1	1	3	5

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

vise tiltakstype, eierform og hvilke lovhemler barna er plassert etter. Tabellen er gruppert etter de tre hjemmekategoriene barna var plassert etter ved utgangen av 2015.

Sammenlignet med 2014 har det vært en økning på 4 prosent i antall barn plassert på akutthjemmel.²⁷ En større andel av barna er blitt gitt et tilbud i fosterhjem fra private leverandører, mens statlige beredskapshjem i mindre grad ble benyttet. Denne utviklingen er ikke ønsket, og flere av Bufetats regioner har satt inn tiltak for å ivareta en større andel av akuttplassingene i statlige beredskapshjem. Eksempel på et slikt tiltak er å rekruttere flere statlige beredskapshjem. Det er utarbeidet en veileder og rutiner for standardisert arbeid i akuttsituasjoner med mål om bedre trygghet og forutsigbarhet. Rutinene ble innarbeidet i alle statlige tiltak i 2015, og tilbakemeldinger fra Bufetats regioner tilsier at variasjonen i arbeidet med akuttsaker har blitt redusert.

Det var en relativt stor nedgang på 8 prosent i antall barn som ble plassert på atferdshjemmel. Denne trenden viste seg gjennom hele året og var særlig stor for ungdom som ble plassert på grunn av vedvarende rusmiddelmisbruk. Noe av nedgangen kan skyldes at det jobbes godt forebyggende med denne gruppen. Bl.a. oppnår de forskningsbaserte hjelpetiltakene MST og FFT svært gode resultater. En annen årsak kan være barnevernets fokus på kort oppholdstid i institusjon, slik at barna forttere skrives ut til andre tiltak eller hjem når de vurderes ferdigbehandlet. Antall barn på omsorgshjemmel var relativt stabilt sammenlignet med 2014. Andel av barna som fikk tilbud på institusjon sammenlignet med fosterhjem, var også relativt lik som i 2014. Dette kan tyde på at det er en stabil andel av barn som plasseres utenfor hjemmet på omsorgshjemmel som har så omfattende hjelpebehov at kommunene vurderer at de skal ivaretas i institusjon snarere enn i fosterhjem.

²⁷ Se Bufdirs årsrapport for 2014.

TABELL 4 Antall plasser i statlig eide institusjoner etter type funksjon/målgruppe ved utgangen av året.

Målgrupper	31.12.2014	31.12.2015
Totalt	473	470
Akutt	116	114
Barn under 13 år	12	9
Omsorg for ungdom	234	234
Behandling for ungdom	111	113
Alvorlige atferdsvansker - vedvarende rusmisbruk	22	21
Alvorlige atferdsvansker - høy risiko for videre problemutvikling	41	45
Alvorlige atferdsvansker - lav risiko for videre problemutvikling	48	47

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

Kapasitetsutnyttelse

Bufetat krever høy utnyttelse av kapasiteten i egne institusjoner. I tillegg til at det er svært kostnadskrevende å gå med lavt belegg, kan det også være en indikasjon på at kvaliteten i tiltaket er av en slik karakter at det ikke er faglig forsvarlig å fylle opp kapasiteten tiltaket er kvalitetssikret for. Lavt belegg kan også indikere at institusjonstiltakene ikke er tilstrekkelig tilpasset kommunenes behov for plasser.

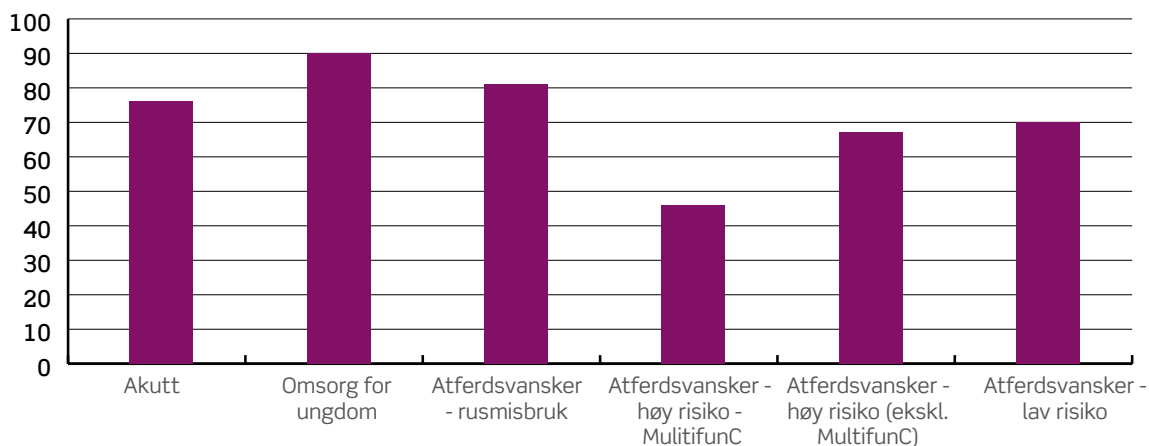
Figur 11 viser kapasitetsutnyttelsen i statlig eide institusjoner fordelt på målgrupper (S 4.2). I akuttinstitusjonene er det viktig å ha noe ledig kapasitet til enhver tid slik at man har god beredskap for å kunne ivareta bistandsplikten ovenfor kommunene. Direktoratet vurderer derfor at en kapasitetsutnyttelse på 76 prosent for disse tiltakene er bra. Kapasitetsutnyttelsen i målgruppen «omsorg for ungdom» er på 90 prosent. Dette betyr at disse tiltakene til enhver tid klarer å ha nært

opp mot fullt belegg. At tiltakene kan ha så høyt belegg indikerer både at de har god kvalitet og at antall plasser i de ulike regionene er riktig dimensjonert. I institusjoner rettet mot ungdom med atferdsvansker har kapasitetsutnyttelsen vært lavere. Lavest var den i MultifunC-institusjonene hvor kapasitetsutnyttelsen var 46 prosent i 2015. Dette betyr at de tiltakene som ble satt inn for å bedre kapasitetsutnyttelsen i MultifunC, jf. årsrapport for 2014, og tertialrapporter for 2015, ikke har hatt ønsket effekt.

Resultatene fra MultifunC-behandling følges opp av Universitetet i Tromsø/RKBU Nord gjennom en effektstudie. Ettårsrapporten ble ferdigstilt i 2015 og viser at flere ungdommer fra MultifunC bor hjemme 12 måneder etter inntak mens majoriteten av ungdommene i kontrollgruppen fortsatt befinner seg på den samme institusjonen. Det er imidlertid ikke mulig å konkludere om MultifunC eller kontrollgruppen er best egnet for unge med alvorlige atferdsvansker på bakgrunn av de

FIGUR 11

Kapasitetsutnyttelse i statlig eide institusjoner etter type målgruppe (institusjoner for barn under 13 år er utelatt). Prosent. 2015.

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

data og resultater som nå foreligger. Rapport med resultater to år etter inntak på institusjon vil foreligge høsten 2016.

Direktoratet vurderer også at belegget generelt på atferdsinstitusjonene er for lavt. For målgruppen «atferdsvansker- vedvarende rusmisbruk» har det imidlertid vært en vesentlig bedring mot slutten av året. Et belegg på over 80 prosent for denne målgruppen vurderes som tilfredsstillende. Dersom regionene over tid av ulike årsaker ikke klarer å benytte kapasiteten i tiltakene sine, gjøres det risikoanalyser, og det vurderes hvilke tiltak det er behov for å sette inn. Det kan f.eks. være at noen institusjonsavdelinger må endre målgruppe.

Utsiktede flyttinger

Flytting av barn fra en omsorgssituasjon til en annen har et positivt mål: å forbedre ivaretagelsen av barnet og sikre det stabil og god omsorg som det ikke får i sin egen familie. Det er uunngåelig med flytting av barn som trenger endring i sin omsorgssi-

tuasjon, men på den andre siden bør antall flyttinger begrenses. Når flytting skjer, bør den være godt planlagt og gjennomført for å unngå stress og ekstra belastninger.

I løpet av andre halvår 2015 har 16 prosent av de 1 445 avsluttede tiltakene i statlige og private institusjoner og fosterhjem vært utsiktede flyttinger (S 4.7). En utsiktet flytting betyr at formålet med plasseringen ikke er oppnådd. I noen tilfeller flytter barnet hjem, men en utsiktet flytting innebærer ofte at den også er uønsket. Det er første gang direktoratet kan framstille tall på utsiktede flyttinger, og først når en tidsserie er etablert kan vi vurdere om resultatkravet om reduksjon i andel utsiktede flyttinger er oppnådd. Andelen utsiktede flyttinger synes imidlertid lavere enn påstander som ofte framstilles i media og ellers i samfunnsdebatten. Før direktoratet gir en vurdering av nivået på utsiktede flyttinger, ønsker vi å drøfte med relevante aktører hva som er et realistisk mål for dette parameteret.

TABELL 5

Tilsiktede og utsiktede flyttinger ved avsluttede tiltak i statlige og private institusjoner og fosterhjem. I løpet av andre halvår 2015. Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Tilsiktet	1 218	84
Utsiktet	227	16
Totalt	1 445	100

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

Forskningsbaserte tiltak

Kartleggingsverktøy for ungdom med atferdsvansker

For å kartlegge risiko for videre problem utvikling av atferdsvansker, benyttes kartleggingsverktøyet YLS/CMI. Verktøyet benyttes for å kartlegge kjennetegn ved ungdom med atferdsvansker og deres situasjon. Resultatet vil være relevant for valg av tiltak, tiltaksnivå og utvikling av behandlingsplan. Skjemaet består av følgende seksjoner som gir en risikovurdering og forbindelse mellom risiko og formulering av en behandlingsplan.

- Kriminell historie
- Jevnalderforhold
- Rusbruk
- Fritid
- Personlighet og atferd

- Holdninger og orienteringer
- Familieforhold og foreldrepraksis
- Skole og arbeid

Maks skåre er 42 der "høy-risiko" er skår på mellom 23 og 42, "moderat risiko" på mellom 9 og 22 og "lav risiko" mellom 0 og 8. I tillegg skal det gjøres en klinisk vurdering av saken.

Det vil være forskjellig risiko (antall risikofaktor) blant lavrisikoungdommer. Noen vil ha få risikofaktorer, andre flere, og det er ulikt hvor lenge ungdommene har holdt på. Få vil imidlertid ha en langvarig negativ utvikling med oppstart i barndommen. Hovedforskjell mellom lav- og høyrisiko-ungdommer er varighet av problematferd, forskjell i ferdigheter og hvor etablert negativ atferd og holdninger er.

I tillegg til kartleggingsverktøyet nevnt over, tilbyr enkelte av Bufetats regioner. Funksjonell familierapi (FFT). Slike hjelpetiltak kan også gis av andre statlige og kommunale aktører.

Direktoratet har gjennom forvaltningen av et øremerket tilskudd gitt Atferdssenteret ansvar for å ha kunnskap om implementering av og resultater bl.a. i MST, FFT og PMTO.

TABELL 6**Antall avsluttede saker i de forskningsbaserte tiltakene etter avslutningsgrunn 2015.**

	MST	FFT	TFCO
Antall avsluttede saker	450	102	7
Fullførte behandlingsforløp	90 %	83 %	86 %
Barnevernet overtok plasseringen	6 %	4 %	
Manglende samarbeidsallianse	4 %	13 %	14 %

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

De aller fleste ungdommer/familier som starter med MST, FFT eller TFCO (Treatment Foster Care Oregon) fullfører behandlingen. Å gjennomføre hele behandlingsforløpet er viktig for å oppnå en mer varig endring og direktoratet er derfor fornøyd med disse tallene.

MST (multisystemisk terapi) og FFT (funksjonell familierapi) er familie- og nærmiljøbasert behandling for ungdom, i alderen 12–18 år, med alvorlige atferdsproblemer. Det kan dreie seg om ungdom som er voldelig eller aggressiv, som har problemer på skolen, som ruser seg, eller som har venner som har uheldig innflytelse på dem. Ut fra score ved inntak kan det se ut som ungdom som ble gitt MST hadde høyere risiko for videre problembelastning enn barn som ble gitt FFT (jf. beskrivelse av YLS/CMI). Begge metodene viser imidlertid svært god effekt på alle kriteriene. Særlig er effekten stor for MST-behandling.

TFCO er en fosterhjembasert behandlingsmetode for ungdommer i alderen 12–17 år med alvorlige atferdsproblemer. Den er utviklet som et alternativ til

institusjonsplassering eller annen gruppebasert plassering. Ungdommens familie må forplikte seg til å delta aktivt i behandlingen, og målsetting er at ungdommen skal kunne flytte hjem.

Ungdom som ble gitt TFCO-behandling hadde ved inntak i gjennomsnitt samme risikonivå som ungdom som mottok MST. Særlig god måloppnåelse hadde tiltaket på målsettingen «misbruker ikke rusmidler» der måloppnåelsen var 100 prosent.

For MultifunC var gjennomsnittlig risiko ved inntak mellom 20 og 28. Dette er da også et institusjonstiltak som skal gi behandling for alvorlige atferdsvansker til ungdom med høy risiko for videre problemutvikling. Gjennomsnittlig resultat ved avslutning varierer mellom 5 og 15²⁸. Dette vurderes å være et godt resultat for denne målgruppen.

Direktoratet har foreløpig ikke tall som viser effekt av PMTO. Atferdssenteret jobber med å utvikle og implementere et databasert tilbakemeldingssystem for registrering av PMTO-saker. Når dette systemet er på plass vil direktoratet også kunne vurdere effekten av dette tiltaket.

²⁸ Tall fra Nasjonalt inntaksteam.

TABELL 7 Grad av måloppnåelse i de forskningsbaserte tiltakene MST, FFT og TFCO. Målt ved inntak og avslutning i perioden 01.01.2015-31.12.2015

	Snitt risiko (YLS/CMI)	Nasjonale mål				
		Ungdommen er ikke plassert	Går på skole	Er ikke i konflikt med loven	Misbruker ikke rusmidler	Bruker ikke vold/trusler
MST						
Ved inntak	20	91 %	34 %	41 %	52 %	22 %
Ved avslutning	7	100 %	88 %	97 %	96 %	96 %
FFT						
Ved inntak	13	95 %	74 %	89 %	91 %	71 %
Ved avslutning	6	99 %	89 %	96 %	99 %	98 %
TFCO						
Ved inntak	20	50 %	33 %	67 %	67 %	50 %
Ved avslutning	12	83 %	83 %	83 %	100 %	83 %

Kilde: Atferdssenteret

HOVEDMÅL 5: TILSTREKkelig KAPASITET OG KOMPETANSE I BARNEVERNSTJENESTENE

Kvalitet og forsvarlighet i tjenestene er uløselig knyttet til kompetanse, ferdigheter og kunnskap. En av direktoratets mest sentrale roller er å understøtte barnevernstjenestene i deres oppgaver, noe som langt på vei innebærer å bidra til kompetanseheving gjennom ulike kanaler. Et sentralt arbeid er å styrke sammenhengen mellom profesjonsutdanningene og praksisfeltet, slik at nyutdannede er mer rustet til å stå i jobben. Direktoratet jobber også målrettet med å gi barn og unge med tiltak i statlig barnevern et godt skole- og opplæringstilbud, fordi frafallet i videregående opplæring blant barn med barnevernstiltak er for høyt. I 2015 er det bl.a. utarbeidet en nettbasert veileder for ansatte i skole og barnevern, som gir nyttige verktøy og kunnskap for de som skal følge opp barna. De senere årene har det vært mange ambisjoner på vegne av barnevernsfeltet (uttrykt i Prop 106 L), og barnevernet har gjennomgått store endringer. Dette legger et stort ansvar på direktoratet og det er ikke alltid ressursene er tilstrekkelige til å løfte samtlige oppgaver (se vedlegg 1). I 2015 har ressurskrevende oppgaver for direktoratet bl.a. vært å delta i forarbeid til forsøk med strukturendringer som regjeringen ønsker

å gjennomføre, samt å bistå inn i den kommende stortingsmeldingen om fosterhjem.

Det er et mål å sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i barnevernstjenestene. Det innebærer at direktoratet må legge til rette for at barn som har behov for det gis et egnet tilbud, både gjennom drift av statlige plasser, og ved å tilrettelegge for lovlige innkjøp av tjenester fra private leverandører. Kapasitet er direkte knyttet til muligheten for å gi tiltak til riktig tid, og omtales under hovedmål 4.

Under dette hovedmålet omtales ulike innsatser knyttet til rollen som faglig premissleverandør, tiltak for å heve kompetansen til ansatte i barnevernet, den samordnede innsatsen for å bedre barn og unges skole- og opplæringstilbud og utfordringer knyttet til manglende tillit til barnevernet.

Faglig premissleverandør for barnevernet

Fra 2014 fikk direktoratet nye oppgaver som faglig premissleverandør for hele barnevernet. Utvikling og etablering av denne

Flertallet av barn og unge med tiltak fra Bufetat har og benytter et skoletilbud.

Styringsparametere i tildelingsbrev 2015.

Styringsparameter 2015	Resultatkrav 2015	Resultat 2015	Kommentar
S 5.2 Andel barn i statlige plasseringstiltak som benytter et skoletilbud i ordinær grunnopplæring.	Økning i andel barn i statlige plasseringstiltak som benytter et skoletilbud i ordinær grunnopplæring.	Grunnet ulik forståelse av begrepet «ordinær grunnopplæring» i Bufetats regioner kan ikke direktoratet svare ut dette parameteret.	Se nærmere forklaring under omtalen av skole og opplæring.

rollen har også vært høyt prioritert i 2015, bl.a. gjennom å jobbe opp mot interessenter, og ved å framskaffe dokumenterbar kunnskap om barnevernet. Dette er avgjørende for virksomhetens omdømme og den tillit barnevernet er avhengig av.

Samarbeid med fylkesmannsembetene

Fylkesmannen er en viktig aktør i etableringen av direktoratets rolle som faglig premissleverandør for barnevernet, og har en sentral rolle i kompetanse- og kvalitetsutviklingen i kommunale tjenester for barn og unge. Direktoratet har derfor hatt en omfattende aktivitet knyttet til samarbeid med fylkesmennene, og gjennomført møter med embetsledelsen hos alle fylkesmenn. Direktoratet har samarbeidet tett med embetene for å videreutvikle deres rolle som sentrale kunnskaps- og kompetansemiljøer på barnevernstjenestens oppgaver, og bistått departementet i styringsdialogen knyttet til embetsoppdraget.

Forskning og utvikling

En viktig oppgave for direktoratet er å bidra til videreutvikling av et kunnskapsbasert barnevern. Kunnskap om barnevernet vil hjelpe kommunale og statlige tjenester til å treffe gode beslutninger om utvikling av praksis som også kommer det enkelte barn til gode. I 2015 igangsatte direktoratet forsknings- og utviklingsprosjekter på en rekke områder, herunder undersøkelsesarbeidet i kommunalt barnevern, ettervern, juridiske problemstillinger mellom helsesektoren og barnevernet, og utviklingen av ny veiledningsmodell på institusjoner. De nye prosjektene er viktige steg i riktig retning for å utvikle direktoratets og sektorens kunnskap om forhold som er avgjørende for å kunne utvikle innhold, ansvar og organisering av det framtidige barnevernet. Av konkrete prosjekter ønsker direktoratet særlig å nevne:

- Minst hjelp til dem som trenger det mest?²⁹ Et forskningsprosjekt som utforsker brukerfamilienes erfaringer med barnevernet.
- Psykisk helse hos barn og unge i barneverninstitusjoner (se omtale under Helsehjelp til barn i barnevernet).
- Fra bekymring til beslutning. Et igangsatt forskningsprosjekt om undersøkelsesarbeidet i kommunalt barnevern (se omtale under Kvalitet i meldings- og undersøkelsesfasen).

Gjennom forvaltningen av øremerkede tilskudd samarbeider direktoratet også med Atferdssenteret og de regionale kompetansesentrene for barn og unge om utvikling av kunnskap om barnevernet og utprøving av konkrete tiltak i tjenestene i både stat og kommuner.

Barnevernsstatistikk

For å følge utviklingen på barnevernsområdet og øke kvaliteten i beslutningsgrunnlaget, er det sentralt å utvikle og synliggjøre statistikk. Dette har vært en sentral oppgave i 2015, og vi har lansert nye nettsider som presenterer barnevernsstatistikk (se tema Digitalisering og nettsatsing). I tillegg har direktoratet i 2015 overtatt ansvaret for kommunenes halvårsrapportering på barnevernsområdet. Rapporteringen bidrar til å dekke behovet for hyppigere statusoversikt enn det Statistisk sentralbyrås offisielle barnevernsstatistikk gir, og gir oss bedre mulighet til å følge med på utviklingen og tilstanden i det kommunale barnevernet. Direktoratet jobber med å vurdere halvårsrapporteringens innhold, bruksområde og datakvalitet. Det er i tillegg startet et arbeid med å utvikle en ny rapporterings- og publiseringsløsning hvor også kommunenes kvartalsrapportering til fylkesmannen om overholdelse av frister vurderes. Dette skal bidra til en bedre og mer effektiv rapportering.

35%

har et godt eller meget godt inntrykk av barnevernet i sin kommune.

²⁹ Clifford, C. m.fl. (2015). Minst hjelp til dem som trenger det mest?: Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet «Det nye barnevernet». Bodø: Nordlandsforskning.

Faglige råd til departementet

En kjerneoppgave for direktoratet er å gi løpende faglige råd til departementet. I 2015 har mange ressurser gått med til slikt arbeid. I forbindelse med regjeringens behandling og forslag om ny oppgave- og ansvarsfordeling i barnevernet, har direktoratet på oppdrag fra departementet utredet befolkningens behov for hjelp fra barnevernet, forslag til tjenestetilbudet til barnevernets basis- og spesialisttjenester og kriterier for å utløse spesialisttjenester. Juridiske, økonomiske og administrative konsekvenser er vurdert.

Direktoratet har bistått departementet med omfattende leveranser i forberedelsen av forsøk med ny ansvarsdeling mellom stat og kommune på barnevernområdet. For kommunene Nøtterøy, Røyken og Alta vil det bli forsøk med ny ansvarsfordeling på barnevernområdet fra 1. april 2016. Det har i tillegg vært avsatt ressurser til å bistå departementet i arbeidet med stortingsmeldingen om fosterhjem som kommer i 2016.

Kompetanseutvikling

For å utvikle og heve kompetansen til ansatte i barnevernet har direktoratet gjennomført en rekke aktiviteter. Dette er både knyttet opp mot de formelle utdanningene i universitets- og høgskolesektoren, og mot den mer uformelle og løpende opplæringen som pågår via fylkesmennene og i Bufetat.

Profesjonalisering av barnevernet

Det er i flere sammenhenger pekt på at det er et bekymringsfullt avvik mellom kvalitetskravene som stilles til de ansatte i barnevernet og kompetansekravene i grunnutdanningene.³⁰ Direktoratet jobber derfor målrettet og langsiktig med å styrke denne sammenhengen.

I 2015 har direktoratet levert innspill til departementet til en kompetansestrategi for barnevernet, som legger opp til en trinnvis profesjonalisering av ansatte i norsk barnevern. I denne strategien vurderes autorisasjon som det siste og viktigste virkemiddelet i denne prosessen. En autorisasjonsordning innebærer at kommunalt barnevern kun kan ansette de som har fått godkjent autorisasjon etter innsendt og vurdert søknad. Det er direktoratets vurdering at de tiltakene som pekes på i innspill til kompetansestrategi må utredes før autorisasjon. Et første steg i retning av en profesjonalisering er å forbedre kompetansen til ledere ved å gi dem anbefalinger om krav og forventninger. Direktoratet har ferdigstilt en første versjon av dette dokumentet, som danner grunnlaget for den nasjonale barnevernslederutdanningen som starter ved NTNU i 2016. Den nystartede videreutdanningen hadde mer enn 100 søkere. Dette er et langt høyere antall enn til andre videreutdanninger, noe som viser at den treffer et behov i praksisfeltet.

Barnevernstudenter som mentor for minoritetsbarn

Nattergalen er en mentorordning som skal styrke kultursensitivitet og flerkulturell kompetanse i barnevernet gjennom å gi bachelorstudenter på barnevernsutdanningen bedre kunnskap og kompetanse om barn og unge med minoritetsbakgrunn og deres familier. Videre skal den bidra til at flere barn og unge med minoritetsbakgrunn får bedre ferdigheter i norsk, økt skolemotivasjon, styrket selvfølelse og flere mestringsopplevelser, slik at flere fullfører videregående opplæring. Barn i alderen 8–12 år får studenter som mentorer i ett skoleår, og ordningen vurderes som populær både blant barn og studenter. Direktoratet har siden

³⁰ NOU 2009:8 (2009). Kompetanseutvikling i barnevernet: Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet; Meld. St. 13 (2011–2012). (2012). Utdanning for velferd: Samspill i praksis. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

2012 videreført driften av mentorordningen gjennom å fordele øremerkede tilskuddsmidler på 3 mill. kroner til universiteter og høyskoler som til enhver tid deltar i ordningen. Ordningen er tenkt evaluert i 2016.

Spisskompetanse

Direktoratet har etablert flere spisskompetansemiljøer i Bufetat som skal bidra til å utvikle og vedlikeholde spesialkompetansen innenfor forskning, fagutvikling og praksisutøvelse på sentrale fagområder der det er store utfordringer.

I 2015 er det etablert spisskompetansemiljøer på områdene akuttarbeid i barnevernet, veiledning av fosterhjem og sikkerhet i forebygging og håndtering av utagering og farlige situasjoner. Miljøene er plassert i barnevernstiltak og familievernkontorer, og skal gi veiledning og opplæring til andre som jobber i feltet.

På akuttområdet og i veiledning av fosterhjem er det tidligere etablert et kunnskapsgrunnlag. Slikt grunnlag fantes ikke på området trygghet og sikkerhet i institusjonene. Direktoratet nedsatte derfor en ekspertgruppe som har bidratt i arbeidet med å lage en faglig kunnskapsbasert anbefaling på området.

Opplæringsprogram om fysiske, psykiske og seksuelle overgrep

HandleKraft er et opplæringsprogram om fysiske, psykiske og seksuelle overgrep. Programmet vektlegger forebygging, avdekking av overgrep og utviklingsfremmende tiltak til støtte og omsorg både for overgrepsutsatte, og for barn som selv har krenket andre. Målgruppen for programmet er ledere og ansatte i statlige barnevernsinstitusjoner og fosterhjemtjenester. Programmet

fokuserer på å styrke ansattes tåleevne, selvrefleksjon og relasjonskompetanse, og er ett av flere programmer som skal bidra til at etatens tiltak er trygge og sikre for barn. Programmet er implementert i alle landets regioner og er evaluert med gode resultater³¹. Ved utgangen av 2015 har om lag 1 600 ansatte gjennomført hele eller store deler av programmet. Direktoratet er fornøyd med deltakelsen, og fortsetter implementeringen i 2016.

HandleKraft-programmet er utvidet til også å omfatte HandleKraftVekst som skal bidra til å vedlikeholde og videreutvikle kunnskap lokalt på arbeidsplassen. Programmene revideres i 2016, og skal deretter tilbys private barnevernsinstitusjoner.

Skole og opplæring

Gjennomført skolegang er en svært viktig faktor for å mestre et selvstendig voksenliv. Vi vet at barn og unge med tiltak fra barnevernet har lavere gjennomsnittskarakterer i grunnskolen enn barn uten barneverns-erfaring³². Kun fire av ti barn med barnevernstiltak gjennomfører videregående skole, mot åtte av ti i den øvrige befolkningen³³. En av de viktigste oppgavene barnevernet har, er derfor å legge til rette for at skolegang gjennomføres. De siste årene har direktoratet rettet en betydelig innsats for å bedre skoletilbudet til barn i barnevernet gjennom et eget skoleprosjekt.

Kvalitet på skoletilbudet til barn og unge i statlige og private institusjoner og fosterhjem

Bufetats regioner har rapportert på skoletilbudet til barn og unge i institusjoner og statlige/private fosterhjem. Denne rapporteringen viser at det store flertallet av

³¹ EY (2014). Evaluering av HandleKraft.

³²Frønes, I. (2015). The Absence of Failure: Children at Risk in the Knowledge Based Economy. Child Indicators Research. Online: DOI 10.1007/s12187-015-9309-3.

barna har et skoletilbud og benytter tilbudet. Hovedbildet er at kvaliteten på skoletilbudet er god, men at det er forhold knyttet til skolesituasjonen som er utfordrende. Det er variasjon både når det gjelder skolens tilrettelegging for barn som trenger et individuelt tilpasset undervisningsopplegg, og i lærernes kompetanse på håndtering av barn og unge med særskilte utfordringer og behov. Barnas rettigheter etter opplæringslova oppfylles ikke i alle saker, og avvik er registrert når det gjelder bruk av individuelle opplæringsplaner, vedtak om spesialundervisning og bruk av sakkyndige vurderinger som grunnlag for vedtak. Det kan være særlig utfordrende for skolene å gi et godt nok tilbud til barn og unge med psykiske helseutfordringer, atferdsproblemer og akuttplasserte barn.

Gjennom styringsparameter S 5.2 skal direktoratet rapportere om hvorvidt andelen barn i statlige plasseringstiltak som benytter et skoletilbud i ordinær grunnopplæring har økt siden 2014. Direktoratet kan dessverre ikke svare ut dette parameteret for 2015. Dette skyldes at begrepet «ordinær grunnopplæring» har blitt forstått ulikt av regionene, og at svarene derfor ikke gir et godt nok bilde. Direktoratet vil iverksette tiltak for å bedre datakvaliteten for 2015. Anbefalingen fra Riksrevisjonen 2012 om å sikre pålitelig styringsinformasjon om barnas faktiske opplæringstilbud og utbytte av opplæringen, er derfor ikke oppnådd i 2015.

Skoleprosjektet

Målsettingen med skoleprosjektet er å skape ønskede holdnings- og handlingsendringer i barnevern og skole gjennom systematisk og langsiktig innsats, slik at barn i barnevernet får et godt utbytte av sin skolegang og fullfører videregående opplæring. I denne sammenheng er det avgjørende å få til en

god samordning av innsatsen fra alle viktige aktører. I skoleprosjektet er derfor styringsgruppen bestående av representanter fra Utdanningsdirektoratet, fylkesmennene og Bufdir svært viktig. Gjennom skoleprosjektet følger direktoratet opp tre av anbefalingene gitt av Riksrevisjonen i 2012 om å 1) videreutvikle samarbeidet med aktuelle aktører, 2) heve ansattes kompetanse om barnas rettigheter på opplæringsområdet og 3) utvikle kultur og holdninger som understøtter et godt barnevern.

For å sikre at barn med tiltak fra barnevernet får en bedre tilpasset skolegang, er god kunnskap og riktige holdninger blant ansatte i barnevern- og skolesektoren sentralt. Deres holdninger til skole og utdanning for barn med tiltak fra barnevernet ble kartlagt i 2014 og resultatene viste at ansatte i både skole og barnevern har lavere forventninger til barn med barnevernstiltak enn til andre barn. En ny kartlegging vil etter planen gjennomføres i 2017 for å se om innsatsen i skoleprosjektet har ført til ønskede holdningsendringer.

I 2015 har de viktigste tiltakene vært rettet mot dem som arbeider direkte med barna. For å sikre en felles forståelse av oppgave- og ansvarsforhold ble det i begynnelsen av året gjennomført fylkesvise dialogkonferanser i alle landets fylker med deltakelse fra ansatte i skole- og barnevernssektoren. Disse konferansene dannet et viktig grunnlag i prosessen med å implementere en veileder for et godt samarbeid mellom skole og barnevern. Veilederen, som ble lansert på nett i oktober, oppleves av målgruppen som relevant og nyttig ved etablering av konkrete skoletilbud. Veilederen vil oppdateres i tråd med tilbakemeldinger innen april 2016. Det arbeides også med å tilby et obligatorisk opplæringsprogram som vil gi grunnleggende kunnskaper blant alle ansatte i skolen og

³³ Kristofersen, L.B. & Sverdrup, S. (2013). Følger av oppvekst med rus og psykiske helseproblemer i familien. I Hammer, T. og Hyggen, C. (red.) Ung voksen og utenfor. Mestring og marginalitet på vei til voksenlivet, (s. 111-128). Oslo: Gyldendal Akademisk

barnevernet, og mer handlingsrettet dybdekunnskap for dem som er skoleansvarlige i barnevernet. Denne opplæringen vil skje gjennom anskaffelse av et felles digitalt opplæringsprogram om henholdsvis skole, psykisk helse og sikkerhet i institusjon. Arbeidet vil videreføres i 2016 og 2017.

For å etablere et bedre kunnskapsgrunnlag om skoleprestasjoner, opplæringsløp, eventuell arbeidsmarkedstilknytning og/eller mottak av ytelser for ulike grupper av barn og unge med barnevernserfaring ble det i 2015 sendt en bestilling til Statistisk sentralbyrå om sammenstilling av barneverns- og utdanningsstatistikk. Forventet leveranse er i første halvår 2016.

For å hjelpe barn med å gjennomføre skolegang, er det viktig at de tiltakene som iverksettes er basert på kunnskap om hva som har best effekt. Direktoratet har derfor innhentet innspill fra forskningsmiljøer, og det vil bli utarbeidet et grunnlagsnotat der man ser ulike tiltak opp mot hverandre. Det vil utlyses forskningsoppdrag der man ser nærmere på tiltakene Familiekonsulenter som hjelpetiltak og tiltaket Sammen for Læring.

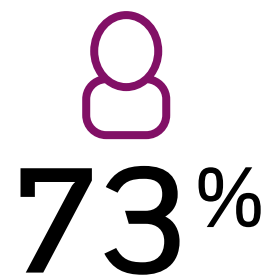
Tillit til barnevernet

Det norske barnevernet har det siste året vært under hardt press både nasjonalt og internasjonalt. Store og synlige saker som i 2015 har utfordret tilliten til barnevernet, er demonstrasjoner mot norsk barnevern i flere europeiske land. I sommer underskrev 150 eksperter en bekymringsmelding mot barnevernet. De senere årene er det satt fokus på utfordringer i møtet mellom barnevern og familier med etnisk minoritetsbakgrunn, både gjennom forskning, henvendelser til direktoratet og hendelser gjengitt i media. Direktoratet ser dette som bekymringsfullt. Mangelfull tillit kan påvirke barn og foreldre slik at de unngår å søke

hjelp. Det er fare for at barna får hjelp for sent, eller at de får mindre utbytte av barnevernets ulike tjenester. Tillitsutfordringer kan med andre ord påvirke mulighetene for likeverdige tjenester.

Direktoratet jobber med denne problemstillingen på flere måter. Bl.a. gir de nyopprettede nettsidene et viktig bidrag til å avlive myter, ved å framstille fakta og kunnskap om barnevernet. Videre har direktoratet utarbeidet en strategi for å øke tilliten mellom etniske minoritetsmiljøer og barnevernet i perioden 2016-2020. Strategien skal danne grunnlag for direktoratets utvikling og bruk av virkemidler i rollen som fagdirektorat for barnevernet og som etatsstyrer for det statlige barnevernet. Strategien skal følges opp med årlige handlingsplaner. Direktoratet er også godt i gang med å opparbeide mer kompetanse på barnevern over landegrensene.

Samtidig som barnevernet står ovenfor særskilte utfordringer i møte med noen grupper, er det gledelig at den generelle tilliten til barnevernet har økt de senere årene. En undersøkelse gjennomført i 2015 viser at hele 73 prosent ville henvendt seg til barnevernet dersom de var bekymret for et barn³⁴. Dette er en økning på 11 prosentpoeng siden 2008. Også utvalgsundersøkelsen Norsk Monitor³⁵ viser at befolkningen over tid har fått et bedre inntrykk av barnevernet, ved at andelen med et godt inntrykk av barnevernet har steget fra 17 prosent i 2003 til 28 prosent i 2013.

73%

ville henvendt seg til barnevernet dersom de var bekymret for et barn.

^{34/35}

Ipsos (2015). Undersøkelse om barnevernet. Utarbeidet for barne- og familiedirektoratet.

Illustrasjonsfoto: Trine Poppe

HOVEDMÅL 6: RETTSIKKERHET FOR BARN, UNGE OG FAMILIENE DERES

Norge har et lovverk som ivaretar rettsikkerheten for barn, unge og familier på en god måte. På direktoratets områder reiser imidlertid mange dilemmaer seg med jevne mellomrom. Det siste året har særlig barnevernsområdets akutt- og omsorgsovertakelsesregelverk blitt debattert og interessekonfliktene har blitt tydelige. Barnets behov for trygghet og riktig omsorg, foreldrenes ønske om å beholde omsorgen og samfunnets ansvar for å verne barn og unge kan av og til peke i ulike retninger. Direktoratet vurderer at dagens regelverk gir gode rammer for ivaretagelse av rettsikkerheten, men at regelverket må være kjent, forstått og praktisert rett for å virke etter intensjonen. I 2015 har vi derfor prioritert regelverksfortolkninger når spørsmål har blitt reist av fylkesmenn, kommuner, Bufetat eller befolkning. Videre har vi arbeidet for å gjøre sentrale deler av regelverket og barnevernsystemet i Norge bedre kjent. Direktoratet har også deltatt i referansegruppen til regjeringens barnevernlovutvalg.

Rettsikkerhet for barn og unge er også nært knyttet til medvirkning. Barn har rett til å bli informert om vurderinger og beslutninger som angår deres liv, og de skal ha rett til å uttale seg og bli hørt av de som gjør vurderinger og tar beslutninger. Familieråd er en viktig metode for å nå dette målet. Videre er det viktig at ansatte på offentlige arenaer der barn tilbringer tid, som barnehager, skoler og institusjoner, har god kunnskap om regler de forvalter og det konkrete innholdet i disse. F.eks. gir rettighetsforskriften ansatte i barnevernsinstitusjoner adgang til å bruke

tvang i enkelte situasjoner, men for barnets rettsikkerhet er det viktig at tvang kun benyttes der det er nødvendig. Direktoratet følger derfor tvangsbruken nøye.

Kvalitetssikring skal sørge for at barna får det tilbudet de har rett på. Det er et omfattende regime for godkjenning, kvalitetssikring og kontroll for barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. I 2015 har økte ankomster av enslige mindreårige asylsøkere medført stort press for å få godkjent nye omsorgssentre, en oppgave som har tatt ressurser fra regionenes gjennomføring av etterfølgende kontroll og oppfølging av institusjoner. Dette har medført at kontroll ikke er gjennomført på alle institusjoner.

Under dette hovedmålet omtales regelverksrelatert arbeid, arbeid med etterfølgende kontroll, bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner, Bufdirs arbeid som kompetansemiljø på ekteskapsloven, rettsferdsvederlag og hvordan direktoratet jobber med medvirkning.

Regelverksrelatert arbeid

Direktoratet har fått flere oppgaver fra departementet og fylkesmennene som gir oss større ansvar for faglige retningslinjer og rundskriv, veiledere og brosjyrer. På oppdrag fra departementet er det utarbeidet utkast til forskrifter, deltatt i arbeidsgrupper og bidratt med faglige vurderinger og utredninger i forbindelse med regelverksutvikling på alle direktoratets områder.

1000

barn gjennomførte sitt første familieråd med bistand fra Bufetat i 2015.

Styringsparametere i tildelingsbrev 2015.

Styringsparameter 2015	Resultatkrav 2015	Resultat 2015	Kommentar
S 6.1 Kontroll med kvaliteten i barnevernsinstitusjoner	Føre etterfølgende kontroll med at vilkårene for godkjenning av privat og kommunal institusjon er til stede, og at vilkårene for kvalitetssikring av statlige institusjoner er til stede.	Gjennomført for ca. 80 %. Direktoratet er ikke fornøyd med at så mange som 20 % av institusjonstiltakene ikke har hatt etterfølgende kontroll eller oppfølging og vil følge opp regionene på dette	Se omtale i Tabell 8

Det har vært en viktig prioritering for direktoratet å besvare henvendelser om tolkning av regelverket på en rekke områder som er av betydning for barnevernet.

Direktoratet har mottatt og besvart mange slike henvendelser i 2015. Tilbakemeldingene fra fylkesmannsembetene har vært positive både på kvalitet og saksbehandlingstid. Direktoratet har lansert en åpen regelverksportal slik at kommunal barnevernstjeneste og andre kan finne svar på juridiske spørsmål. Gjennom portalen er regelverk, tolkningsuttalelser, rettspraksis og relevant juridisk litteratur gjort tilgjengelig.

Kontroll med kvaliteten i barnevernsinstitusjoner

Bufetats regioner skal årlig føre etterfølgende kontroll med vilkårene for godkjenning av

private og kommunale barnevernsinstitusjoner, og se til at vilkårene for kvalitetssikring av statlige barnevernsinstitusjoner er til stede (S 6.1). Også kontroll fra Bufetat skal ha fokus på at barn og unge som plasseres i barnevernsinstitusjoner får forsvarlig omsorg og behandling, og særlig sikre at de får et tilbud som er i samsvar med et kunnskapsbasert barnevern. I 2015 har ca. 20 prosent av institusjonene ikke hatt kontrollbesøk. Det skyldes i hovedsak omdisponering av ressurser til godkjenning av tiltak til enslige mindreårige asylsøkere, og vakanser i stillinger. I tillegg har den pågående konkurransen om kjøp av plasser i institusjoner og omsorgssentre tatt en del ressurser fra gjennomføringen av etterfølgende kontroll og oppfølging av institusjoner. Direktoratet er bekymret for at en så stor andel av tiltakene ikke har gjennomført pålagt oppfølging og kontroll, og vil følge dette opp i styringsdialogen med etaten.

TABELL 8

Andel statlige og private barnevernsinstitusjoner uten årlig oppfølging og kontroll. 2003-2015

	2013	2014	2015
Statlige institusjoner	5,2	4,2	21,7
Private institusjoner	2,9	2,7	23,5

Kilde: Rapportering fra Bufetats regioner

Tolkning av kvalitetskrav for barnevernsinstitusjoner og hvordan kontroll av barnevernsinstitusjoner skal gjennomføres har variert. Det er derfor tatt initiativ til tiltak for å standardisere praksis i godkjenning og etterfølgende kontroll av barnevernsinstitusjoner i Bufetat regioner og Oslo kommune i 2015. Bufetat Region øst har fått ansvar for å opprette en arbeidsgruppe med målsetting om å kartlegge metodene som benyttes ved etterfølgende kontroll og kvalitetssikring, og for å komme med en anbefaling til direktoratet om felles kontrollmetodikk for Bufetats regioner og Oslo kommune. Den faglige anbefalingen skal gi grunnlag for at direktoratet kan utgi en nasjonal veileder eller retningslinje for kontrollarbeidet.

Direktoratet har levert utkast til ny kvalitetsforskrift til departementet. Dette har medført at direktoratet har vært tilbakeholdne med å gi lovtolkninger på tema som skal ut på nasjonal høring. Direktoratet har allikevel avgitt 13 lovtolkninger med relevans for institusjonsområdet. Det har kommet få klager på godkjenningsvedtak, og med bare 2 behandlede saker i 2015 får direktoratet få anledninger til å vurdere prinsipielle og faglige spørsmål gjennom klagebehandling i saker om godkjenning.

Fylkesmennenes tilsyn

Det er fylkesmannen som har ansvar for å føre tilsyn med at barn på barnevernsinstitusjoner får forsvarlig omsorg og god behandling, og å tilse at barna blir behandlet hensynsfullt og med respekt for den enkeltes integritet. Dette innebærer bl.a. at barn som blir utsatt for tvang på en barnevernsinstitusjon, kan klage til fylkesmannen. Fylkesmennenes tilsyn er en viktig kilde til informasjon om kvalitet for Bufetat.

Eventuelle mangler på oppfyllelse av krav gitt i lov og forskrift, identifisert gjennom tilsyn, følges opp med korrigerende tiltak på lokalt og regionalt nivå i Bufetat.

Bufetat har i noen tilfeller fått avvik knyttet til brudd på bistandsplikten. I hovedsak handler dette om akuttkapasitet og at barn har måttet vente for lenge på fosterhjem. Dette er saker som tas svært alvorlig, og alle regioner dette gjelder har satt inn tiltak. For statlige barnevernsinstitusjoner ble det avdekket 25 avvik eller pålegg i 2015. I hovedsak gjaldt sakene føring av tvangsprotokoller og inn- og utmeldinger av beboere på institusjonene. I noen få tilfeller har fylkesmannen konkludert med at institusjonene ikke har sikret at ungdommen til enhver tid har mottatt forsvarlig omsorg og behandling. Det kom også ett pålegg om ikke å gjøre bruk av skjermingsleilighet. Alle sakene ble lukket innen fristen.

For private barnevernsinstitusjoner ble det avdekket totalt 33 avvik eller pålegg i 2015. Avvikene og påleggene her omhandlet både institusjoners bruk av tvang og føring av tvangsprotokoller, manglende handlingsplaner og rutiner for internkontroll. Ved ett tilfelle vurderte tilsynet at det ikke ble gitt forsvarlig omsorg og behandling. Direktoratet vurderer at antall avvik eller pålegg er relativt lavt i forhold til antall barnevernsinstitusjoner. Det er imidlertid stor forskjell mellom regionene og flere av avvikene vurderes å være av svært alvorlig karakter. Direktoratet kommer til å følge med på fylkesmennenes tilsyn og bruke resultatene fra tilsynsbesøkene i oppfølging både av Bufetat og i kontraktsoppfølging med private tiltak.

Bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner

Flere ungdommer som plasseres i barnevernsinstitusjoner har en utfordrende atferd der aggresjon og vold er en del av handlingsmønsteret. Når andre framgangsmåter er prøvd eller vurdert som utilstrekkelige, kan det i akutte faresituasjoner benyttes tvang når det er nødvendig for å avverge skade på person eller vesentlig skade på eiendom. I statlige institusjoner har dette skjedd 575 ganger i 2015 fordelt på 200 barn. Det kan foretas kroppsvisitasjon og ransaking av ungdommens rom og eiendeler når det foreligger begrunnet mistanke om besittelse av tyvegods, farlige gjenstander, rusmidler eller andre skadelige medikamenter. I 2015 har kroppsvisitasjon funnet sted 314 ganger på 137 barn, og 199 barn opplevde ransaking av rom og eiendeler 367 ganger. Tilbakeføring mot ungdommens vilje ved rømming har skjedd 65 ganger fordelt på 47 barn. Direktoratet har ikke tilsvarende tall for private institusjoner, og mangler sammenlignbare tall for tidligere år. Det er bare mindre regionale forskjeller i bruken av tvang, målt i antall tvangsprotokoller per barn. Det er imidlertid registrert noe mer bruk av tvang i akutte faresituasjoner i Region øst. Se også omtale av den positive skademeldingsutviklingen i Bufetat under kapittel 4.

Det er behov for å styrke ansattes kompetanse når det gjelder forebygging av tvang, konflikthåndtering, trygghet og sikkerhet i barnevernsinstitusjoner. Kunnskapsbaserte faglige anbefalinger for trygghet og sikkerhet i barnevernsinstitusjoner er utarbeidet. Det nyopprettede spisskompetansemiljøet for sikkerhet for barn og ansatte i barnevernsinstitusjoner skal bidra inn i dette arbeidet.

Barns og unges medvirkning

For å få fram barnets perspektiv og bidra til at avgjørelser som fattes er til barnets beste er det et uttalt mål å styrke barn og unges medvirkning og innflytelse i barnevernet.³⁶ Medvirkning skal styrke barnets posisjon og gi bedre rettssikkerhet for barnet. Direktoratet vektlegger derfor å styrke barn, unge og familiers mulighet for medvirkning både gjennom standardiserte inntaksrutiner og gjennom faglige anbefalinger.

Familieråd er en modell som i stor grad legger til rette for medvirkning. I godt forberedte møter i regi av barnevernet er familien og barnet med på å ta viktige beslutninger. Både barnet selv, barnets familie og nettverk involveres aktivt i å finne gode løsninger for barnet. Målet er at ressurser i familie eller nettverk i godt samspill med barnevernstjenesten skal utnyttes til det beste for barnet og i samråd med barnet. Familieråd er en god arbeidsmodell for flere ulike formål. De fleste regioner er i gang med å bruke familieråd for å finne gode tiltak i akutte situasjoner. Familieråd benyttes systematisk i en del statlige institusjoner og på barn- og familiesentre, slik at ressurser i barnets familie og nettverk kan komme barnet til gode både under institusjonsoppholdet, og ikke minst etter endt opphold. Familieråd har også vist seg godt egnet for ungdommer på institusjon med rus- og atferdsproblemer (MultifunC) og for å rekruttere fosterhjem i egen slekt og nettverk (se hovedmål 4).

Familieråd ble først introdusert i Norge ved årtusenskiftet, og bruken har vært stadig økende. Nærmere 1 000 barn gjennomførte sitt første familieråd med bistand fra Bufetat i 2015. De siste 5-6 årene har antall familieråd økt med ca. 100 barn for hvert år. I tillegg

³⁶ Nedfelt i Forskrift om medvirkning og tillitsperson fastsatt av departementet i juni 2014.

benytter flere kommuner familieråd uten bistand fra Bufetat. Det er svært positivt at bruken av familieråd øker. Erfaringen viser at kommuner som benytter familieråd som metode har mindre behov for tiltak fra det statlige barnevernet. Det betyr at det i flere saker lykkes å mobilisere ressurser i familien, slik at det ikke blir nødvendig å flytte barnet ut av familien. Da direktoratet arrangerte den nordiske konferansen for familieråd og medvirkning i Oslo i november, var denne fulltegnet med over 350 deltakere.

Til tross for gode resultater og økende interesse tilbys familieråd i varierende grad i regionene og kommunene. Dette er en utfordring. Økningen skjer hovedsakelig i Region øst som over lang tid har arbeidet målrettet med implementering og forankring i ledelsen. Det er et stort potensial for økt bruk av familieråd i øvrige regioner, både i kommunene og der Bufetat har ansvar for tiltakene. Direktoratet vil jobbe videre med opplæring og metodestøtte for å øke bruken av familieråd.

Barns og unges informasjon om og medvirkning både i forberedelse til en plassering, og under plasseringen, er av stor betydning. Til tross for fokus på dette over flere år, uttrykker både Landsforeningen for barnevernsbarn, Forandringsfabrikken og enkeltungdommer at de ikke får tilstrekkelig informasjon og innflytelse. Som et ledd i å bedre denne situasjonen er det innarbeidet krav til dokumentasjon av at barnet er informert og hørt både i faglige standarder og i fagprogrammet. Alle tvangsprotokoller skal ha med barnets vurdering av situasjonen og underskrift.

Tilskudd til organisasjoner i barnevernet og tilskudd til utviklings- og samhandlingsprosjekter i barnevernet

Barnevernsorganisasjonene er sentrale aktører for å fremme brukermedvirkning, og er viktige samarbeidspartnere for fagdirektoratets utvikling av råd og anbefalinger til tjenestene. Bruker- og interesseorganisasjoner som arbeider med barnevernet og/eller med utsatte barn og unge innenfor tilgrensende områder, kan søke om tilskudd som skal gå til generell drift av organisasjoner og prosjekter i barnevernet. Overordnet mål er å utvikle og styrke barnevernet gjennom å stimulere bruker- og interesseorganisasjoner på området til å styrke sitt engasjement, og å vise medansvar for målgruppen.

Tilskudd til medvirkning for barn og unge

De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene er viktige aktører for å sikre medvirkning og deltakelse for barn og unge. De skal også bidra til at unge utvikler engasjement og medansvar nasjonalt og internasjonalt, og være en arena for medbestemmelse og demokrati.

Direktoratet forvalter grunnstøtten til disse organisasjonenes nasjonale og internasjonale arbeid. Fordelingsutvalget fordeler tilskudd etter egen forskrift. Fordelingsutvalget gjennomførte i 2013 en brukerundersøkelse overfor organisasjonene som mottar driftstilskudd som underbygger at tilskuddene er av stor betydning og bidrar til at i underkant av 400 000 barn og unge får et tilbud i tråd med formålet.

Erasmus+

2014 var oppstart for EUs nye program *Erasmus+*, som Norge er med i gjennom EØS-avtalen. Erasmus+ gir tilskudd til prosjekter innenfor utdanningssektoren, ungdomsfeltet og idrett. Prosjektene skal gi ungdom mulighet til å knytte bånd over kultur- og landegrenser, lære av hverandre, og utvikle solidaritet og toleranse. Ungdomsarbeidere og -ledere får gjennom deltagelse anledning til å utveksle erfaringer og utvikle innovative metoder å arbeide på.

Direktoratet er nasjonalt kontor for Aktiv Ungdom som er ungdomsdelen av programmet. De to første årene har vært svært utfordrende. Det var et betydelig fall i antall søknader fra 186 i det gamle programmet i 2013 til 99 i 2014. Dette skyldes bl.a. Norges sene formelle tilslutning til programmet og en mer krevende søknadsprosedyre. Det er positivt at antallet søknader økte betydelig i 2015 til 150. Informasjonstiltak, god veiledning og opplæring fungerte. Av de 150 søknadene, ble 106 innvilget prosjektmidler. Prosjekttypene i det nye programmet er mer ressurskrevende og utløser større tilskudd, og det er nå mulig å søke om flere aktiviteter i én søknad. Dette har flere av søkerne benyttet seg av. I realiteten er dermed søknadsmassen nesten på samme nivå som ved avslutningen av det forrige programmet. (se vedlegg 8 for ytterligere informasjon)

Ekteskapsloven

Bufdir er nasjonalt kompetansemiljø på ekteskapsloven. I tillegg til å behandle enkeltsaker etter loven har direktoratet større ansvar for rundskriv, veiledere og brosjyrer som forklarer regelverket og gir informasjon på ekteskapsområdet. Bufdir skal også, på oppdrag fra departementet, utarbeide utkast til forskrifter,

delta i arbeidsgrupper og delta i faglige vurderinger og utredninger i forbindelse med regelverksutvikling. Gjennom enkeltsaksbehandling og lovtolkning bidrar direktoratet til å bedre rettsikkerheten til enkeltpersoner. Av viktige oppdrag på ekteskapsfeltet i 2015 har Bufdir sluttført arbeidet med revidering av rundskriv Q-20/2009 til ekteskapsloven. Rundskrivet gir nå oppdatert informasjon og mer detaljert beskrivelse av hvordan reglene skal praktiseres. Rundskrivet ble publisert ved årsskiftet 2015/2016.

Digitalisering av separasjonssøknad

Ved å være kompetansemiljø på ekteskapsloven har Bufdir ansvar for faglig vedlikehold av saksbehandlersystemet SEP-SKIL ved fylkesmannsembetene, et system for behandling av separasjons- og skilsmisssaker. Bufdir har i 2015 sammen med Fylkesmannen i Oslo og Akershus, og i Sogn og Fjordane, laget elektronisk søknadsskjema for separasjon. Elektronisk søknadsskjema for separasjon ble lansert i oktober, og ved slutten av året var det allerede over en fjerdedel som søkte separasjon digitalt. Direktoratet vurderer dette som et godt resultat i 2015. Elektronisk søknadsskjema bidrar til enklere og raskere saksbehandling for både saksbehandlere og søkere. Arbeid med å digitalisere søknadsskjemaer for skilsmisse ble påbegynt i 2015, og skal lanseres i 2016.

Endringer i ekteskapsloven

Ekteskapsloven ble i 2015 endret, noe som fra 1. januar 2016 vil medføre endringer i oppgaveporteføljen til Bufdir. Fylkesmannen overtar behandlingen av saker om anerkjennelse av utenlandske ekteskap etter ekteskapsloven § 18a og etterfølgende godkjenning av ekteskap etter ekteskapsloven § 16. Bufdir blir klageinstans i sakene.

Rettferdsvederlag

Rettferdsvederlag er Stortingets oppreisningsordning, hvor det kan søkes om økonomisk oppreisning fra staten. Rettferdsvederlag er en «siste utvei» for å få en økonomisk ytelse for skade eller ulempe som er blitt påført. Bufdir forbereder og skriver sin anbefaling om resultat i saker som handler om barnevern eller annet som ligger innunder BLDs fagområder. Antall mottatte rettferdsvederlagssaker er på samme lave nivå som i 2014. En tendens er at søkerne er yngre enn tidligere, og at sakene er mer kompliserte og omfangsrike. Mange saker har stor dokumentmengde, ofte over 1000 sider, noe som gjør at behandlingstiden blir lang. Likevel har saksbehandlingstiden for rettferdsvederlagsaker i Bufdir aldri vært kortere. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle saker i desember var 12,6 måneder, som er under vårt mål på 13 måneders saksbehandlingstid for alle saker. Direktoratet vurderer resultatet som godt, og har med dette lagt grunnlaget for å holde saksbehandlingstiden nede på 12-13 måneder også i 2016. For nærmere omtale vises det til vedlegg 6.

Menneskehandel

Menneskehandel er alvorlig form for profittmotivert kriminalitet som krenker de mest grunnleggende menneskerettigheter. Barn som identifiseres som ofre for menneskehandel har hovedsakelig blitt utnyttet til prostitusjon eller annen seksuell utnyttning, til tvangsarbeid eller tvangstjenester. Det er avdekket få saker som gjelder antatte mindreårige ofre for menneskehandel i 2015. Å være i slike situasjoner er svært alvorlig, og det er viktig at de blir behandlet på en god måte. Direktoratet har i 2015 overlevert utkast til revidert rundskriv om menneskehandel til departementet. Rundskrivet er oppdatert i tråd med de lovendringer som har funnet sted, samt utformet slik at det i større grad samsvarer med barnevernstjenestens praktiske tilnærming i saker om menneskehandel. Nye nettsider om menneskehandel med mindreårige, med en egen del om kommunal barnevernstjenestes arbeid, ble publisert i desember 2015.

ANDRE OPPDRAG, FØRINGER OG ANSVAR FOR TILTAK I HANDLINGSPLANER

Barn som lever i fattigdom – Regjeringens strategi (2015–2017)

Regjeringens strategi for barn som lever i fattigdom ble virksom i 2015. Bufdir har ansvar for å koordinere handlingsplanen og leder en arbeidsgruppe bestående av direktorater i strategiarbeidet. Det første møtet ble gjennomført i desember 2015. Direktoratets rolle i arbeidet med barnefattigdom har endret seg betraktelig med ansvaret for å koordinere handlingsplanen – fra primært å forvalte tilskudd, til å ha et sektorovergripende ansvar som fagdirektorat. I arbeidet er samarbeid med fylkesmenn, kommuner og sivilt samfunn svært viktig. Dette samarbeidet må utvikles ytterligere i det videre arbeidet.

Strategien har 64 tiltak fordelt på syv innsatsområder. Tiltakene i strategien er av svært ulik karakter, fra program for å motvirke ulikhet i tannhelsen (tiltak 45) til økt bostøtte til barnefamilier (tiltak 12). Alle tiltakene bygger imidlertid opp om formålet med strategien som er: «[...] å styrke det sosiale sikkerhetsnettet og verne om familien som trygg ramme for barn og unge, samt å sikre at barn og unge kan delta på fellesskapsarenaer». Det vil være viktig å se arbeidet med strategien mot barnefattigdom i sammenheng med arbeidet med arbeidet *Bolig for velferd og 0-24-satsingen*. Begge er egne tiltak i strategien mot barnefattigdom.

Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom

Bufdir forvalter omfattende tilskuddsmidler som skal gi flere barn, ungdom og familier

mulighet til å delta i ferie- og fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes inntekt. Ordningen bidrar til å redusere konsekvensene for barn som lever i fattigdom. I 2015 ble 146,9 mill. kroner fordelt på 433 tiltak. I tråd med målsettingen gikk store deler av midlene til kultur-, ferie- og fritidsopplevelser for barn og unge. Basert på rapporteringer er det gjort et anslag på at i overkant av 50 000 barn, unge og deres familier fikk positive ferie- og fritidsopplevelser gjennom tilskuddsordningen i 2015.

Indikatorer for å identifisere fattigdomsutfordringer i kommunene

På oppdrag fra departementet utarbeider Bufdir et indikatorsett som kommunene kan bruke for å identifisere fattigdomsutfordringer i sin kommune. Indikatorene skal være et verktøy for kommunene for å kunne rette innsatsen mot fattige barn og unge, ved å peke på sårbare grupper og levekårsproblemer som kan henge sammen med fattigdom. Arbeidet ble påbegynt i 2015. Det er nødvendig med tilrettelegging av eksisterende data for å få indikatorene ned på kommunenivå, og Bufdir samarbeider med SSB om dette. På grunn av tekniske utfordringer i publiseringsløsningen jobber nå direktoratet mot å levere et indikatorsett i juni, med lansering i august 2016.

Fritak for taushetsplikt for forskere

Med virkning fra 1. juli 2013 har Bufdir fått delegert myndighet til å behandle søknader i henhold til forvaltningsloven § 13d. Bufdir har i 2015 behandlet og avsluttet til sammen

50 000

barn, unge og deres familier fikk positive ferie- og fritidsopplevelser gjennom tilskuddsordningen.

Andelen barn i lavinntektsfamilier ble mer enn fordoblet mellom 1999 og 2013, fra

4 til 8,6%

syv saker. Fire av disse ble forelagt Rådet for forskning og taushetsplikt til uttalelse før vårt vedtak. Tre søkere ble gitt tilgang til taushetsbelagte opplysninger. Alle gjaldt barnevernsopplysninger.

Tilskudd til oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom

Bufdir forvalter tilskuddsmidler knyttet til oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom. Målet med ordningen er å styrke ungdommers tilknytning til skole, trivsel og mestring i skolen, og bidra til å øke gjennomføringen i videregående opplæring. I 2015 fikk 44 nye kommuner tilskudd til losfunksjoner. NOVA Rapport 13/2014 slo fast at Losprosjektet har vært vellykket ut fra målsettingene. Rapporten viser også at losene i stor grad har arbeidet i tråd med vilkårene om høy grad av skreddersøm, fleksibilitet og variasjon i det løpende arbeidet med ungdommene. Direktoratet ser samtidig at det er behov for mer forskning på langsiktige effekter av tilbudet og tilskuddsordningen.

Tilskudd til barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn

Det overordnede målet med tilskuddsordningen er å bedre oppvekst- og levekår for barn og ungdom ved å etablere eller videreutvikle åpne møteplasser i 23 bykommuner og åtte prioriterte bydeler i Oslo. I underkant av 80 tiltak fikk støtte i 2015. Både nye tilbud og arenaer for ungdom har blitt opprettet i tilknytning til eksisterende. Mange har også fått midler til å pusse opp slitte lokaler og investere i utstyr som vil gi et bredere tilbud til ungdommene i nærmiljøet. Med bakgrunn i rapporteringer fra tilskuddsmottakere, kan det anslås at i overkant av 10 000 ungdommer har benyttet seg av tilbud som fikk støtte fra tilskuddsordningen.

4

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Bedre styring i staten er et høyt prioritert område. Dette kapitlet redegjør for styring og kontroll i direktoratet og etaten.

Styring og kontroll i virksomheten

Vurderingene i kapittel 4 bygger på de krav og føringer til styring og kontroll som Økonomireglementet stiller. Bedre styring i staten er et høyt prioritert område, og selv om direktoratet overordnet sett vurderer at opplegget for styring og kontroll er godt, er det likevel behov for et kontinuerlig utviklings- og forbedringsarbeid i tråd med Program for bedre styring og ledelse i staten 2014–2017.

Etter mange år med budsjettmessige utfordringer og et år med høyt press som følge av flyktningstrømmen, har direktoratet fortsatt å effektivisere driften, samtidig som kvaliteten i våre tjenester har blitt bedre. Den krevende situasjonen i 2015 førte til at direktoratet måtte prioritere noen særskilt viktige oppgaver framfor andre. Til tross for dette er direktoratet fornøyd med måloppnåelsen i 2015. Vi vil også spesielt nevne at etaten har hatt fokus på skader og avvik i barnevernsinstitusjonene gjennom flere år, noe vi ser resultater av i 2015. Det er en fortsatt nedgang i antall registrerte skader hos ansatte i Bufetat, og arbeidet har gitt positive effekter både for etatens ansatte og brukere av Bufetats tjenester.

I kapittel 4 redegjøres det for styring og kontroll i direktoratet og etaten. Sentrale forhold ved virksomhetsstyringen vurderes, og de viktigste forbedringene og endringene som er gjennomført i 2015, gjøres rede for. Kapitlet inneholder også omtale av personellmessige og administrative forhold slik disse framkommer i tildelingsbrevet.

Nærmere om styring og kontroll i virksomheten

Bufdir baserer sin styring av underliggende etat og den interne virksomhetsstyringen i direktoratet på prinsippet om mål- og resultatstyring. Disponeringsbrev til etaten inneholder mål, styringsparametere og resultatkrav som følges opp gjennom tertial- og årsrapportering, og virksomhetsstyringssamtaler. I gjennomføringen velger regionene virkemidler som i størst mulig grad bidrar til måloppnåelse og kostnadseffektiv drift. For direktoratet utarbeides målstruktur, hovedprioriteringer og virksomhetsplan i tråd med tildelingsbrev, strategien *Det moderne direktorat* og tilgjengelig kunnskap om utfordringsbildet. Risikovurderinger er en integrert del av virksomhetsstyringen, og gjennomføres som ledd i den interne virksomhetsplanleggingen. Direktoratet foretar også risikovurderinger av målene i tildelingsbrev, større endringsprosesser, satsinger og prosjekter, og ellers når risiko og vesentlighet tilsier det.

Etaten er pålagt å risikovurdere hovedmål i disponeringsbrevet og driften på enhetsnivå.

For å redusere risiko for mangelfull kvalitet eller driftssammenbrudd på enhetene har regionkontorene månedlig oppfølging av kvalitetsindikatorer på enhetsnivå. For å sikre høy kvalitet i tjenestene, stabil drift og god ressursutnyttelse har direktoratet i samarbeid med etaten utviklet indikatorer for å fange opp risiko for driftsutfordringer på et tidlig tidspunkt i de statlige barnevernsinstitusjonene. Dette skal føre til at riktige tiltak blir satt inn tidlig nok, slik at utviklingen kan snus og driftsstans forhindres. Indikatorene ble implementert i regionenes styrings- og rapporteringsverktøy i 2015.

Direktoratet mener at dette samlet sett gir en tilfredsstillende kontroll av de viktigste risikoene i vår virksomhet, men vil samtidig påpeke at det er forbedringspotensiale ved å få på plass mer formelle strukturer og bedre integrering av risikovurderinger i et helhetlig internkontrollsystem.

Hensiktsmessig organisering og tydelig ansvarsdeling

I 2015 har direktoratet gjennomført organisatoriske endringer for å være bedre rustet til å løse oppgavene våre, og for å sørge for en tydelig ansvarsdeling mellom rollen som etatsstyrer og rollen som fagdirektorat (Jf. Prop 106 L). 1. oktober ble det opprettet en egen stab for etatsstyring som samler og tydeliggjør ansvaret for styring av etaten. På samme tidspunkt ble det opprettet stabsenheter som har fått overført ansvar for strategisk HR og -IKT fra BSA. Den nye organiseringen styrker etatsstyrerrollen, den faglige styringen av regionene og direktoratets strategiske styring av IKT og HR områdene, samtidig som det rendyrker BSA som driftsorganisasjon. Nye ledere i de to nye stabsenheterne tiltrer første tertial 2016.

Klare roller og tydelig ansvarsfordeling er et viktig prinsipp for god styring, og direktoratet har i 2015 jobbet med å etablere en tydelig og avgrenset etatsstyrerrolle. Dette arbeidet videreføres i 2016, bl.a. ved å sikre at nye kompetansekrav for etatsstyrer møtes.

Som ledd i *Kvalitetsutviklingsprogrammet* er det i 2015 opprettet spisskompetansemiljø for følgende områder:

- Tilbud til familier hvor det forekommer vold (Region øst).
- Familievernets tilbud til barn og familier i saker med høyt konfliktnivå etter samlivsbrudd (Region Midt-Norge og Region nord).
- Tilbud til foreldre som har blitt fratatt omsorgen for egne barn (Region vest).
- Akuttarbeid i beredskapshjem og institusjon (Region sør).
- Gruppeveiledning fosterhjem (Region sør).
- Sikkerhet for barn og ansatte på barnevernsinstitusjoner (Region øst).

Formålet med spisskompetansemiljøene er å bidra til å sikre kvalitet i praksisen i etaten og ha en «følge-med-funksjon» innenfor sine ansvarsområder.

Ny organisering av Inntak og Fosterhjemstjenestene

Bufetat har etablert ny organisering av Inntak og Fosterhjemstjenestene som trådte i kraft 1. oktober. Mot at det tidligere var 28 inntaksenheter og fosterhjemstjenester organisert på ulike måter, er det nå én inntaksenhet og én fosterhjemstjeneste i hver region. Enhetene er lokalisert på ulike steder i regionen, men har én enhetsleder og jobber etter felles rutiner. I tillegg er det etablert to nasjonale støttefunksjoner til inntaksenhetene. Dette er Nasjonalt inntaksteam som bistår ved plasseringer etter §§ 4-24 og 4-26 og

Enhet for inntaksstøtte som bistår der det skal gjennomføres krevende kjøp fra private leverandører. Disse enhetene er etablert i henholdsvis Region Midt-Norge og Region øst.

Enhet for inntak skal bistå kommunene med å finne best mulig institusjonstiltak for hvert barn. Dette krever både inngående kjennskap til alle tilgjengelige tiltak og kjennskap til barnet og barnets behov. Fosterhjems-tjenesten skal, i tillegg til å rekruttere og drive opplæring av fosterhjem, formidle fosterhjem etter anmodning fra kommunene.

Parallelt med etableringen av regionale enheter for inntak og fosterhjemstjenester er det utarbeidet standardiserte rutiner for arbeidet med inntak og formidling. Rutinene understøttes av arbeidsflyter i BiRK og vil bidra til at arbeidet med inntak og formidling blir mer likt uavhengig av hvor i landet henvendelsen skjer.

Internkontroll, avvikskontroll og tilsyn

Internkontroll handler om å sikre at ledere og medarbeidere forstår sin rolle og sitt ansvar og at det finnes standarder og systematikk i hvordan oppgavene skal løses for på den måten å sikre måloppnåelse og etterlevelse av de lover og regler vi er underlagt. Lover og regler, faglige standarder, veiledere og rutinebeskrivelser utgjør mye av grunnlaget for etatens internkontroll. For å styrke dette grunnlaget har vi revidert etatens instruks og etablert nasjonale rutiner for de regionale inntaks- og fosterhjemsenhetene, se omtale over. Rutinene for inntak og fosterhjemsformidling er i tillegg integrert i saksbehandlings-systemet BiRK. For å øke kompetansen og sikre høy kvalitet i arbeidet, har vi deltatt i et forpliktende samarbeid med Direktoratet for økonomistyring (DFØ) med formål om å etablere en helhetlig interkontrollstrategi.

Videre er alle administrative rutiner innenfor BSAs ansvarsområder oppdatert. Bufetats regioner og BSA er pålagt å rapportere om avvik, feil, mangler og andre forhold direktoratet bør være kjent med i sin ordinære rapportering. Det er etablert egne rutiner for oppfølging av uønskede hendelser, og slike hendelser følges opp som en del av styringsdialogen med underliggende etat. Vi vurderer at arbeidet med å sikre standardiserte prosesser og en mer enhetlig styring bidrar til bedre og mer likeverdige tjenester på alle etatens ansvarsområder. I tillegg reduserer det graden av uønsket variasjon i tilbudet til befolkningen.

Andre oppgaver knyttet til internkontroll i 2015 er utviklingen av styringssystemet Corporater og innføring av et bestillings-system for varer og tjenester.

Se tekst under hovedmål 6 for Oppfølging og kontroll med private, kommunale og statlige barnevernsinstitusjoner og fylkesmannens tilsyn.

God økonomistyring og effektiv drift

Gjennom året har det vært arbeidet godt både i Bufetat og i Bufdir for å levere gode økonomiske resultater. Direktoratet har tett dialog med regionene i den økonomiske styringen, og økonomistyringsmøter har vært gjennomført hver måned med alle regioner. Den økonomiske situasjonen har regelmessig vært tema på møter mellom ledelsen i Bufdir og regiondirektørene i Bufetat. For å sikre budsjettbalanse og effektiv drift utarbeider regionene plan for budsjettbalanse for statlige barnevernstjenester (kapittel 855) hvert budsjettår. Planen bidrar til å synliggjøre eventuelle budsjettutfordringer i regionene på et tidlig tidspunkt, og blir fulgt tett opp av direktoratet. Dette gir mulighet til å sette

inn konkrete tiltak for å møte potensielle utfordringer og for å sikre en god økonomisk utvikling. Arbeidet har gitt gode resultater, og samlet var det et lite mindreforbruk på barnevernskapittelet i 2015. Direktoratet er særlig fornøyd med at iverksatte tiltak i Region vest, som har hatt store økonomiske utfordringer de senere årene, har hatt god effekt. Regionen har klart å redusere utgiftene i tråd med planen.

Direktoratet har i styringsdialogen vært særlig oppmerksom på kritiske faktorer som ivaretagelse av bistandsplikt, rekruttering av fosterhjem og kjøp av private institusjons- og fosterhjems plasser. Direktoratet har fulgt opp styringsparametere om kapasitetsutnyttelse og tilgjengelige fosterhjem sett opp mot fastsatte måltall. Dette gjør direktoratet i stand til å fange opp avvik og sette inn nødvendige tiltak. Målrettet rekrutteringsarbeid på fosterhjemsområdet har vært særlig vellykket for Region øst som har hatt størst økning i rekrutterte fosterhjem i 2015. Samlet er det allikevel ikke tilstrekkelig til at behovet dekkes.

For å sikre høy kvalitet i tjenesten, stabil drift og god ressursutnyttelse, har direktoratet i samarbeid med etaten utviklet indikatorer for å fange opp risiko for driftsutfordringer på et tidlig tidspunkt i de statlige barnevernsinstitusjonene. Dette skal føre til at riktige tiltak blir satt inn tidlig nok slik at utviklingen kan snus og driftsstans forhindres. Indikatorne ble tatt i bruk i regionenes styrings- og rapporteringsverktøy i 2015.

Fortsatt effektivisering av driften og produktivitetsvekst

Effektivisering av driften i de statlige barnevernstjenestene har pågått over flere år med bl.a. reduksjon i administrative tjenester. Det har også vært vridning i tiltakene fra ressurskrevende plasseringer i

institusjon til mindre ressurskrevende tiltak som plassering i fosterhjem, i tråd med barnevernsfaglige føringer. Fra 2009 til 2015 økte aktivitetsveksten, målt i antall oppholdsdager, med 25 prosent. De reelle utgiftene økte med 6 prosent i samme periode. Utgiftsveksten var dermed langt lavere enn aktivitetsveksten i perioden, se figur 12. Dette er en ønsket og styrt utvikling. At både ansatte og tillitsvalgte i barnevernstjenesten har bidratt godt i arbeidet med effektiviseringen har vært viktig for å lykkes.

I tillegg har direktoratet prioritert digitaliseringsarbeid i 2015, noe som bidrar til effektivisering i virksomheten, og for våre brukere. Se omtale under digitalisering og nettsatsing.

Det har over tid vært nedgang i utgiftene til institusjonsdrift, målt i utgifter per oppholdsdag. Dette har vært planlagt og forventet grunnet omstilling av tjenestetilbudet, og politiske føringer. Som følge av utfordringene med å rekruttere tilstrekkelig antall fosterhjem har regionene foretatt enkeltkjøp av fosterhjemtjenester fra private leverandører. Fra 2015 har regionene benyttet standardmaler ved kontraktsinngåelse ved enkeltkjøp, samt at en rekke avtaler har blitt reforhandlet. Dette har gitt en mer korrekt dimensjonering av tjenesten for å treffe barnas behov samtidig som det har ført til bedre prising av nye og eksisterende avtaler. Regionene har slik fått bedre kontroll på utgiftene på fosterhjemsområdet, og pris per oppholdsdag har blitt redusert sammenlignet med 2014. Utvikling i utgifter per oppholdsdag bør sees uavhengig av utgifter knyttet til hjelpetiltak i hjemmet. Hjelpetiltak i hjemmet er en ikke-lovpålagt oppgave som har vært faset ut over flere år, og aktiviteten er betydelig redusert. Figur 13 viser at utgifter per oppholdsdag uten hjelpetiltak har flatet noe ut de siste

tre årene. For alle formål har det vært nedgang, eller stabil utvikling i prisene siste år.

Kjøp av omsorgssenterplasser

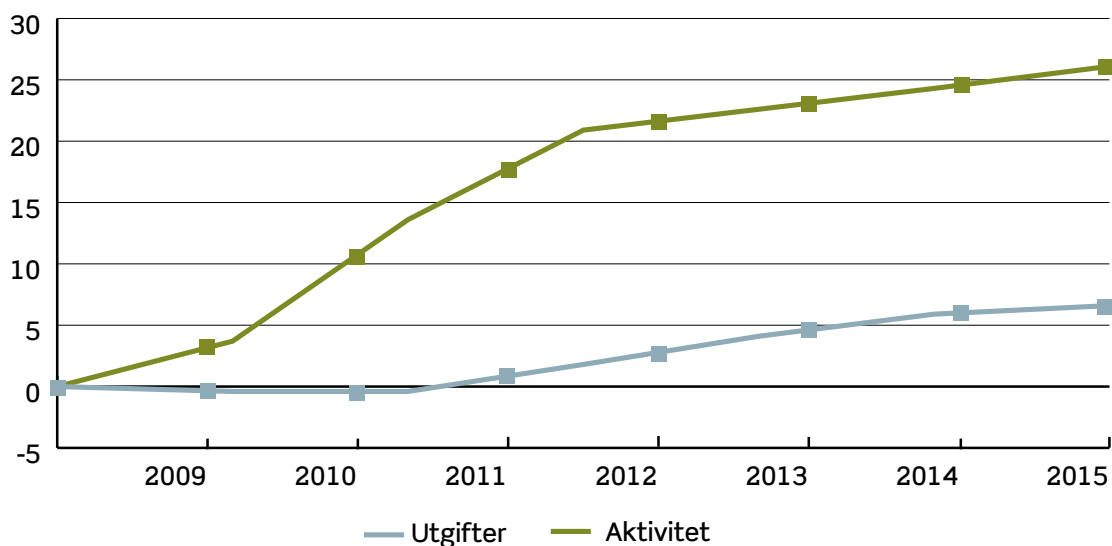
For å håndtere den store ankomsten av enslige mindreårige asylsøkere som kom til Norge i 2015 (se omtale under tema barn på flukt) har det vært et stort behov for kjøp av omsorgssenterplasser fra private leverandører. I tillegg har beredskapsplasser i de statlige omsorgssentrene blitt benyttet. Arbeidet med å sikre tilstrekkelig antall plasser har hatt høy prioritet, og lagt beslag på store ressurser både i direktoratet og Region øst. Direktoratet er tilfreds med arbeidet Region øst har utført, både når det kommer til å sikre tilstrekkelig kapasitet, og den økonomiske styringen. Kraftig vekst i antall barn i omsorgssentre førte til at den opprinnelige tildelingen til omsorgssentre

for enslige mindreårige asylsøkere (kapittel 856) ikke var tilstrekkelig. Bevilgninger til nye omsorgssenterplasser økte dermed både i revidert nasjonalbudsjett og i nysalderingen. I tillegg vedtok regjeringen tilleggsbevilgning i november. Samlet var det et lite merforbruk på utgiftene, noe som var forventet som følge av flyktningsituasjonen.

Satsing på familievernet

Økt tildeling til familievernet har gått til flere terapeutårsverk, og til styrking av behandlingsskapasiteten ved familievernkontorene. Målet har vært å øke behandlingsskapasiteten for å sikre et geografisk likeverdig tilbud, og å redusere ventetiden for konsultasjon. Regionene utarbeidet detaljerte planer for oppbemanningen ved starten av året. Direktoratet har fulgt opp regionene månedlig for å sikre implementering av planene, og at alle stillinger har blitt besatt

FIGUR 12 Utvikling i aktivitet (målt med antall oppholdsdager) og reelle utgifter.

etter planen. Alle planlagte stillinger var besatt ved utgangen av året. Etersom en stor del av ansettelsene ble gjennomført løpet av siste halvår av 2015, er det ventet at resultatene i form av en økning i antall konsultasjoner og redusert ventetid først blir tydelig i 2016.

Omlegging og effektivisering av driften i etaten

Over flere år har BLD stilt krav om omlegging og effektivisering av driften i etaten, og særlig hva gjelder administrative funksjoner. Dette har ført til en lang periode med omstillinger i virksomheten, og har bidratt til at det har blitt tilført mer ressurser til etatens tjenester innen barnevern og familievern. I 2014 ble arbeidet med å få samlet en rekke administrative oppgaver fra enhetsnivå i BSA slutført. Målet har vært å sikre at Bufetat har effektive, tilgjengelig og

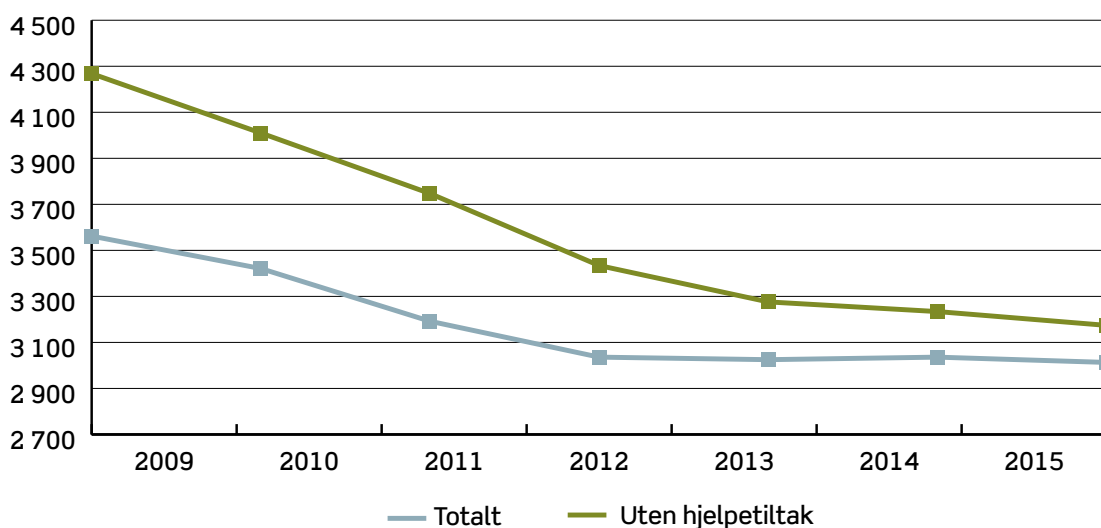
enhetlige administrative støttefunksjoner. Arbeidet med å sikre lik praksis ble videreført i 2015. Ressursbruken i Bufetat, målt i antall årsverk, har blitt redusert med i underkant av 20 prosent siden 2010. I 2015 har antall årsverk blitt redusert med 4 prosent, samtidig som bemanningen ved familievernkontorene og omsorgssentrene har blitt styrket. Se videre omtale under personellmessige forhold.

Innkjøpsarbeidet

Bufdir har i 2015 startet implementeringen av et elektronisk bestillingssystem (ehandel). Dette vil effektivisere og standardisere etatens innkjøp og innkjøpspolitikk. Flere leverandører og kontrakter vil bli implementert i 2016. Arbeidet med å implementere et enhetlig bestillingssystem videreføres i 2016.

FIGUR 13 Reell endring i utgifter per oppholdsdag.

Bufetat er leietaker for ca. 300 eiendommer som i utgangspunktet knytter seg til utøvelse av Bufetats virksomhet. Om lag halvparten av eiendomsporteføljen er lokaler som nyttes til Bufetats institusjonsdrift, som med få unntak eies av Statsbygg. Bufetat gikk inn i 2015 med et betydelig antall leide eiendommer som ikke ble benyttet av etaten, noe som skyldtes betydelige omstillinger i etaten. Denne bygningsmassen egnet seg heller ikke til drift av omsorgssentre på grunn av geografisk beliggenhet. Gjennom god dialog med Statsbygg, og betydelig innsats fra deres side, har Bufetat gjennom 2015 fått avvirket store deler av disse leiekontraktene. Budsjettmessig handlingsrom har også gjort det mulig å avvikle tre eiendommer. Dette var eiendommer som hadde medført betydelige tap/estimert tap ved salg sett opp mot Statsbyggs bokførte verdier av eiendommene (hvor Bufetat har dekket tapene).

2015 har for øvrig medført små endringer i Bufetats leieportefølje – hovedsakelig med unntak av noen midlertidige leiekontrakter som ble etablert for å kunne utvide kapasitet i statlige omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere.

Administrative forhold

Her omtales særskilte forhold departementet har bedt om rapportering på i tildelingsbrevet for 2015.

Tidstyver

Direktoratet er i 2015 bedt om å prioritere tiltak som gir effekter for brukerne av våre tjenester. Å gjøre informasjon lett tilgjengelig og tilpasset brukerne er noe av det viktigste for å redusere tidstyver for gruppen. Direktoratet har derfor i 2015 jobbet med tilgjengelighet på nett gjennom nye nettsider, klart språk i vår kommunikasjon ut mot

brukerne og digitalisering av manuelle skjemaer. I tillegg har vi i 2015 prioritert å oppgradere teknisk utstyr for å bedre tilgjengeligheten og øke hastigheten for både direktoratet, etaten og brukerne.

Følgende tiltak gjennomført i 2015 bidrar spesielt til å redusere tidstyver for våre brukere:

- Nye nettsider (se tema digitalisering for omtale av digitalisering og nettsatsing).
- Digitalisering av skjema, bl.a. skjema for separasjonssøknader (se omtale under hovedmål 6).
- Klarspråkarbeid, spesielt i forbindelse med tilskuddsbrev.
- Nytt saksbehandlingssystem for tilskuddsforvaltning (se omtale under tema digitalisering).

Tidstyven om sene utbetalinger av tilskudd som ble meldt inn 1. juni, er ikke lenger relevant siden direktoratet nå lyser ut midler med forbehold om Stortingets budsjettvedtak. Dette er positivt for ideelle organisasjoner, foreninger og kommuner som søker på tilskuddsordningene Bufdir forvalter.

For øvrig bidrar effektivisering av direktoratets økonomiske styring og administrative tjenester kontinuerlig til å redusere tidstyver, ikke bare i direktoratet og etaten, men også ut mot brukerne.

Sikkerhet og beredskap

Virksomhetene under BLD skal utføre virksomhetstilpassede risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) minimum annet hvert år, ha oppdaterte krise- og beredskapsplaner, og gjennomføre årlige kriseøvelser. Sikkerhet og beredskap skal forebygge uønskede hendelser og minimere konsekvensene hvis slike hendelser

300

eiendommer har
Bufetat som leietaker.

skulle oppstå. Etaten har en beredskapsplan for å håndtere de umiddelbare behovene som vil oppstå under en krise. I tillegg skal regionene og enhetene utarbeide regionale og lokale vedlegg tilpasset lokale forhold. Se vedlegg 13 for oppdatert beredskapsplan for 2015.

Bufetat har en sentral handlingsplan for arbeidsmiljøarbeidet. Regionene og enheten har utarbeidet egne handlingsplaner for lokale forhold som ikke er omfattet av etatens handlingsplan. Alle regioner melder om at enhetene har foretatt risikovurderinger i løpet av 2015, og at enhetene i hovedsak har oversikt over risikobildet ved sin enhet.

På grunn av den ekstraordinære situasjonen med enslige mindreårige asylsøkere, vurderte direktoratet, i samråd med DSB, at det var lite hensiktsmessig med en beredskapsøvelse i 2015. Det ble i stedet avholdt en vurdering av krisehåndteringen knyttet til flyktningsituasjonen.

Informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen har gjennomført revisjon av informasjonssikkerhet i Bufetat høsten 2015. Temaene for revisjonen var styringssystem, informasjonssikkerhet, tilgangsstyring og kontroll i BiRK, patching, brukere med utvidede rettigheter, samt uautoriserte enheter og programmer. Fullstendig rapport fra Riksrevisjonen ventes mars 2016. Bufetat har også gjennomført en internrevisjon for informasjonssikkerhet høsten 2015, med intervjuer i regionene. BSA er allerede i gang med flere tiltak basert på riksrevisjonens gjennomgang og internrevisjonsrapport, spesielt er det fokus på tilganger i alle Bufetats IKT-systemer. Det er utviklet en ny versjon av etatens tilgangsstyringssystem, som vil gjøre det enklere for ledere å følge opp sine oppgaver

rundt dette. Det er også igangsatt flere tiltak når det gjelder opplæring av ansatte for å få en bevisstgjøring rundt rutiner og retningslinjer.

Et av tiltakene Bufetat ved BSA jobber med er å få på plass et fullverdig styringssystem/internkontroll for informasjonssikkerhet. Per nå er mye på plass når det gjelder overordnet dokumentasjon og rutiner, noe riksrevisjonens gjennomgang viste. Bufetat er i 2016 pilot på Difis veiledningsmaterieell for internkontroll og informasjonssikkerhet *Internkontroll i praksis – informasjonssikkerhet*, og vil i dette arbeidet få på plass det som i dag mangler. Oppstarten for prosjektet er i 2016, og vil pågå fram til og med våren 2017. Difi vil bistå Bufetat i arbeidet.

Oppfølging av riksrevisjonsmerknader

Revisjon 2014

Bufdir har definert oppfølgingsaktiviteter og tiltak for å lukke avvik og svakheter som ble avdekket i revisjonen 2014. Direktoratet har i disponeringsbrevet til BSA for 2015, og i tillegg til disponeringsbrev til regionene for 2015, presisert at alle feil og avvik som avdekkes i regionene og BSA gjennom revisjonen skal følges opp ved at det iverksettes tiltak. I revisjonen avdekket Riksrevisjonen brudd på bestemmelser om økonomistyring i staten pkt. 5.3.5.2 ved manglende avtaler knyttet til attestasjon for kjøp av barnevernstjenester. Som følge av Riksrevisjonens rapport for 2014 er det ved kjøp av barnevernstjenester iverksatt kontroll av faktura med tanke på henvisning til kontrakt i saksbehandlingssystemet ePhorte. Kontrollene blir ivaretatt av BSA, og de iverksatte tiltakene vil fortsette i 2016. For oppfølging av riksrevisjonsmerknad fra 2012, se hovedmål 5.

Personnlemessige forhold

Ved utgangen av 2015 hadde Bufetat totalt 6 314 ansatte. Andelen fast ansatte var 61 prosent og midlertidige/vikarer utgjorde 39 prosent. 51 prosent av de ansatte arbeidet heltid, og 18 prosent deltid. 31 prosent av de ansatte i etaten var timelønnede og hovedsakelig tilkallingsvikarer.

Bufetat hadde i 2015 en gjennomsnittlig turnover på under 5 prosent. Dette er innenfor normalen og framstår som stabilt og forutsigbart. Turnover kan være funksjonell og ønsket, eller dysfunksjonell og uønsket, og direktoratet følger med på hvilken gruppe som slutter.

I 2015 var antall årsverk i Bufetat (inkl. direktoratet) 3 668. Av totale årsverk var 464 overtidsårsverk, noe som tilsvarer i gjennomsnitt 13 prosent av alle årsverk forbrukt i 2015. Nivået på overtidsbruk var på samme nivå som i 2014. Det var innenfor

områdene enslige mindreårige asylsøkere og barnevern at overtidsbelastningen var størst, henholdsvis 26 og 22 prosent. Forbruk av overtid må sees i sammenheng med bl.a. omfanget av midlertidige tilsetningsforhold, turnusordninger og bemanning i tillegg til den økte tilstrømmingen av enslige mindreårige asylsøkere.

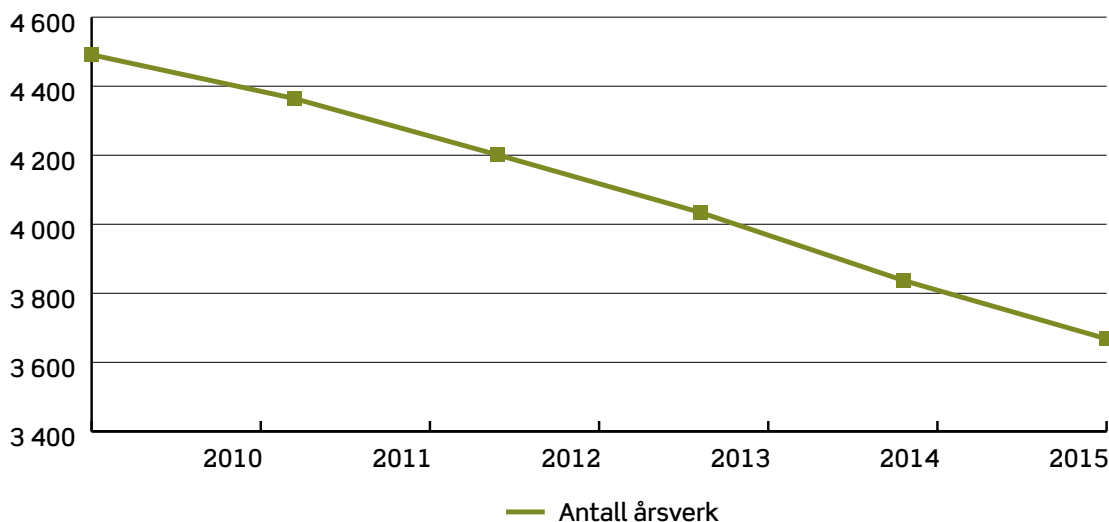
Ledelse og lederutvikling

Bedre ledelse er ett av satsingsområdene i *Program for bedre styring og ledelse i staten 2014–2017*. Direktoratet startet derfor i 2015 opp arbeidet med Bufetat lederskole. Bufetat lederskole skal sikre en felles læringsarena og samstemt utøvelse og utvikling av etatens lederskap. Lederskolen skal tilby relevant opplæring og gi rom og anledning for individuell kompetanse- og karriereutvikling for lederne i direktoratet og etaten. Bufetat lederskole er tenkt som et permanent og fleksibelt tilbud som løpende tilpasses

6314

er ansatt i Bufetat.

FIGUR 14 Årsverk i Bufetat 2011–2015.

endringer i etatens oppdrag og rammevilkår. Det er i 2015 vært jobbet med innhold og struktur i opplegget, og det er lagt planer for hvordan alle ledere i etaten skal gjennomføre Bufetat lederskole i løpet av 2016. Piloten ble gjennomført i 2015 med gode tilbakemeldinger, og direktoratet mener Bufetat lederskole vil bidra til at direktoratet og etaten til enhver tid har den riktige lederkompetansen.

Arbeidet med å redusere sykefraværet

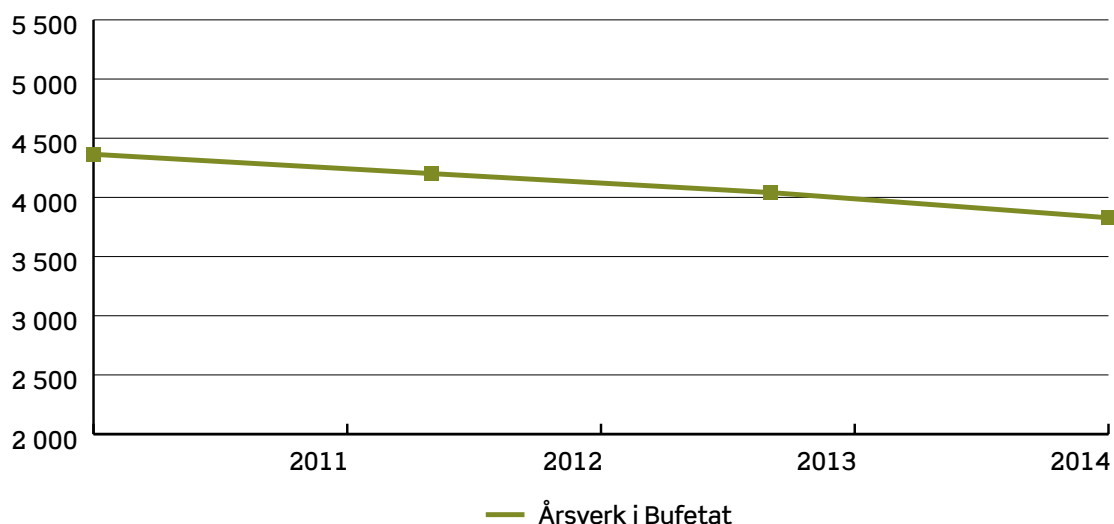
Bufetat har i flere år hatt et høyt sykefravær. Det har derfor blitt jobbet for å redusere fraværet, og det var et mål i 2015 at sykefraværs målet for etaten ikke skulle overstige 8,5 prosent. For å redusere fraværet har etaten fortsatt arbeidet med å utvikle arbeidsmiljøet, forebyggende arbeid og tett oppfølging av fraværet gjennom styringsdialog med enhetene. Sykefraværet har også vært et fast tema i regionalt og sentralt arbeidsmiljøutvalg.

Sykefraværet har totalt sett gått ned i 2015, men med et resultat på 8,8 prosent, kan vi ikke si oss helt fornøyd med. Langtidsfravær er den største utfordringen, og direktoratet vil ha et særskilt fokus på dette i 2016.

Internkontroll på personalforvaltningsområdet

Etaten har rettet skarpt fokus på skader og avvik gjennom flere år. Vi ser resultater av innsatsen i 2015, ved en fortsatt nedgang i antall registrerte skader hos ansatte i barnevernsinstitusjoner i Bufetat. Det er gjort et godt arbeid som har gitt positive effekter både for etatens ansatte og brukere av Bufetats tjenester. Spesiell oppmerksomhet vies forebygging av vold, og trusler om vold. Direktoratet følger med på hvordan registrerte hendelser saksbehandles, og på hvilke tiltak som settes inn for å hindre gjentakelser. Det er satt inn ulike tiltak

FIGUR 15 Årsfravær Bufetat 2011–2014.

for å begrense skadeomfanget, herunder opplæring i mestring av vold, og debrifing for ansatte ved institusjonene.

I 2011 ble det registrert 2742 skader mot 1313 i 2015, en nedgang på hele 52 prosent. Direktoratet vurderer utviklingen som svært god.

IA-avtalen

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen), bygger på en tradisjon for samarbeid og tillit mellom myndigheter, arbeidstakere og arbeidsgivere i Norge, både sentralt og lokalt. Avtalen bygger på en felles erkjennelse av at aktivitet gjennom arbeid fremmer helse og at tidlig iverksetting av aktive tiltak vil kunne forebygge frafall fra arbeid. Det overordnede målet for IA-samarbeidet er å bedre arbeidsmiljøet, styrke jobbnærværet, forebygge og redusere sykefravær og hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet.

Direktoratet vurderer at vi har god oppfølging av IA-avtalen. I 2015 undertegnet alle regionene og BSA avtale med NAV arbeidslivssenter, noe som skal bidra ytterligere til inkluderende arbeidsliv. Bufetat har videre en godkjent handlingsplan for arbeidsmiljøarbeidet hvor inkluderende arbeidsliv er et sentralt område. I tillegg til etatsplanen har regionene og enhetene utarbeidet egne planer for å ivareta regionale og lokale behov som ikke dekkes av etatsplanen. Vi viser til avsnittet om aktivitets- og redegjørelsesplikten for omtale av arbeidet med å øke andelen yrkesaktive med redusert funksjonsevne.

Aktivitets- og redegjørelsesplikter

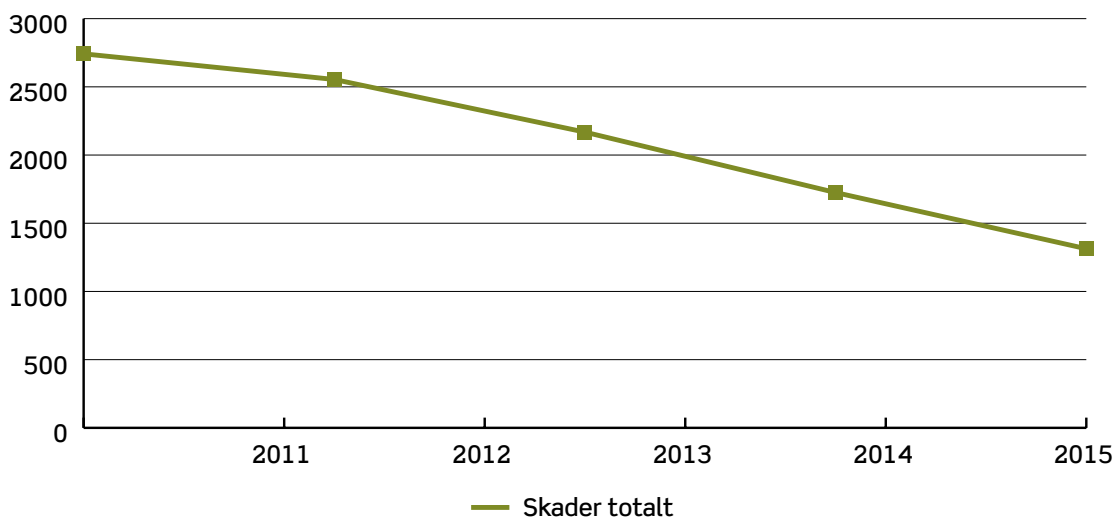
Strategi for mangfold, likestilling og ikke-diskriminering (2012-2014) er besluttet forlenget. Strategien omfatter arbeid med mangfold, likestilling og ikke-diskriminering både når det gjelder arbeidsgiverrollen,

52%

nedgang av skademeldinger i perioden 2011-2015.

FIGUR 16 Skademeldinger Bufetat 2011-2014.

innenfor tjenesteproduksjon og Bufdirs rolle som myndighetsutøver og faginstans. Strategien skal bidra til at vi iverksetter systematiske tiltak og har gode rapporteringsrutiner. Strategien skal sikre god tilgjengelighet til informasjon og veiledningsmateriell. Målet er en mangfoldig arbeidsplass fri for diskriminering.

BSA har hatt ansvar for likestillings- og ikke-diskrimineringsperspektivet i personal- og rekrutteringsarbeidet i Bufetat i 2015. Enheten har vært i en oppbyggingsfase siden oppstarten i 2013, og har i 2015 fokusert på omstilling og etablering av senteret. Gjennom 2015 har det derfor ikke vært igangsatt nye tiltak, men vært lagt vekt på å videreføre arbeidet med å øke antall ansatte med annen etnisk bakgrunn og nedsatt funksjonsevne gjennom særskilte rapporteringskrav til regionene. I tillegg har direktoratet deltatt i Statens mangfoldnettverk. Vi viser til kapittel 3 for redegjørelse av direktoratets arbeid for likestilling og ikke-diskriminering, og redegjørelse for veiledere som skal sikre mangfold i etaten, eksempelvis *Rosa kompetanse* under hovedmål 2 og mer tilpasset tilbud til familier med innvandrerbakgrunn under hovedmål 1.

Kjønnsperspektivet

Bufetat har en overvekt av kvinnelige ansatte med 62 prosent kvinner, og forholdet mellom antall menn og kvinner har vært stabilt de siste tre årene. Det er i mellomlederstillinger, fagstillinger og innen saksbehandlerstillinger på høyere nivå at vi finner en overvekt av kvinner. Andelen kvinner i lederstillinger har økt i 2015. I miljøarbeiderkodene, hvor det er mange midlertidig tilsatte timelønnede, er det overvekt av menn. Ved kunngjøring av ledige stillinger vil det underrepresenterte kjønnset i en del tilfeller oppfordres til å søke, jf. § 21 i hovedavtalen i staten. På barneverns-

institusjonene er det viktig å ha en så lik kjønnsfordeling som mulig. Direktoratet ser de samme tendensene når det gjelder lønn. Det er tilnærmet likelønn i Bufetat, men kvinners lønn utgjør 103 prosent av menns, noe som kan forklares med en større andel kvinner i stillinger med høyere lønn enn menn i etaten.

Etnisitet

Regionene rapporterer om få søkere med annen etnisk bakgrunn enn norsk. Direktoratet får også tilbakemelding om at de som søker oftere har dårlig språkkompetanse, eller for lite relevant utdanning og erfaring til å nå opp i konkurranse med andre søkere. Rapporteringen viser at antall ansatte med annen etnisk bakgrunn i regionene økte med 22 prosent, fra 98 ansatte i 2014 til 120 ansatte i 2015. For å øke andelen ansatte med innvandrerbakgrunn, inneholder etatens stillingsutlysninger en standardtekst som oppfordrer alle til å søke uansett etnisk bakgrunn, og alle eller et utvalg av de kvalifiserte søkerne med innvandrerbakgrunn skal inviteres til intervju.

Nedsatt funksjonsevne

Bufetat har som mål å øke andelen yrkesaktive personer med redusert funksjonsevne, og regionene har satt egne mål. Søkere som oppgir at de har nedsatt funksjonsevne, og som er kvalifisert for stillingen, blir innkalt til intervju. I 2015 var det få søkere som oppga å ha redusert funksjonsevne. Av de som ble tilsatt i 2015, hadde 13 oppgitt at de har nedsatt funksjonsevne. Dette var en økning fra ni personer i 2014. Bufetat jobber med å tilrettelegge arbeidsforholdene for ansatte som har, eller får, redusert funksjonsevne, og gi et tilbud til eksterne om arbeidsplasser for arbeidsutprøving via NAV. Bufetat har gitt tilbud om arbeidsutprøving til 16 personer.

5

FRAMTIDSUTSIKTER

Dagens kompetansesamfunn stiller krav til innbyggerne og tjenestene de benytter. Med økte krav til effektivisering, fleksibilitet og innovasjon må direktoratet sikre gode og likeverdige tjenester i tiden fremover.

Framtidsutsikter

Kompetansesamfunnet stiller høye krav til tjenestene - men kan også gi risiko for ulikhet

Store deler av befolkningen i Norge har høy kompetanse om velferdstjenestene og god kunnskap om sine rettigheter. Dette er positivt. Forventninger og krav til profesjonalitet og kvalitet i tjenestene er høye, også innenfor de tjenestene som vi har faglig ansvar for. Høye forventninger og krav til brukerretting sammenfaller med økte krav til effektivisering, fleksibilitet og innovasjon. Direktoratet vil derfor satse på metodeutvikling og identifisere effektiviseringsmuligheter for å øke produktiviteten i tjenestene.

Det er store forskjeller i hvordan ulike grupper tar i bruk den kunnskap som er tilgjengelig, og det er forskjeller på hvordan ulike grupper klarer å skaffe oppmerksomhet om sine rettigheter. Arbeidet med å fjerne uønsket variasjon og tilby likeverdige tjenester blir viktigere framover – særlig for de grupper i befolkningen som ikke klarer å nyttiggjøre seg av ny kunnskap og nye måter å bruke tjenestene på. Direktoratet er bekymret for at enkelte sårbare grupper blir ytterligere marginalisert fordi de ikke makter å benytte de nye mulighetene. Direktoratets arbeid for disse gruppene blir viktig slik at deres behov blir særlig hensyntatt i utviklingen av velferdstjenestene framover.

Vi ser behov for å fortsette vårt systematiske statistikk-, indikator- og benchmarkingsarbeid. Kombinert med kunnskapsinnhenting, utarbeidelse av faglige anbefalinger, veiledere og retningslinjer, vil strategisk og langsiktig kompetanseutvikling være viktige bidrag for å sette tydelige forventninger til tjenestene, og samtidig tydeliggjøre status og analyser

slik at nødvendige prioriteringer blir gjort og tiltak iverksettes for å hindre uønsket variasjon.

Samhandling og samordning - en forutsetning for å løse velferdsoppgaver

For å løse mange av de viktigste velferdsoppgavene våre, er samarbeid på tvers av sektorer, etater og ikke minst direktorater, ikke bare viktig, men påkrevd. Velferdssamfunnets tjenester er komplekse og sammensatte, og behovet for samhandling på tvers er blitt større. Effektiv og sikker utveksling av informasjon blir nødvendig. Dette vil kreve omstilling i arbeidsmetodikk, samordning på tvers og vil kreve framtidige investeringer i digitale løsninger som kan brukes av alle.

Når vi skal planlegge og styre utviklingen av tjenestene våre må vi i større grad enn tidligere tørre å utfordre sektortenkningen. Felles mål og resultatkrav som gjør at de ulike bidragsyterne drar i samme retning og gjør det lønnsomt å samarbeide, er en start. Både mennesker og organisasjoner prioriterer å gjøre det de blir målt på.

Barnefattigdom og utenforskap

Andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt har økt de senere årene, og 9 prosent av norske barn lever nå i relativ fattigdom. Barn med innvandrerbakgrunn utgjør mer enn halvparten av alle barn i økonomisk utsatte familier. I og med at befolkningsveksten i Norge er nært knyttet til innvandring må vi være forberedt på at andelen vil kunne øke ytterligere de nærmeste årene. Målrettet innsats for å løfte barn og familier ut av vedvarende fattigdom blir viktig i årene som kommer. Inkludering

9%

Andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt

og sosial deltakelse er også vesentlig for å unngå utenforskap, mobbing, hatefulle ytringer og radikalisering. For å oppnå dette kreves systematisk, forebyggende arbeid fra flere sektorer, både på statlig og kommunalt nivå.

Økt oppmerksomhet om barnevern

Barnevernet i Norge har de siste par årene fått mye oppmerksomhet i og utenfor Norge. Samtidig som kvaliteten i barnevernet på mange måter er blitt bedre, ser vi jevnlig oppslag i media om barn som barnevernet ikke lykkes med å gi tilstrekkelig hjelp. Økt oppmerksomhet, økt innsikt og flere engasjerte forskere og brukergrupper bringer kritikk opp og fram. Dette er en viktig og riktig utvikling. Omsorgssvikt og avdekking av risiko for omsorgssvikt kan være vanskelig og innebærer ofte interessekonflikter. Vi må være forberedt på at foreldre opplever det krevende og tar kraftig til motmæle når barnevernet griper inn, noe som også framover vil kunne skape debatt om barnevernets makt og funksjon. Enkelte innvandrer miljøer i Norge har liten tillit til barnevernet.

Vi ser det som viktig å kunne synliggjøre utvikling og forbedringer i tjenestene og samtidig arbeide målrettet slik at risiko for svikt i tjenestene reduseres. Det er ingen enkle løsninger for å unngå at det gjøres feil. Målrettet arbeid over tid er viktig. Direktoratet ser det som viktig at strategier for å bedre kvaliteten gis mulighet til å virke over tid. Barnevernet har vært gjenstand for hyppige endringer i oppgave- og ansvarsdeling, og det tar lang tid før nye organisasjonsformer setter seg og gir effekt i tjenestene. Hyppige organisatoriske endringer har omkostninger for de barn og ungdom som får tjenester i omstillingsperiodene. Det er varslet endringer på fosterhjemsfeltet,

i barnevernlovgivningen og i ansvars- og oppgavedeling mellom stat og kommune. Direktoratet ser det som viktig at endringene blir tilstrekkelig planlagt og at omstillingskostnader for barn og for tjenestene tas hensyn til før beslutninger fattes slik at riktige løsninger blir valgt – og ikke minst for å få engasjement og gode strukturer rundt endringene som skal gjennomføres.

Barn på flukt og behov for flere fosterhjem

Den store økningen av flyktninger i 2015, både de barna som kom alene og de som kom sammen med sine familier, kan antas å medføre en økning i etterspørsel etter statlige og kommunale barnevernstjenester i tiden framover. Selv om det er usikkerhet knyttet til framtidig omfang av asylsøkere og flyktninger, antar vi at barn og familier på flukt også i årene som kommer vil gi en økt etterspørsel etter barnevernets og familievernets tjenester. Staten må være forberedt på å ta godt vare på alle barn som av ulike grunner trenger bistand fra barnevernet. Barn og kvinner på flukt er utsatt, særlig for menneskehandel, overgrep og vold. Dette er gjeldende både mens de er på flukt og etter at de har fått opphold i Norge. Vi forventer at vi framover må sette inn målrettede tiltak for å forebygge og hjelpe denne utsatte gruppen.

Behovet for fosterhjem har aldri vært større. Det er behov for hjem både for enslige mindreårige flyktninger som har fått opphold, og de norske barna som venter hjemme og på institusjon. Rekruttering av fosterhjem vil ha høy prioritet de nærmeste årene, både gjennom rekrutteringskampanjer og andre tiltak.

6

ÅRSREGNSKAP

Samlet i 2015 disponerte direktoratet tildelinger på utgiftssiden for nesten 10 milliarder kroner. Dette kapittelet viser samlede regnskapstall for virksomheten.

Årsregnskap

Bufdir er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser at Bufdir hadde en samlet tildeling på 9,7 mrd. kroner i 2015. Regnskapet for 2015 viste at Bufdir har utgiftsført 9,3 mrd. kroner. Netto rapportert til bevilgningsregnskapet, det vil si fratrukket inntekter på 1,7 mrd. kroner, ga et resultat på 7,6 mrd. kroner i 2015.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R 115 fra Finansdepartementet (FIN) og krav fra til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i instruks om økonomistyring. Direktoratet mener regnskapet gir et dekkende bilde av direktoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Direktoratet har mottatt tildelinger på 48 inntekts- og utgiftsposter i 2015. I tillegg har direktoratet mottatt belastningsfullmakter på tre poster. Etter omorganisering av etatens regnskaper i 2014 ble antall regnskap redusert fra seks til ett. Sammen med endring i etatens økonomimodell og implementering av standard kontoplan for staten, har dette medført utfordringer med å sikre god kvalitet i etatens regnskap for 2015.

Samlet disponerte direktoratet tildelinger på utgiftssiden på 9,7 mrd. kroner. Det ble mottatt belastningsfullmakter på 1,35 mill. kroner fra Justis- og beredskapsdepartementet og 20,96 mill. kroner fra Helsedirektoratet knyttet til drift av RVTS-Sør. Bufdir har avgitt en belastningsfullmakt til Fylkesmannen i Sogn og Fjordane på 1,05 mill. kroner og

Fylkesmannen i Nordland på 0,3 mill. kroner. Alle fylkesmannsembeter fikk bevilgningsfullmakt på til sammen 7,7 mill. kroner, og til Helsedirektoratet og Utlendingsdirektoratet på 1,1 mill. kroner. I tillegg ble det avgitt belastningsfullmakter til Bispedømmerådene i Agder og Telemark, Nord-Hålogaland, Tunsberg og Svalbard kirke.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i henhold til eget regelverk fastsatt av BLD. Samlet utbetalte Bufdir 2,3 mrd. kroner i tilskudd i 2015. Tilskudd til kommunene utgjorde 68 prosent av tilskuddsutbetalingene, hvor de største tilskuddene var 0,9 mrd. kroner til refusjon av kommunale barnevernsutgifter til enslige mindreårige asylsøkere og 0,4 mrd. kroner til forsterkning av kommunale fosterhjem. I underkant av 122 mill. kroner ble utbetalt som tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner og 183 mill. kroner til bekjempelse av barnefattigdom. For øvrige tilskudd vises det til bevilgningsrapporteringen.

Samlet regnskapsresultat, inklusive refusjoner, viste en mindreutgift i forhold til tildeling på 406,6 mill. kroner i 2015. Øvrige inntekter viste mindreinntekt på 15,9 mill. kroner slik at samlet resultat for etaten viste en mindreutgift på 390,7 mill. kroner i 2015.

Etter direktoratets vurdering viste regnskapsresultatet kun mindre avvik i forhold til tildelingen. Det største avviket var på Kapittel 854 Tiltak i barnevernet, inkludert refusjon av kommunale barnevernsutgifter knyttet til enslige mindreårige asylsøkere som viste en mindreutgift på 317 mill. kroner. Kapittel 842 Familievernet viste en netto mindreutgift på 3,2 mill. kroner, mens det var en mindreutgift på 65,6 mill. kroner

9,3 mrd

er utgiftsført av Bufdir i 2015.

på kapittel 855 Det statlige barnevernet. Samlet regnskapsresultat for kapittel 858 Direktoratet viste en mindreutgift på 10,1 mill. kroner. På kapittel 856 enslige mindreårige asylsøkere viste regnskapet en merutgift på 11,6 mill. kroner.

Artskontorapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift eksklusiv utbetalinger av tilskudd var 5,6 mrd. kroner i 2015. Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter utgjorde 3,5 mrd. kroner, som tilsvarte om lag 50 prosent av totale driftsutgifter. Andre større driftsutgifter er knyttet til kjøp av barnevernstjenester fra private og ideelle organisasjoner, som var 2,3 mrd. kroner i 2015.

Mellomværende med statskassen utgjorde 176,6 mill. kroner per 31.12.15. Det vises til oppstillingen av artskontorapporteringen for nærmere redegjørelse av hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av. Bufdir har pådratt seg en leverandørgjeld på 117,7 mill. kroner som ikke er betalt, og framkommer dermed ikke som en utgift i årsregnskapet, jf. opplysninger om avregning med statskassen i note 8.

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Bufdir. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 3. tertial 2016. Beretningen er unntatt offentlighet fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på Bufdirs nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Bufdir er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt

i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 5. november 2015. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i FINs rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen. Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret.
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Oppstilling av bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Bufetat/Bufdir har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Bufdir har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Bufdir står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen for samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet,

og vises i kolonnen for regnskap. Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsrapporteringen.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Bufetat har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Bufetat har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen. Note 8 til artskontorapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskasse.

Mari Trommald
direktør

OPPSTILLING AV BEVLGNINGSRAPPORTERING FOR REGNSKAPSÅRET 2015.

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst
0821	Spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter
0821	Kommunale innvandrertiltak - tilskudd til bo og støtte	62	Diverse
0840	Krisetiltak - spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter
0840	Krisetiltak - tilskudd til incest- og voldtektsentre	61	Diverse
0840	Krisetiltak - tilskudd til voldsforebygging mv	70	Tilskudd
0841	Samlivsbrudd og konfl.løsning - meklingsgodtgjørelse	21	Spesielle driftsutgifter
0841	Samlivsbrudd og konfliktløsning - o.f.u. mv.	22	Diverse
0841	Samlivsbrudd og konfl.løsning - tilskudd samlivstiltak	70	Tilskudd
0842	Familievern - driftsutgifter	01	Driftsutgifter
0842	Familievern - spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter
0842	Familievern - tilsk kirkens familievern mv	70	Tilskudd
0846	Forskning, utredn, tilskudd. - spesielle driftsutg.	21	Spesielle driftsutgifter
0846	Forskn.,utredn. - tilsk. familie- og likestillingspol.org.	70	Tilskudd
0846	Forskn.,utredn. - tilsk. lesbiske og homofile	72	Tilskudd
0846	Forskn.,utredn. - tilskudd til likestillingssentrene	73	Tilskudd
0847	Tiltak personer m nedsatt funk.evne - spesielle dr.utg.	21	Spesielle driftsutgifter
0847	Tiltak personer m nedsatt funk.evne - tilsk. f.hemmedes org.	70	Tilskudd
0847	Tiltak personer m neds f.evne - tilgjengelighet og univ. utform.	71	Tilskudd
0847	Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne - tilskudd	72	Tilskudd
0852	Adopsjonsstøtte - tils til foreldre som adopt barn fra utl.	70	Tilskudd
0853	Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker	01	Driftsutgifter
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. spes. driftsutg.	21	Spesielle driftsutgifter
0854	Familievernet, utvikling i kommunene	61	Diverse
0854	Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger	65	Diverse
0854	Utviklings- og opplysningsarbeid o.a.	71	Tilskudd
0854	Tilskudd til forskning og utvikling i barnevernet	72	Tilskudd
0855	Barnevern - driftsutgifter	01	Driftsutgifter
0855	Barnevern - spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter
0855	Barnevern - kjøp av private barnevernstjenester	22	Diverse
0855	Barnevern - tilskudd til kommunene	60	Diverse
0856	Barnevernets oms.senter for ema - driftsutgifter	01	Driftsutgifter
0857	Barne- og ungdomstiltak - spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter
0857	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn	60	Diverse
0857	Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom	61	Diverse
0857	Barne- og ungd.tiltak - barne og ungdomsorg.	70	Tilskudd
0857	Barne- og ungdomstiltak - utviklingsarbeid	71	Tilskudd
0857	Tilskudd til tiltak for voldsutsatte barn	72	Tilskudd
0857	Barne- og ungd.tiltak - internasj. ung.arbeid med m.v.	79	Tilskudd
0858	Buudir - driftsutgifter	01	Driftsutgifter
0858	Buudir - spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter
0859	EUs ungdomsprogram - driftsutgifter	01	Driftsutgifter
0440	Tiltak for å forebygge vold i nære relasjoner	01	Driftsutgifter
0762	Forebygging av kjønnslemlestelse	21	Spesielle driftsutgifter
0765	RVTS sør - spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter

Sum utgiftsført

Note	Samlet tildeling	Regnskab 2015	Merutgift (-) og mindretgift
A, B	1 468 000	711 291	756 709
A	13 200 000	12 251 887	948 113
A, B	3 396 000	2 497 531	898 469
A, B	79 980 000	79 520 667	459 333
A	14 132 000	14 295 758	-163 758
A, B	10 585 000	9 260 400	1 324 600
A, B	4 100 000	3 355 144	744 856
A	6 632 000	6 604 440	27 560
A, B	287 718 000	266 022 471	21 695 529
A, B	29 226 000	27 780 605	1 445 395
A, B	157 975 000	177 403 218	-19 428 218
A, B	2 050 000	1 716 808	333 192
A	9 450 000	9 442 446	7 554
A	10 755 000	10 800 000	-45 000
A	6 227 000	6 227 000	0
A, B	10 000 000	7 212 952	2 787 048
A	178 567 000	178 567 000	0
A, B	7 232 850	9 572 373	-2 339 523
A	14 668 000	14 668 000	0
A, B	13 000 000	11 798 160	1 201 840
A	800 000	800 000	0
A, B	38 531 000	17 506 454	21 024 546
A	64 575 000	58 786 317	5 788 683
A, B	1 200 000 000	899 042 087	300 957 913
A, B	40 731 000	45 867 822	-5 136 822
A	68 855 000	68 855 000	0
A, B	4 412 372 000	3 619 506 973	792 865 027
A, B	21 328 000	19 765 312	1 562 688
A, B	1 791 632 000	2 327 161 719	-535 529 719
A, B	198 358 000	376 079 414	-177 721 414
A, B	385 929 000	397 540 526	-11 611 526
A, B	950 000	565 557	384 443
A, B	34 700 000	34 697 358	2 642
A, B	146 934 000	103 498 000	43 436 000
A	114 630 000	114 624 207	5 793
A, B	6 440 000	49 876 000	-43 436 000
A	9 700 000	9 659 188	40 812
A	7 315 000	7 238 778	76 222
A, B	256 630 000	248 539 134	8 090 866
A, B	14 368 000	12 498 541	1 869 459
A, B	8 578 000	7 137 743	1 440 257
B		1 116 709	
B		189 201	
B		20 572 916	
		3 578 920	
	9 683 717 850	9 294 412 025	

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2015

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst
3842	Familievernet - diverse inntekter	01	Driftsinntekter
3855	Barnevernet - diverse inntekter	01	Driftsinntekter
3855	Barnevernet - barnetrygd	02	Ymse
3855	Barnevernet - kommunale egenandeler	60	Ymse
3856	Barnevernets oms.senter for ema - div. inntekter	01	Driftsinntekter
3858	Bufdir - diverse inntekter	01	Driftsinntekter
3859	EU's ungd.prgr. - tilsk fra EU-kommisjonen	01	Driftsinntekter
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse
5700	Motkonto arb.g.avgift	72	Arbeidsgiveravgift

Sum inntektsført

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer

60086401	Norges Bank KK /innbetalinger		
60086402	Norges Bank KK/utbetalinger		
708052	Endring i mellomværende med statskassen		

Sum rapportert

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201412)

Konto	Tekst		
6260	Aksjer		
708052	Mellomværende med statskassen		

Samlet tildeling	Regnskap 2015	Merinntekt (-) og mindreinntekt
658 000	280 181	-377 819
14 331 000	17 335 971	3 004 971
3 959 000	2 139 820	-1 819 180
1 278 508 000	1 261 966 094	-16 541 906
0	220 280	220 280
433 000	2 056 417	1 623 417
5 650 000	3 683 649	-1 966 351
0	11 114 884	
0	375 835 634	
1 303 539 000	1 674 632 930	

7 619 779 095

	1 469 001 626	
	-9 105 952 760	
	17 172 039	
	0	

2015	2014	Endring
0	0	0
-176 563 107	-193 735 145	17 172 039

Oppstilling av artskontorapporteringen for 2015

	Note	2015	2014
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	1 271 242 506	1 074 570 882
Salgs- og leieinnbetalinger	1	19 830 998	26 428 544
Andre innbetalinger	1	621 647	1 062 528
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		1 291 695 151	1 102 061 954
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	3 455 180 108	3 440 202 037
Andre utbetalinger til drift	3	3 480 987 743	2 956 217 081
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		6 936 167 851	6 396 419 117
Netto rapporterte driftsutgifter		5 644 472 700	5 294 357 164
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	616 265	408
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		616 265	408
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	57 605 622	30 124 424
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	2 027 581	456 268
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		59 633 203	30 580 693
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		59 016 937	30 580 284
Innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer mm,	6	11 114 884	9 064 745
<i>Sum innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		11 114 884	9 064 745
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	2 299 661 056	2 048 586 825
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		2 299 661 056	2 048 586 825
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		0	0
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		375 835 634	379 887 741
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		-3 578 920	0
<i>Sum rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		372 256 714	379 887 741
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		7 619 779 095	6 984 571 786
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld			
Fordringer		1 424 202	1 351 758
Kasse		1 095 594	845 931
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-158 543 649	-160 931 827
Skyldige offentlige avgifter		0	0
Annen gjeld		-20 539 253	-35 001 007
Sum mellomværende med statskassen	8	-176 563 107	-193 735 145

Utgiftsutvikling

Den største utgiftsposten for direktoratet er utgifter til kapittel 855: Statlige forvaltning av barnevernet. Effektivisering og bedret produktivitet i tjenestene har ført til stabil utvikling i utgiftene sammenlignet med 2014. Utgiftene knyttet til kapittel 856

Omsorgssentre til enslige mindreårige asylsøkere har økt betydelig i 2015 som følge av veksten i antall barn med behov for plass. Kostnadene knyttet til kapittel 842 Familievernet har økt kraftig siste år, noe som henger sammen med betydelig politisk satsing på området.

Kapittel 842 - Familievernet

Utgiftene på kapittel 842 dekker driftsutgifter knyttet til offentlig eide familievernkontor og tilskudd til finansiering av kirkens familievernkontor. Inntektene er diverse kursinntekter mv. Jf. tabell nedenfor.

Utgifter fratrukket refusjoner var 471 mill. kroner i 2015, en økning på 71 mill. kroner sammenlignet med 2014. Dette ga en reell utgiftsvekst på 17,8 prosent siste år. Utgiftsveksten skyldes en betydelig satsing politisk på familievernområdet og økte bevilgninger til å styrke familievernkontorenes behandlingskapasitet.

17,8%

var den reelle utgiftsveksten i 2015, og skyldes økt tildeling til familievernet

TABELL 9 Utgifter og inntekter kapittel 842/3842 familievern. Beløp i 1000 kroner. Faste 2015-kroner.

Post	2013	2014	2015	Endring i kroner		Endring i prosent	
				13-14	14-15	13-14	14-15
01 Driftsutgifter	232 893	237 679	266 022	4 786	28 343	2,1	11,9
21 Spesielle driftsutgifter	17 825	16 439	27 781	-1 386	11 342	-7,8	69,0
70 Tilskudd til kirkens familievern mv.	147 500	152 616	177 403	5 116	24 787	3,5	16,2
Sum utgifter	398 218	406 734	471 206	8 516	64 472	2,1	15,9
15-18 Refusjoner	-4 849	-6 661	0	-1 812	6 661	37,4	-100
Utgifter fratrukket refusjoner	393 369	400 073	471 206	6 704	71 133	1,7	17,8
01 DIVERSE INNTEKTER	-968	-403	-280	565	123	-58,4	-30,4

Kapittel 855 - Statlig barnevern

De største utgiftspostene på kapittel 855 er driftsutgifter knyttet til det statlige barnevernet, kjøp av private barnevernstiltak og refusjoner av kommunale utgifter til barnevernstiltak som overstiger satsen for kommunale egenandeler til forsterkning av fosterhjem og nærmiljøbaserte tiltak. Den største inntekstposten er kommunale egenandeler som følge av opphold i barnevernsinstitusjon, fosterhjem eller tiltak i hjemmet.

Tabell 10 viser at utgiftene, fratrukket refusjoner, samlet var 6 027 mill. kroner i 2015, 20 mill. kroner høyere enn i 2014. Dette tilsvarte en reell utgiftsøkning på 0,3 prosent. I 2015 var samlet realiserede tap på eiendom 25,5 mill. kroner. Dersom tapene holdes utenfor var den reelle utgiftsøkningen kun 0,1 prosent. Den største inntekstposten er kommunale egenandeler. I likhet med foregående år økte Regjeringen den kommunale egenandelsatsen for opphold i institusjon og sentre for foreldre og barn fra 2014 til 2015. Kombinert med økt aktivitet førte dette til en økning i kommunale egenandeler på 169 mill. kroner i 2015, noe som tilsvarte en inntektsvekst på 15,5 prosent siste år.

kr
0,3%
 var den reelle
 utgiftsveksten i 2015.

TABELL 10

Utgifter og inntekter kapittel 855/3855 statlig forvaltning av barnevernet. Beløp i 1 000 kroner. Faste 2015-kroner. Gjelder regionene, og inkluderer ikke direktoratet og BSA.

Post	2013	2014	2015	Endring i kroner		Endring i prosent	
				13-14	14-15	13-14	14-15
01 Driftsutgifter	3 768 104	3 608 580	3 324 186	-159 524	-284 394	-4,2	-7,9
22 Kjøp av private barnevernstjenester	2 024 766	2 127 158	2 327 162	102 392	200 004	5,1	9,4
45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	23	0	0	-23	0	-100,0	
60 Refusjoner av kom.utgifter til barnevernstiltak	407 711	395 268	376 079	-12 442	-19 189	-3,1	-4,9
Sum utgifter	6 200 603	6 131 006	6 027 427	-69 597	-103 579	-1,1	-1,7
15 - 18 Refusjoner	-147 621	-124 073	0	23 548	124 073	-16,0	-100,0
Utgifter fratrukket refusjoner	6 052 982	6 006 933	6 027 427	-46 049	20 493	-0,8	0,3
01 - 02 Diverse inntekter	-24 163	-26 732	-17 124	-2 569	9 608	10,6	-35,9
60 Kommunale egenandeler	-980 126	-1 092 778	-1 261 966	-112 652	-169 188	11,5	15,5
Sum andre inntekter	-1 004 289	-1 119 510	-1 279 090	-115 221	-159 580	11,5	14,3

Tabell 11 viser utgiftsutviklingen på kapittel 855 fordelt på formål i regionene inkludert utgifter på post 01,22,45 og 60 og fratrukket refusjoner. Tabell 12 viser aktiviteten, målt i antall oppholdsdager, på de ulike formålene. Aktiviteten må sees i sammenheng med utviklingene i utgiftene.

Det har vært en økning i utgiftene til senter for foreldre og barn på reelt 8 mill. kroner fra 2014 til 2015. Utgiftene til drift av de statlige sentrene ble redusert med 8 mill. kroner og kjøpene i de ideelle sentrene økte med 16 mill. kroner. Økningen var lavere enn den ekstra tildelingen på 21 mill. kroner i Tildelingsbrev 2015, tillegg nr. 5. Dette

skyldtes bemanningsutfordringer ved Solstrand som førte til at ikke ønskede antall plasser ble realisert og et periodiseringsavvik, hvor utgiftene i desember ble ført i januar. Aktivitetsveksten i sentrene var i underkant av 9 prosent fra 2014 til 2015. For statlige familiehjem og beredskapshjem var utgiftene nær uendret sammenlignet med 2014, mens det var reduksjon i aktiviteten på 1,4 prosent.

Endring i praksis for bruken av forsterkningstiltak i kommunale fosterhjem har bidratt til nedgang i utgiftene. Utgiftsnedgangen var 2,7 prosent sammenlignet med 2014, mens aktiviteten økte med 3 prosent i samme periode.

TABELL 11

Utgifter fratrukket refusjoner kapittel 855 statlig forvaltning av barnevernet etter formål i regionene. Beløp i 1 000 kroner. Faste 2015-kroner.

Formål	2013	2014	2015	Endring i kroner		Endring i prosent	
				13-14	14-15	13-14	14-15
690 Sentre for foreldre og barn	172 733	178 567	186 983	5 833	8 416	3,4	4,7
691 Statlige familiehjem og beredskapshjem	854 794	864 988	864 245	10 194	-743	1,2	-0,1
691 Forsterkede fosterhjem	373 154	384 113	373 632	10 959	-10 482	2,9	-2,7
691 Fosterhjem tilknyttet private tiltak	538 269	665 437	747 515	127 168	82 078	23,6	12,3
692 Statlige institusjoner	1 657 453	1 580 190	1 490 821	-77 263	-89 369	-4,7	-5,7
692 Private institusjoner	1 456 126	1 442 798	1 544 658	-13 328	101 860	-0,9	7,1
693 Hjelpetiltak i hjemmet	262 271	204 670	176 645	-57 601	-28 025	-22,0	-13,7
694 Fagteam	232 654	204 893	179 686	-27 761	-25 207	-11,9	-12,3
696 Fosterhjemstjenesten	276 604	259 398	246 787	-17 205	-12 612	-6,2	-4,9
699 Adopsjon	12 078	10 960	12 596	-1 118	1 636	-9,3	14,9
672 Regionale fellesfunksjoner	216 844	210 920	203 561	-5 924	-7 359	-2,7	-3,5
Sum utgifter fratrukket refusjoner	6 052 982	6 006 935	6 027 128	-46 047	20 193	-0,8	0,3

De senere årene har det vært høy aktivitet innenfor private fosterhjem i alle regioner. Aktiviteten viste en vekst på 15,3 prosent siste år, mens utgiftene til kjøp av private fosterhjem økte med 12,3 prosent i samme periode. Lavere utgiftsvekst enn aktivitetsvekst skyldes bl.a. at regionene har reforhandlet en rekke avtaler samt tatt i bruk standardmaler ved kontraktsinngåelser på enkeltkjøp med private leverandører.

I 2015 var det en nedgang i utgiftene til statlige institusjoner på 5,7 prosent, mens nedgangen i aktivitet var på 7,8 prosent. Ved å holde realiserte tap på salg av eiendom utenom, var nedgangen i utgifter 7,5 prosent, noe som tilsvarte nedgangen i aktivitet. Utgiftene til kjøp av plasser i

private institusjoner økte med 7,1 prosent i 2015. Aktiviteten økte med 6,5 prosent i samme periode.

Utgifter fratrukket refusjoner til hjelpetiltak i hjemmet ble redusert med 28 mill. kroner, en nedgang på 13,7 prosent sammenlignet med 2014. Dette skyldes i all hovedsak arbeidet med å avvikle ikke-lovpålagte oppgaver i tråd med føringer fra departementet. I samme periode var aktivitetsnedgangen 14,7 prosent. Utgifter fratrukket refusjoner til fagteam ble redusert med 12,3 prosent fra 2014 til 2015. Dette skyldes bl.a. en nedgang i antall årsverk. Selv om fagteam fortsatt har mange av sine oppgaver, er det forventet at oppgavene vil endres framover som følge av Prop. 106 L

TABELL 12 Aktivitet per formål i regionene målt i antall oppholdsdager.

Formål	2013	2014	2015	Endring i kroner		Endring i prosent	
				13-14	14-15	13-14	14-15
690 Sentre for foreldre og barn	26 022	24 997	27 178	-1 025	2 181	-3,9	8,7
691 Statlige familiehjem og beredskapshjem	313 831	311 877	307 597	-1 954	-4 280	-0,6	-1,4
691 Forsterkede fosterhjem	918 491	989 902	1 022 175	71 411	32 273	7,8	3,3
691 Fosterhjem tilknyttet private tiltak	148 699	176 913	204 028	28 214	27 115	19,0	15,3
692 Statlige institusjoner	165 768	152 939	140 959	-12 829	-11 980	-7,7	-7,8
692 Private institusjoner	192 490	182 500	194 388	-9 990	11 888	-5,2	6,5
693 Hjelpetiltak i hjemmet	233 238	187 219	159 695	-46 019	-27 524	-19,7	-14,7
Sum oppholdsdager	1 998 539	2 026 347	2 056 020	27 808	29 673	1,4	1,5
Sum oppholdsdager ekskl. hjelpetiltak	1 765 301	1 839 128	1 896 325	73 827	57 197	4,2	3,1

Kapittel 856 - enslige mindreårige asylsøkere

Kapittel 856 dekker utgifter til drift av statlige omsorgssentre og til kjøp av plasser i private tiltak. I tillegg dekkes også forvaltningsoppgaver knyttet til omsorgssentrene, bl.a. arbeid med godkjenning av de private sentrene, opplæring og oppfølging, arbeid med anskaffelser, administrasjon og arbeidet med bosetting av enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

Utgiften fratrukket refusjoner var 397 mill. kroner i 2015, en økning på 120 prosent sammenliknet med 2014. Dette skyldes den kraftige vekst i antall barn i omsorgssentrene (se tema: Barn på flukt). Tildelingen i saldert budsjett skulle dekke drift av 89 plasser, men som følge av aktivitetsvekst og økt behov for plasser i omsorgssentre, vedtok Stortinget

tilleggsbevilgninger gjennom året.

I de ordinære budsjettproposisjonenes revidert nasjonalbudsjett og nysaldering økte tildelingene med 116 mill. kroner.

I tillegg vedtok Stortinget en tilleggsbevilgning i Prop. 152 S. (2014-2015) på 65 mill. kroner.

Dette bidro til at merforbruket på kapittel 856 kun ble på 11,6 mill. kroner.

217 mill

i økte utgifter til omsorgssentrene grunnet flyktnings situasjonen

TABELL 13

Utgifter og inntekter kapittel 856/3856. Barnevernets omsorgssenter for enslig mindreårige asylsøkere. Beløp i 1000 kroner. Faste 2015-kroner.

Post	2013	2014	2015	Endring i kroner		Endring i prosent	
				13-14	14-15	13-14	14-15
01 Driftsutgifter	191 559	189 821	397 541	-1 739	207 720	-0,9	109,4
Sum utgifter	191 559	189 821	397 541	-1 739	207 720	-0,9	109,4
15-18 Refusjoner	-8 134	-8 869	-	-735	8 869	9,0	-100,0
Utgifter fratrukket refusjoner	183 425	180 951	397 541	-2 474	216 589	-1,3	119,7
01 Diverse inntekter	-211	-256	-220	-45	36	21,4	-14,1

Forklaringer til statsregnskapet

Samlet regnskapsresultat, inklusive refusjoner, viste en mindreutgift i forhold til tildeling på 406,6 mill. kroner i 2015. Øvrige inntekter viste mindreinntekt på 15,9 mill. kroner slik at samlet resultat for etaten viste en mindreutgift på 390,7 mill. kroner i 2015. I regnskapstallene er det tatt hensyn til brevlige omposteringer og bruk av avgitte belastningsfullmakter.

Kapittel 842 - Familievernet

Utgifter fratrukket refusjoner er på 471 mill. kroner, som ga en mindreutgift på 3,5 mill. kroner.

Det ble gitt økte bevilgninger i tildelingsbrevet på post 01 og 70 til å øke bemanning og styrke behandlingsskapiteten i familievernet. Mindreforbruket skyldes at det har tatt tid å ansette nye terapeuter i familievernet, men alle stillingene var på plass ved årets slutt. Mange av stillingene ble besatt sent på året. Det er videre

benyttet midler til oppgraderinger og tilpasning av kontorer for å kunne øke behandlingsskapiteten. Det er også benyttet midlertidige stillinger og kvelds åpne kontor for å nå målet.

Mindreutgiften på post 21 skyldes at ikke alle aktiviteter og utgifter tilknyttet disse ble slutført og betalt i 2015. Tildelingen på posten har vært disponert til 40–50 større eller mindre tiltak/aktiviteter i 2015. Om lag 1,2 mill. kroner av mindreforbruket gjelder prosjektene Kunnskapsoppsummering -foreldre fratatt omsorg, Samarbeid med domstolsadministrasjonen, Voldskonferanse i samarbeid med ATV og reduserte utbetalinger knyttet til digitaliseringsprosjektet. Prosjektet «Samarbeid med domstolene» ble utsatt som følge av manglende kapasitet.

Det har vært mindre inntekter fra kursvirksomhet og framleie av lokaler enn antatt, slik at inntektene var 0,38 mill. kroner lavere enn tildelt budsjett.

3,5 mill

Mindreforbruk

TABELL 14 Regnskap 2014 og 2015, samt tildelt budsjett 2015. Beløp i 1 000 kroner. Løpende kroner.

Post	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Tildelt budsjett 2015	Avvik
01 Driftsutgifter	230 756	266 022	287 718	21 696
21 Spesielle driftsutgifter	15 960	27 941	29 226	1 285
70 Tilskudd til kirkens familievern mv.	148 171	177 403	157 975	-19 428
SUM UTGIFTER	394 887	471 366	474 919	3 553
15-18 Refusjoner	-6 467	0	0	0
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	388 421	471 366	474 919	3 553
ANDRE INNTEKTER				
01 Diverse inntekter	-391	-280	-658	-378

Kapittel 855/3855 - Statlig barnevern

Utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 855 er på 6,3 mrd. kroner. Kapitlet viser et mindreforbruk på 79,6 mill. kroner. Kapitlet har en mindreinntekt på kommunale egenandeler. Netto mindreforbruk er på 64,3 mill. kroner, noe som utgjør 1,5 prosent av tildelt budsjett. Mindreutgiften på kapittel 855 skyldes effekten av aktivt arbeid med effektivisering og produktivitetsforbedring av driften gjennom flere år. Tett oppfølging av økonomistyringen i regionene og

av tiltakene som ble kartlagt i plan for budsjettbalanse har bidratt til å snu en utfordrende økonomisk situasjon i Region vest. Utover dette har bruk av investerings- og kompetansemidler blitt utsatt.

Mindreinntekten på kommunale egenandeler er knyttet til tett og strukturert dialog med kommunene angående oppholdstid og inn-/utstrøm, i tillegg til lavere aktivitetsvekst i private fosterhjem enn det som lå til grunn for saldert budsjett.

64,3 mill

Netto mindreforbruk

TABELL 15 Regnskap 2014 og 2015, samt tildelt budsjett 2015. Beløp i 1 000 kroner. Løpende kroner.

Konto	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Tildelt budsjett 2015	Avvik
Post 01 Driftsutgifter	3 688 677	3 619 507	4 412 372	792 865
Post 22 Kjøp av private barnevernstjenester	2 073 172	2 327 162	1 791 632	-535 530
Post 60 Tilskudd til kommunene	385 237	376 079	198 358	-177 721
SUM UTGIFTER	6 147 086	6 322 748	6 402 362	79 614
Post 15-18 Diverse refusjoner	-126 851	0	0	0
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	6 020 235	6 322 748	6 402 362	79 614
Post 01 Diverse inntekter	-23 743	-17 336	-14 331	3 005
Post 02 Barnetrygd	-2 339	-2 140	-3 959	-1 819
Post 60 Kommunale egenandeler	-1 065 044	-1 261 966	-1 278 508	-16 542
INNTEKTER	-1 091 126	-1 281 442	-1 296 798	-15 356

**Kapittel 856 - enslige
mindreårige asylsøkere**

Utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 856 var på 397,5 mill. kroner. Kapitlet viste et merforbruk på 11,6 mill. kroner.

Justert for merinntekter viser kapitlet et merforbruk på 11,4 mill. kroner. Dette utgjorde 3 prosent av tildelingen og skyldtes den økte ankomsten av enslige mindreårige flyktninger.

kr
11,6 mill
Merforbruk

TABELL 16 Regnskap 2014 og 2015, samt tildelt budsjett 2015. Beløp i 1 000 kroner. Løpende kroner.

Post	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Tildelt budsjett 2015	Avvik
01 Driftsutgifter	184 292	397 541	385 929	-11 612
SUM UTGIFTER	184 292	397 541	385 929	-11 612
15-18 Refusjoner	-8 611	-	-	-
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	175 680	397 541	385 929	-11 612
ANDRE INNTEKTER				-
01 Diverse inntekter	-249	-220	-	220

**Kapittel 858/3858 - Barne-,
ungdoms- og familiedirektoratet**

Utgifter fratrukket refusjoner er på 262 mill. kroner og kapitlet viste en mindreutgift på 8,6 mill. kroner.

Mindreutgiften på post 01 var i stor grad relatert til reduserte lønnsutgifter. I forbindelse med omorganiseringsprosessen i direktoratet, har vakante stillinger blitt holdt vakant lenger enn det som ble forutsatt. Bemanningssituasjonen har imidlertid også innvirkning på de øvrige driftsutgiftene

i direktoratet. Redusert bemanning har påvirket framdriften i flere av prosjektene. Forsinket framdrift i direktoratet medfører forsinkelser i leveransene fra eksterne samarbeidspartnere, og dermed blir utbetalingene forskjøvet. Utbetalinger som var forutsatt gjennomført i 2015 kommer i 2016.

På post 21 er mindreforbruket i hovedsak knyttet til forsinkelser i arbeidet med å utvikle saksbehandlingssystem for tilskuddsforvaltning og forskyvninger i utbetalingene knyttet til BiRK.

kr
8,6 mill
Mindreforbruk

TABELL 17 Regnskap 2014 og 2015, samt tildelt budsjett 2015. Beløp i 1 000 kroner. Løpende kroner.

Post	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Tildelt budsjett 2015	Avvik
01 Driftsutgifter	235 981	248 875	256 630	7 755
21 Spesielle driftsutgifter	12 861	13 516	14 368	852
22 Reguleringspremie til KLP og fylkeskommunale pensjonskasser	36 743	0	0	0
SUM UTGIFTER	285 585	262 391	270 998	8 607
15-18 Refusjoner	-7 682	0		0
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	277 903	262 391	270 998	8 607
ANDRE INNTEKTER				
01 Diverse inntekter	-3 051	-2 056	-433	1 623
NETTO RESULTAT	274 852	260 334	270 565	10 231

Kapittel 859/3859 - EUs ungdomsprogram

Tabellen viser regnskap og tildelt budsjett for 2015 for EUs ungdomsprogram. Utgifter fratrukket refusjoner viste en mindreutgift på

1,4 mill. kroner. Hensyntatt mindreinntektene på kapittel 3859, ble nettoresultatet en merutgift på 0,5 mill. kroner. Dette utgjorde 6,1 prosent av tildelingen på posten, og skyldtes lange perioder med vakanser og langtidssykmeldinger.

TABELL 18 Regnskap 2014 og 2015, samt tildelt budsjett 2015. Beløp i 1 000 kroner. Løpende kroner.

Post	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Tildelt budsjett 2015	Avvik
01 Driftsutgifter	8 963	7 138	8 578	1 440
SUM UTGIFTER	8 963	7 138	8 578	1 440
15-18 Refusjoner	-997	7	0	-7
UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER	7 967	7 145	8 578	1 433
ANDRE INNTEKTER				
01 Diverse inntekter	-3 231	-3 684	-5 650	-1 966

TABELL 19 Regnskap 2014 og 2015, samt tildelt budsjett 2015. Beløp i 1 000 kroner. Løpende kroner.

Konto	Betegnelse
765/21	Psykisk helse, spesielle driftsutgifter
800/01	Midler til administrasjon av tilskuddsordninger
821/21	Spesielle driftsutgifter
821/62	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere. Kommunale innvandrertiltak - tilskudd til bo- og støttetilbud for unge over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap
840/21	Krisetiltak. Spesielle driftsutgifter
840/61	Krisetiltak. Tilskudd til incest- og voldtektssentre
840/70	Krisetiltak. Tilskudd til voldsforbyggende tiltak mv.
841/21	Samliv og konfliktløsning. Spesielle driftsutgifter, meklingsgodtgjørelse
841/22	Samliv og konfliktløsning. Opplæring, forskning, utvikling mv.
841/70	Samliv og konfliktløsning. Tilskudd til samlivstiltak
846/21	Forsknings- og utredningsvirksomhet, tilskudd mv. Spesielle driftsutgifter
846/70	Forsknings- og utredningsvirksomhet, tilskudd mv. Tilskudd
846/72	Forsknings- og utredningsvirksomhet, tilskudd mv. Tiltak for lesbiske og homofile
846/73	Forsknings- og utredningsvirksomhet, tilskudd mv. Tilskudd til likestillingssentrene
847/21	Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne. Spesielle driftsutgifter
847/70	Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne. Tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner
847/71	Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne. Tiltak for økt tilgjengelighet og universell utforming
847/72	Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne. Tilskudd
852/70	Adopsjonsstønad. Tilskudd til foreldre som adopterer barn fra utlandet
853/01	Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
854/21	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. Spesielle driftsutgifter
854/50	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. Forskning og utvikling
854/61	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. Utvikling i kommunene
854/65	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. Refusjon av kommunale utgifter til barnevernstiltak knyttet til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger
854/71	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. Utviklings- og opplysningsarbeid mv.
854/72	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. Tilskudd til forskning og utvikling i barnevernet
855/21	Statlig forvaltning av barnevernet. Spesielle driftsutgifter
857/21	Barne- og ungdomstiltak. Spesielle driftsutgifter
857/60	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn
857/61	Barne- og ungdomstiltak. Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom
857/70	Barne- og ungdomstiltak. Barne- og ungdomsorganisasjoner
857/71	Barne- og ungdomstiltak. Utviklingsarbeid
857/72	Barne- og ungdomstiltak. Tilskudd til tiltak for voldsutsatte barn
857/79	Barne- og ungdomstiltak. Tilskudd til internasjonalt ungdomsarbeid
SUM	

Regnskap hittil i fjor	Regnskap hittil i år	Tildelt budsjett 2015	Rest budsjett
0	20 573	20 760	187
481	0	0	0
700	711	1 468	757
11 794	12 252	13 200	948
3 160	2 498	3 396	898
75 746	79 521	79 980	459
7 370	14 296	14 132	-164
9 789	9 299	10 585	1 286
4 306	3 355	4 100	745
3 951	6 604	6 632	28
3 712	1 717	2 050	333
11 158	9 442	9 450	8
10 481	10 800	10 755	-45
6 008	6 227	6 227	0
7 078	7 813	10 000	2 187
177 910	178 567	178 567	0
7 084	9 572	7 233	-2 340
14 489	14 668	14 668	0
6 535	11 798	13 000	1 202
800	800	800	0
23 455	23 725	38 531	14 806
8 834	0	0	0
28 251	58 786	64 575	5 789
792 564	899 042	1 200 000	300 958
28 622	45 868	40 731	-5 137
60 666	68 855	68 855	0
18 595	20 065	21 328	1 263
2	566	950	384
25 132	34 697	34 700	3
114 303	103 498	146 934	43 436
111 635	114 624	114 630	6
1 391	49 876	6 440	-43 436
0	9 659	9 700	41
7 290	7 239	7 315	76
1 583 292	1 837 014	2 161 692	324 678

Prosjekt- og tilskuddsmidler

Under kommenteres kun postene med vesentlige avvik på prosjekt og tilskuddsmidler, jf. tabell 19.

- 821/21: Posten har en mindreutgift på 0,8 mill. kroner. Mindreforbruket var i hovedsak knyttet til utviklings- og utprøvningsarbeidet i bo- og støttetilbudet. Arbeidet er påbegynt, men utgiftene vil i hovedsak påløpe i 2016.
- 821/62: Posten har en mindreutgift på 0,9 mill. kroner. Dette skyldtes i hovedsak at enkelte kommuner hadde ubenyttet statstilskudd fra 2014, og at dette ble motregnet ved utbetalingen av tilskuddet for 2015.
- 840/21: Posten viser en mindreutgift på 0,9 mill. kroner. Mindreforbruket var bl.a. knyttet til utviklingstiltak på vold i nære relasjoner. Dette skyldtes at bevilgningen kom midt i året slik at tiltaket ikke kunne fullføres i 2015. Det var også mindreforbruk knyttet til tiltak mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Dette skyldtes at rekrutteringen av kommuner tok lang tid, og prosjektet kom ikke skikkelig i gang i 2015.
- 841/21: Posten viser en mindreutgift på 1,3 mill. kroner. I 2015 har det som i 2014 vært økt bruk av mekling i familievernet og reduksjon i bruk av eksterne meklere.
- 841/22: Posten viser et mindreforbruk på 0,7 mill. kroner. Dette var hovedsakelig knyttet til et samarbeidsprosjekt med Domstolsadministrasjonen som ikke kom i gang i 2015 som forutsatt. Det er et mål å få til samarbeidsprosjektet i 2016. Utover dette oppsto det av kapasitetshensyn noe mindreforbruk knyttet til kompetansehevende tiltak.
- 846/21: Posten viser en mindreutgift på 0,3 mill. kroner. Bevilgningen til prosjekt om hatefulle ytringer kom så sent på året at det ikke var mulig å disponere midlene i 2015.
- 847/21: Posten viser en mindreutgift på 2,2 mill. kroner. Mindreutgiften må sees i sammenheng med kap. 847, post 71, jf. gjensidig henvisning med stikkordet «kan nyttes under». Tilskudd knyttet til denne posten regnskapsført på kapittel 0847 post 71.
- 847/71 hadde et merforbruk på 2,3 mill. kroner. Samlet ga kap. 847, postene 21 og 71, en merutgift på 0,15 mill. kroner som utgjorde 1,5 prosent av tildelingen. Samlet merforbruk gjelder flere aktiviteter knyttet til tildelingen hvor utgiftene var noe høyere enn budsjettet, men isolert sett var hoveddelen av merforbruket knyttet til Vern mot overgrep.
- 852/70: Posten viser en mindreutgift på 1,2 mill. kroner som knyttet seg til utbetalinger i 2015 som gjaldt barn som ble adoptert i 2014, og som dermed fikk tilskudd etter 2014-satser. Det ble i 2015 utbetalt engangsstøtte til 159 barn, hvorav 52 barn ankom i 2014.
- 854/21: Posten viser en mindreutgift på 14,8 mill. kroner. Mindreutgiften på posten må imidlertid sees i sammenheng med merforbruket på kap. 0854 post 71 slik at de to postene samlet har et mindreforbruk på 9,7 mill. kroner. 8 mill. kroner av mindreforbruket er i hovedsak knyttet til prosjektene Veiledet første år, Opplæring i barn og unges psykiske helse, Barn av rusmisbrukende og psykisk syke foreldre, Minoritetsbarn i norske fosterhjem og Skolesatsingen. 1,5 mill. kroner av mindreforbruket gjaldt fylkesmannsembetenes disponering av belastningsfullmaktene knyttet til samtaler med barn og unge om vold og seksuelle overgrep, og til å styrke utredningskompetansen og vurderingene av bekymringsmeldinger.
- 854/65: Posten viser en mindreutgift på 300 mill. kroner. Mindreutgiften skyldtes bl.a. etterslep av refusjonssøknader fra kommunene. Kommunene har tre års frist for å sende inn søknad om refusjon for utgifter påløpt før 1.4.2015 og 18 måneder for utgifter påløpt etter 1.4.2015. I nysalderingen ble det lagt til grunn et høyere antall barn enn hva det faktisk ble. I tillegg var gjennomsnittsutgiften per barn i 2015 lavere enn forventet.
- 857/21: Posten hadde en mindreutgift på 0,4 mill. kroner. Hoveddelen av mindreforbruket var knyttet til arbeidet med å utarbeide veileder for tverrsektorielt arbeid mot barnefattigdom og indikatorer på barnefattigdom og skyldtes forsinket oppstart i 2015. I tillegg er utgiftene til kontaktmøte om storbymidler blitt lavere enn budsjettet.
- 857/61: Posten viser en mindreutgift på 43 mill. kroner. Mindreutgiften må sees i sammenheng med merutgiften på 43 mill. kroner på kap. 857, post 71, jf. gjensidig henvisning med stikkordet «kan nyttes under». Samlet var postene i balanse.

Vedlegg:

Vedlegg 1 Oppdragsoversikt årsrapport 2015

Vedlegg 2 Økonomirapport 2015

Vedlegg 3 Årsregnskapsrapport 2015 - bevilgningsrapportering og artskontorapportering med noter

Vedlegg 4 Aktivitetsrapport 2015

Vedlegg 5 EMA årsrapport 2015

Vedlegg 6 Saksbehandlingstid rettferdsvederlag og ekteskapsaker

Vedlegg 7 Adopsjonsstatistikk 2015

Vedlegg 8 Fylkesoversikt innvilgede prosjekter 2015

Vedlegg 9 Skole og opplæring årsrapport 2015

Vedlegg 10 En god barndom varer livet ut – årsrapportering 2015

Vedlegg 11 Handlingsplan mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse - årsrapportering 2015

Vedlegg 12 Handlingsplan mot vold i nære relasjoner - årsrapportering 2015

Vedlegg 13 Beredskapsplan for Bufetat

Vedlegg 14 Oppdrag 5.4 Vurdering av situasjonen i det kommunale barnevernet

Illustrasjonsfoto: Lars Pettersen/Imagent

Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet

POSTADRESSE:

Postboks 2233,
3103 Tønsberg
Sentralbord: 466 15 000

ISBN-nr trykt utgave: 978-82-8286-267-7
ISBN-nr digital utgave: 978-82-8286-268-4
Bestilling/nedlastning: bufetat.no/bestilling

